

భారతి

పి పి ల్

ష్టవస్థాపకులు
దేశాధ్యక్ష నాగేశ్వరరావుపంతులు
పెటారూపాయి స్వర

1976

భారతి

మా స ప త్రి క

*

శివ లెంక శంభు ప్రసాద్

సంపాదకుడు

(1938-1972)

*

ఏప్రిల్ 1976

సంపుటము : 53

సంచిక : 4

విడిపత్రిక వెల రూపాయిన్నర

సౌకర్యాల పథంలో చైతన్య రథం

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో 20 అంశాల ఆర్థిక కార్యక్రమం ఏం తో సమర్థవంతంగా, చురుగ్గా అమలు జరుగుతోంది. నిత్యావసర వస్తువుల సేకరణ, వాటి పంపిణీ బాగా ఎక్కువయ్యాయి. 1974-75లో మున్నెన్నడూ లేనంతగా 8.83 లక్షల టన్నుల ధాన్యం సేకరణ జరిగింది. ప్రస్తుతం ఆంధ్రప్రదేశ్ లో 19,200 చౌక ధరల దుకాణాలు వున్నాయి. నిత్యావసర వస్తువుల ధరలు యిప్పుడు అదుపులో ఉన్నాయి.

భూ సంస్కరణల చట్టం రాష్ట్రంలో పటిష్టంగా అమల్లో ఉంది. బంజర్ల పంపిణీ క్రింద మొత్తం 18 లక్షల ఎకరాలు పంపిణీ అయ్యాయి. ప్రభుత్వ స్థలాలను లక్షమంగా ఆక్రమించిన దాదాపు 80 వేలకు పైగా ఆక్రమణదారులను ఆ స్థలాల నుండి ప్రభుత్వం బాటి చేయించింది.

1975 ఏప్రిల్ 1వ తేదీ నుంచి తెలంగాణ ప్రాంతంలో హైదరాబాదు కౌలుదార్ల రక్షణ చట్టం, వ్యవసాయ భూముల చట్టం క్రింద 81,872 మంది కౌలుదార్లకు రక్షణ కల్పించి, 3,99,26 ఎకరాలపై వారికి యజమాన్య హక్కును బదిలీయింపు చేయడం జరిగింది.

స్వంత ఇళ్లు లేని - బలహీన వర్గాలవారికి ఇళ్లు నిర్మించుకునేందుకు ఒక్కొక్క కుటుంబానికి పల్లపు భూముల్లో అయితే 3 సెంటు మించకుండానూ, మెట్ట భూముల్లో అయితే 5 సెంటు మించకుండానూ ఉచితంగా ప్రభుత్వం పంపిణీ చేస్తోంది. సుమారు రూ. 10 కోట్ల విలువ మేరకు స్థలాలను సేకరించి 3 లక్షల కుటుంబాలకు పంపిణీ చేయాలని ప్రభుత్వ సంకల్పం. ఇప్పటికే 2.70 లక్షల పట్నాలు పంపిణీ అయ్యాయి.

ఊరూప వసతి లేని వ్యవసాయ కూలీలు ప్రయివేటు స్థలాల్లో ఇళ్లు నిర్మించుకుని నివసిస్తున్నట్లయితే, వారికి ఆ యిళ్లు స్థలంపై యజమాన్య హక్కు కల్పిస్తూ ప్రభుత్వం ఒక ఆర్డీ వెన్యూ జారీచేసింది.

గ్రామీణ ఋణాలపై మారిటోరియం విధించబడింది. దీనికి ప్రత్యామ్నాయంగా పరపతి సౌకర్యం కల్పించే వృద్ధేశంలో సహకార పరపతి విధానాన్ని ప్రభుత్వం పటిష్టపరచింది. గత ఏడాది ఖరీఫ్ పంట కాలంలో రూ. 35 కోట్లు మాత్రమే తక్కువ కాల వ్యవధి ఋణాల క్రింద పంపిణీ చేయగా యీ ఏడాది ఖరీఫ్ పంటకాలంలో రూ. 52 కోట్లు పంపిణీ అయ్యాయి.

1975 ఏప్రిల్ 1 నుంచి సన్నకారు రైతులకు, అంతగా లాభపాటికాని వ్యవసాయం గల రైతులకు వ్యవసాయ పనులకోసం మొత్తం 4,10,582 మందికి రూ. 38 కోట్లు, పాడి పశువులు, గొర్రెలు మొదలైన వాటి కోసం మొత్తం 36,220 మందికి రూ. 5 కోట్లు పంపిణీ చేశారు.

చిన్న చిన్న పుత్తి పనివారు 35,374 మందికి స్వయం ఉపాధి పథకాలను చేపట్టే నిమిత్తం రూ. 5 కోట్లు ఋణాలు పంపిణీ చేశారు.

1975 డిసెంబరులో వ్యవసాయదారుల కనీస వేతనాలను ప్రభుత్వం హెచ్చించింది. ఈ హెచ్చింపు అడ, మగ కూలీలు ఋద్దరికి సమానంగా వర్తిస్తుంది.

డై రె క్ట్ ఓ,

సమాచార, పౌర సంబంధ శాఖ, ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వం

విషయానుక్రమణిక

ఏప్రిల్ 1976

ఉండెందుండండి !	శ్రీ జె. ఎన్. ఆర్. కె. ప్రసాదరావు	2
అధునిక వ్యవసాయోత్పత్తి పేరుగుదలలో పంటలు		
భిమా పథకముల ప్రాముఖ్యత	శ్రీ అన్నవరెడ్డి కృష్ణారెడ్డి	5
ఆరాకుల చక్కం	శ్రీ మేకా సుధాకరరావు	8
“చాలవ్యాకరణము-అలరంగి లక్షణశాస్త్రము”	శ్రీ నాగళ్ల గురుప్రసాదరావు	9
కార్తీకస్నానం	శ్రీ వేలమూరి ప్రసాదరావు	14
జాతీయ సేవనా విధానము	శ్రీ ఇమ్మావేని సత్యసుందరం	15
రెండు కవితలు	“నిఖిల్”	19
మానస సరోవరం	శ్రీ పి. ఎన్. శాస్త్రి	20
తెలుగు పలుకు	శ్రీ బులుసు వెంకటేశ్వరులు	22
రాయనామ చరిత్రావళి	డా. నేలటూరు వెంకటరమణ	23
నర్తించే చైతన్యజ్యోతి	‘రాగమాలిక రఘురూప’	31
భాషా, ప్రాసా, సామాజిక ప్రయోజనము కవిత్వంలో	శ్రీ నాగరాజు సురేంద్ర	32
వెన్నెల కుప్పలు	శ్రీ దిలావర్	34
మధుకేశ్వరుని దేవి - వారాహ ?	శ్రీ జి. ఆర్. వర్మ	36
శృంగార సైషధ సర్వంకష	కళాప్రసూర్ణ నిడదవోలు వేంకటరపు	41
కలగూరగంప		53
గ్రంథవిమర్శలు		61

ఉండండుండండి!

శ్రీ జె. ఎస్. ఆర్. కె. ప్రసాదరావు.

ఎవరక్కడ

అలా మీదిమీదికి రాకండి
మీరక్కడే ఉండి చూడండి
ఇదంతా మా వాకిలి
ఇదంతా మా లోగిలి
మేం గీచిన గిరి దాటకండి
మీ పునాదులను మీరే పెకలించుకోకండి
సనాతన సాంప్రదాయాలు
మా బూజు పట్టిన భావాలకు
ప్రతిరూపాలంటారా? అనండి మరి!-
మా ఎడదలలో పెరిగిన కఠిన శిలలు
వెయ్యిగొడ్డళ్లు పెట్టి కొట్టినా
ప్రక్కలు కాలి అవి
మా అడ్డు గోడలు ఛేదించకండి
ఉండండుండండి !
మీ రక్కడే ఉండి పరికించండి
మా మాటల మూటలు విప్పి
మీ కనుకూల వ్యాఖ్యలు చేయకండి
మాలో బడభాగ్నులు నింపకండి
మేం పీల్చే గాలిని పీల్చకండి
మా నరనరాలలో నిర్మించుకున్న
సాంప్రదాయపు గూళ్ళను కూల్చకండి!
మేం చెప్పేదే వేదం

మేమే దేముళ్ళం

చట్టాలభయం పెట్టి మమ్ము
కటకటాలకు బందీలు కానీయకండి
ఎందుకు మా నీటిని అలా తాగుతారు
ఎందుకలా గుడ్డురిమి చూస్తారు
నాగరికతా వ్యామోహంలో
మా ప్రాచీనత్వాన్ని తగలేయమంటారా?
మాలోని జ్యోతులు ఇంతకన్నా వెలగవు
మాలోని కాంతులు ఇంతకన్నా చిందవు
ఓపిగుంటే మీరే-
మీలో ఒక్కొక్కరే-ఇటొచ్చి
మమ్మల్ని తాకండి !
మా మసిబారిన హృదయాలను గీచి
తెల్లగా శుభ్రపరచండి
ఈ జగత్తంతా మీది నాదని
తరతమ భేదా లుండవని
కులం మతం ప్రసక్తేలేదని
కొత్త ఆలోచనా లోచనాలను
మా కళ్ళకు తగిలించండి
అప్పుడు ఈ లోకం పోకడ
ఎలా ఉంటుందో గమనిస్తాం
కొత్తబాటలో అందరితోబాటే
మేమూ పయనిస్తాం!!

ఆధునిక వ్యవసాయోత్పత్తి పెరుగుదలలో పంటల భీమాపథకముల ప్రాముఖ్యత

శ్రీ అన్నపరెడ్డి కృష్ణారెడ్డి

భారతదేశ వ్యవసాయరంగము అనేక యిబ్బందులను యెదుర్కొనుచున్నది. అతివృష్టి, అనావృష్టి, నరదలు, లెగుళ్లు మొదలగు చాటినలన పంటలు నాశనమై రైతులు పలు యిబ్బందులకు గురియగుచున్నారు. ఈ యిబ్బందులు రైతులను బాధించడమేగాక, దేశ వ్యవసాయాభివృద్ధికి అవరోధముగావున్నవి. పైన ఉదహరించిన ఇబ్బందులు రైతుల ఆదాయమును తగ్గించుటయేగాక, ఆహారధాన్యాల కొరతను మరింతగా పెంచుచున్నవి. వ్యవసాయోత్పత్తుల ధరలు పెరుగుటవలన వినియోగదారుని ఖర్చులకూడ పెరుగుచున్నవి. వ్యవసాయముపై ఆధారపడిన పరిశ్రమలకు ముడి పదార్థాల కొరత ఎక్కువై, ఉత్పత్తి కుంటుపడుచున్నది. ప్రకృతి వైపరీత్యములు వ్యవసాయరంగమును ప్రభావితముచేసినంతకాలము పేదరైతులు అర్ధికముగా నష్టపడుటయేగాక వ్యవసాయకూలీలకూడ పనిపాటలులేక సతమతమౌదురు. ఈ యిబ్బందులను తొలగించుటకు తీసికొనదగు యితర చర్యలతోపాటు పంటల భీమాపథకములను (Crop Insurance Schemes) దేశవ్యాప్తముగా అమలు జరుపుట ప్రధానాంశము. కొంతకాలము క్రిందట అప్పటి అర్ధికమంత్రి శ్రీ వై. బి. చవాన్ సాధారణ భీమాకార్యనిర్వాహకులతో (General Insurance executives) ముచ్చటించుచూ వ్యవసాయరంగములో పంటల భీమా ప్రాముఖ్యతను నొక్కి చెప్పిరి. సన్నకారు రైతుల మరియు పేద రైతుల ఆదాయములు, పైన తెల్పిన వైపరీత్యములవలన తగ్గిపోకుండ రక్షించుటకు పంటల భీమా పథకము ఎంతగానో ఉపకరించును. దీనిని గుర్తించి ప్రభుత్వము ఈ సమస్య పరిష్కారమునకు, పంటల భీమాపథకములను రూపొందించు విధానమును పరిశీలించుటకు సాధారణ భీమాసంస్థ కార్య నిర్వాహక సంఘ సభ్యులతో నొక కమిటీని ఏర్పాటుచేసినది. ఈ కమిటీ ప్రస్తుతము పంటలకై ఉపయోగించబడిన ఉత్పాదకముల (Inputs) ఆధారముగా కొంత ఉత్పత్తికి హామీ కల్పించుచున్నది. ఈ పథకము క్రింద ప్రస్తుతము ప్రత్తి, వేరుశనగ పంటలు వచ్చును.

పంటలభీమాపొందుటవలన రైతులకు పంటలమీద అర్ధికముగా నష్టము రాగలదనే భయము తొలగును. పంటలభీమా పొంద దలచిన

ప్రతిరైతు కొంత మొత్తమును ప్రీమియము క్రింద సాలుసరి భీమా సంస్థకు చెల్లించవలయును. ఏదేని ప్రమాదము జరిగి పంటలు నాశనమగుచో భీమాసంస్థ నష్టమును అంచనావేసి, నష్ట పరిహారము రైతునకు చెల్లించును. కాబట్టి పంటలభీమా అతివృష్టి, ఈదరగాలులు, మొక్కలతెగుళ్లు, అగ్నిప్రమాదము గాలివాన మొదలగు అపదలవలన కలుగు నష్టములనుండి ప్రతిరైతును రక్షించును. దీనివలన వ్యవసాయపు ఆదాయస్థిరీకరణకూడ జరుగును.

పంటల భీమావ్యాప్తి - భారతదేశము

పంటల భీమాను అమలుపరచు అలోచన సుమారు మూడు

భారతి

BHARATI

Advertisement Tariff

(Effective from 1-4-1976)

	Casual	Contract
INSIDE PAGES		(6 insertions or over in one year)
Full Page	Rs. 200/-	Rs 160/-
Half Page	Rs. 110/-	Rs 90/-
Quarter Page	Rs. 60/-	Rs. 50/-
COVER PAGES:		
4th Cover	Rs. 280/-	Rs 240/-
2nd or 3rd Cover	Rs. 240/-	Rs. 220/-
25 % extra for each additional colour on Cover Pages		
Concessional rate for short advertisements of Authors & Publishers : Rs. 3/- per Col. Cm. (Minimum size : 5 Cm. x 1 Col.)		

దశాబ్దముల క్రితము కలిగినప్పటికీ, యిప్పుడిది భారతదేశములో ఒక నూతన ప్రయోగమనే చెప్పవచ్చును. కాని ఇతరదేశములలో చాలకాలము నుండి ఈ పథకములు అమలులో ఉన్నవి. ప్రపథమముగా క్రీ. శ. 1788లో ఫ్రాన్సు దేశములో వ్యవసాయరంగములో భారీఎత్తున పంటలు నాశనమయినప్పుడు, శ్రీ బెన్జమిన్ ఫ్రాంక్లిన్ [Benjamin Franklin] పంటల భీమాను గూర్చిన సలహా ప్రభుత్వమునకు యిచ్చెను. అమెరికా, రష్యా, కెనడా, జపాన్, శ్రీలంక, జమైకా, బెజిల్లాంట్ దేశముల జాతీయ ఆర్థిక వ్యవస్థలో పంటల భీమా ప్రముఖ స్థానమును ఆక్రమించుచున్నది. రష్యాలో ఈ పథకములు, స్టేట్ ఇన్సూరెన్స్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ [State Insurance Administration] అధ్యర్థమున జరుగుటయేగాక, అనివార్యము [Compulsory] కూడా చేయబడినది. అమెరికాలో యిది పూర్తిగా బద్ధికముగా అమలు జరుపబడుచున్నది. పెడరల్ క్రాఫ్ ఇన్సూరెన్స్ కార్పొరేషన్ అనేది శాఖద్వారా [Federal Insurance Corporation] పథకములు అమలు పరచబడుచున్నవి. జపాన్లో సహకార సంఘములు, బద్ధిక సంఘములు మరియు ప్రభుత్వముల సమష్టి కృషిద్వారా పంటల భీమా పథకములు రూపొందుచున్నాయి. ఈ పథకములద్వారా రష్యాలో అన్ని పంటలకు రక్షణ యివ్వగా. అమెరికాలో గోధుమ, పత్తి పంటలకు, జమైకాలో చెరకు, అరటిలాంటి వాణిజ్య పంటలకు, బెజిల్, జపాన్ లో కొన్ని ముఖ్యమైన పంటలకు రక్షణ యివ్వబడుచున్నది. శ్రీలంకలో క్రీ. శ. 1961 సంవత్సరములో అమలులోనికి వచ్చిన క్రాఫ్ ఇన్సూరెన్స్ చట్టము [Crop Insurance Act] క్రింద పంటలభీమా పథకములు నడుచుచున్నవి. 1966-67లో ఈ పథకముల రక్షణ క్రింద 2 లక్షల ఎకరముల భూములున్నవి.

మన దేశములో 'రబ్బరు బోర్డు' వారికృషి ఫలితముగా రబ్బరు లోటల పరిశ్రమకు పంటలభీమా క్రింద రక్షణ లభించినది. ముఖ్యముగా అగ్ని ప్రమాదము, గాలి, వరదల వలన రబ్బరు లోటలకు నష్టములు సంభవించును. రబ్బరుచెట్ల జీవిత కాలములో (25 నుండి 30 సం.) అగ్ని ప్రమాదము, గాలి, వరదల వలన మొత్తము పెట్టుబడిలో 7.5% నష్టము కలుగుచున్నదని రబ్బరు బోర్డు వారు చేసిన ఒక పరిశీలనద్వారా తేలినది. అయితే యీ మాదిరి క్రమపద్ధతిలో నడిచే పథకములు, సాధారణ పంటల భీమాపథకములుగా రూపొందించు ప్రయత్నములు కన్పించుటలేదు. మొదటిసారిగా క్రీ. శ. 1943లో నిరాటంకముగా సాగు అనివార్య పథకములు అమలుజరుప ప్రయత్నించబడినది. తరువాత క్రీ. శ. 1948 సం. లో శాస్త్రీయ పద్ధతిలో ప్రత్యేకాధికారి డాక్టర్ జి. యస్. ప్రియోక్ [Dr. G. S. Priolkar] అధ్యర్థమున కూలంకషముగా, దేశ వ్యాప్త

ముగా వీటిని అమలుపరచుటకు పరిశీలన జరిగినది. ఈ పరిశీలన పంటల భీమాపథకములను వరి, గోధుమ, పత్తి చెరకు పంటలకు వర్తింపజేయవలయునని సిఫార్సు చేసినది. క్రీ. శ. 1961 సం.లో పంజాబ్ లో ఈ భీమాపథకములు 'పైలెట్' పథకములుగా [Pilot schemes] అమలులోనికి వచ్చినవి. వీనికింద 6 జిల్లాలోని, 100 గ్రామములు ఈ సౌకర్యమును పొందినవి. కాని రైతులనుండి సహకార లోపముచేతనూ, సాంకేతిక పరిశీలనలేని కారణముగానూ పైలెట్ పథకములు ఎక్కువ కాలము కొనసాగలేదు.

ప్రణాళికాబద్ధమైన ప్రయోగములు

ఇప్పుడు సాధారణ భీమాసంస్థ [General Insurance Corporation] పశ్చిమ బెంగాల్, మహారాష్ట్ర, గుజరాత్, తమిళ నాడు, ఆంధ్రప్రదేశ్, కర్ణాటక రాష్ట్రములలో ప్రవేశపెట్టుటకు పంటలభీమా పథకములను రూపొందించుచున్నది. ఈ రాష్ట్రము లన్నియూ అభివృద్ధికి కావలసిన అవస్థాపన, ఉత్పాదకములు మొదలగునవి కలిగియున్నవి. ఈ పథకముక్రింద భారత ఎరువుల సంస్థ [Fertiliser Corporation of India] యొక్క సహాయ సహకాంములతో పశ్చిమ బెంగాల్ రాష్ట్రములో భీమాపథకములు అమలు జరుగుచున్నవి. ఫర్టిలైజరు అండ్ కెమికల్ ట్రేవాన్కూర్ లిమిటెడ్ [Fertilizer and Chemical Travancore limited,] ఇ. ఐ. డి ప్యారి [E. I. D. Parry] సంస్థల సహాయమును ప్రస్తుతము తమిళ నాడు రాష్ట్రము పొందుచున్నది. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో పత్తి, వేరుశనగ పంటల భీమాపథకముల అమలుకు ఇ. ఐ. డి. ప్యారి సంస్థ చేయూత నివ్వగలదు. పత్తి పంట భీమాకు మాంగలూర్ కెమికల్ & ఫర్టిలైజర్స్ లిమిటెడ్ [Mangalore Chemical & Fertilizers limited] పూర్తి సహాయమును అందించగలదు. పత్తి పంటను భారీఎత్తున పండించే మహారాష్ట్ర, తమిళనాడు రాష్ట్రములు పత్తి పంట భీమాలో అగ్రస్థానము ఆక్రమించుచున్నవి. ఇప్పటికే గుజరాత్ రాష్ట్రము అధికోత్పత్తినిచ్చు పత్తి-4 రకము పంట భీమా విషయములో పైలెట్ పథకము అమలుపరచుచూ ముందడుగు వేయుచున్నది. ఈ పథకమునకు స్టేట్ ఫర్టిలైజర్ కంపెనీ లిమిటెడ్ [State Fertiliser Company limited] అవస్థాపన సౌకర్యములు, బ్యాంక్ ఆఫ్ బరోడా [Bank of Baroda] ఆర్థిక సౌకర్యములు కల్పించుచున్నవి. అద్యతన భావితో వనస్పతి మాన్యుఫ్యాక్చర్స్ అసోసియేషన్ (Vanaspati Manufacturers Association) సహాయముతో గుజరాత్ రాష్ట్రములో వేరుశనగ పంటకు కూడ వర్తింపజేయబడగలదు.

ఇబ్బందులు—సలహాలు

కేంద్ర ప్రభుత్వము దేశవ్యాప్తముగా పంటలభీమా అమలుకు

మూడవ ప్రణాళికలో రూ 40 లక్షలు కేటాయించి నాంది పలికినది. కాని భీమా వ్యాపారమును పూర్తిగా కేంద్ర ప్రభుత్వము చేపట్టడముతో రాష్ట్ర ప్రభుత్వములు వీనిని అమలు పరచజాలకపోయినవి. ఈ పథకములను రాష్ట్ర ప్రభుత్వములు సులభముగా అమలుపరచుటకు వీలుగా కేంద్ర ప్రభుత్వము శాసనములను సవరించవలయును.

వ్యావసాయక విషయములకు సంబంధించిన సవరించబడిన సమాచారలోపము పెద్ద అటంకముగా ఉన్నది. పంటలభీమా పథకములు అమలుకు రాకమునపే వ్యవసాయ విస్తీర్ణము, ఉత్పాదకముల వ్యయము (Cost of inputs) సాలునరి నగటువంట, నీటిపారుదల సౌకర్యములు, పంటల నాశనమునకుగల కారణములు మున్నగు విషయములపై అంతెలు సేకరించుట ఎంతో అవసరము. అవసరమైతే విషయసేకరణకు తగిన యంత్రాంగమును ఏర్పాటు చేయుటకు ప్రభుత్వము సత్వర చర్యలు గైకొనవలయును.

పంటల భీమాపథకములు జయప్రదమగుటకు రైతుల నిరక్షరాస్యత ఎంతవరకు అవరోధమో ఆలోచించవలసిన సమస్య. విద్యావంతులైన రైతులు మాత్రమే ఈ పథకములను ఆదరించగలరను వాదము ఒకటున్నది. శ్రైశవదశలో విద్యావంతులు ఆదరించినప్పటికీ, ఈ పథకముల ప్రయోజనములను ప్రచారముచేసినచో అవిద్యావంతులు గూడ తెలిసికొని వాటి అమలుకు తప్పక సహాయపడగలరు. ఈ విషయములో ముందంజవేసి పథకములను ప్రవేశపెట్టి రైతువర్గములలో విశ్వాసమును కలిగించవలసిన బాధ్యత సాధారణ భీమాసంస్థ పై ఎంతయినా వున్నది.

ప్రస్తుత వ్యవసాయ మార్కెటులో ధరలస్థిరీకరణ లేదు. ముఖ్యముగా అవరోధావస్థముల ధరలు చాలతక్కితముగా మార్పువెందు తున్నవి. రైతులకు లాభదాయకమైన ధరలకు హామీనిచ్చు విధముగా మార్కెట్ సౌకర్యములు కల్పించవలయును. ఈ లక్ష్య సాధనకు వ్యవసాయ రంగములో సంఘటిత మార్కెట్ల ఏర్పాటు ఎంతో అవసరము.

వ్యవసాయరంగములో యాంత్రీకరణజరిగినప్పడే అధికౌత్పత్తిని సాధించగలము. అలాగే ఉత్పత్తి ఖర్చులను తగ్గించి, అధికరాబదుల సాధనకు, రైతులకు క్షేత్ర నిర్వహణాజ్ఞానము ఎంతో అవశ్యకము. కావున వ్యవసాయములో విక్కువగా యంత్ర సామగ్రిని వాడుట, క్షేత్ర నిర్వహణ, బడ్డటింగ్ మొదలగు విషయాలలో రైతులకు శిక్షణ యిచ్చుట అవసరము. శిక్షణ యిచ్చుటకు శిక్షణా శిబిరములు నెలకొల్పవలయును. ఆర్థిక సంస్థలు మార్కెటింగ్ సంస్థలు ప్రభుత్వము వీటిమధ్య సమన్వయము ఉన్నచో రైతులకు ఆర్థికముగా

తోడ్పడి, వారిని వడ్డీ వ్యాపారస్థులబారినుండి తప్పించవచ్చును.

పథకముల నిర్వహణకు భూకమతముల పరిమాణముకూడ కొంత అటంకముగాఉన్నది. 1961-'62లో 17వ నెషనల్ శాంపుల్ సర్వేవారు చేసిన లెక్కల ప్రకారము ఇండియాలో నగటు భూకమతముల పరిమాణము 2.63 హెక్టార్లు. చిన్నకమతములమీద వ్యవసాయపు ఆదాలు తక్కువ. ఖర్చులు విక్కువ. నష్టములుకూడ చాల విక్కువగా కలుగుటకు వీలున్నది. సన్నకారు రైతులు ప్రీమియం మొత్తములు సకాలములో చెల్లించగలరనే నమ్మకము తక్కువగా వున్నది. చిన్నకమతముల సంఖ్య ఎంతో తెలిసికొనుటకు ప్రభుత్వము సత్వర చర్యలు తీసుకొనవలయును. సన్నకారు రైతుల యిబ్బందులను తొలగించుటకు ప్రభుత్వము మరింత బాధ్యతను భుజిస్తాంధములపై వేసుకొనవలయును. రైతులు చెల్లించు ప్రీమియములలో కొంత భాగము ప్రభుత్వము భరించవలయును.

ఋణాలు మంజూరుచేయు ప్రాంతములలో పంటల భీమాపథకములను విస్తృతపరచినచో విక్కువ ఫలితములు రాగలవు.

వ్యవసాయ ప్రముఖులు, విస్తరణాధికారులు, బ్యాంకింగ్ ప్రముఖులు, వ్యవసాయదారులు మొదలగువారితోకూడిన స్టావీయా సంఘములను ఏర్పాటుచేయవలయును. ఈ సంఘములు క్రింది విధులను నిర్వహించవలయును :

- (ఎ) ప్రీమియము చెల్లింపులు; క్లయిములు నిర్ణయించుట.
- (బి) ప్రారంభములో పథకముల నిర్వహణను పరిశీలించుట
- (సి) పథకములు జయప్రదమగుటకు యితర సలహాలు పభుత్వమున కివ్వటం.

ఇవిగాక, ఋణ విముక్తి, భూమిశిస్తు తగ్గింపులు, నీటి సౌరుదల సౌకర్యములు, క్షేత్రపరిశోధన, గ్రామీణ ఋణ సౌకర్యముల పెంపుదల మొదలగు విషయములలో ప్రభుత్వము శ్రద్ధవహించి అనేక చర్యలు తీసుకొనవలయును. ఆధునిక వ్యవసాయరంగములో పంటల భీమా ప్రముఖస్థానమును కలిగియుండుటయేగాక, రైతుల ఋణశక్తినిపెంచి, వారి ఉత్పత్తి విక్రయములలో బేరమాడుశక్తిని పెంచగలదు.

ఈ పథకములు జయప్రదముగా కొనసాగుటకు, అటు ప్రభుత్వ యంత్రాంగములోనున్నవారికి, ఇటు వ్యవసాయదారులకు ఐకమత్యము, చిత్తశుద్ధి, విశ్వాసము, బాధ్యత, పరస్పరసహకారము అత్యంతావశ్యకమైన వనుటలో సందేహములేదు.

ఆ రా కు ల చ క్ర మం

శ్రీ మేకా సుధాకరరావు

కోటి చుక్కలు పూయించుకుని
నీటుగా కులుకుతున్న నింగితో పోటీపడి
శత కోటి సుమారులు అలరించుకుంది, అవని—
శోభన వధువులా ! షోకేలా మగువలా !!

నింగి తల్కికి జరిగిన అవమానానికి
ఉగ్రుడైన సూర్యుడు
ధరణిని దాహంతో మాడ్చాలని
అవనీతల జలమంతా ఆపోశనం వట్టేశాడు—
గోదావరి మేటెసుకు పోయో !
గోమాతల పాదుగు లెండిపోయేలా !!

పొట్టు బరువెక్కిన జలద భాండాలు మత్తుగాని
మసకబారిపోయింది, లోకం !
తూలుతూ పోయి నిదురపోతూన్న
కొండలను గుద్దుకుని బద్దలై
నేల పాలయింది, జీవనం—
పుడమి తల్లి ఒడలు
పులకరించి మొలక లెత్తేలా !
ఎండిపోయిన నదులు
వరదలై పొంగి పారలేలా !!

వినీల నీరద అనీల జలాల
సుస్వాతయైన వనసుందరి వదనంలా;
మబ్బుపాగల మసగేసుకు పోయిన చందమామ ముఖం
స్వచ్ఛంగా—వెన్నెల వసందుగా—విడుదల
కళకళలాడుతూంది—

విద్యుల్లతా విలసనంలా ! లావణ్యాల లాస్యంలా
వియత్నంనుంచి వినూత్నకాంతులు కురిసే
వెన్నెల కన్నె సోయగానికి
వెర్రెత్తిన ఘనీభూతలుడు
విరహతాపంతో కరిగిపోయి
పాగలు చిమ్ముకుంటూ వెంబడించి
కర్కశ కౌగిలిలో
బలవంతంగా బంధించాడు—
వృద్ధులు సైతం స్పందించేలా !
సిద్ధులు కూడ చలించేలా !!

బిగి చలి కౌగిలిలో
రాలిన చేమంతి రేకులు మిగిల్చిన
జడలోని తొడిమలా—
రాలిపోయిన ఆకులు మిగిల్చిన
వృక్షసంతతి జడిమి—
కడతేరని కష్టాల, మోడువారిస
సామాన్యని బ్రతుకు గోడులా !
ఆశలన్నీ కూల్చుకున్న రోగిలా !!
కర్మలన్నీ రాల్చుకున్న యోగిలా

ఈ చక్రం
అలానే తిరుగుతూ—ఆకులు మారుతూ
దిగంతాలలోనూ
యుగయుగంతాలలోనూ
అనంతం సాగుతూనే ఉంది !!

“బాలవ్యాకరణము -

త్రిలింగలక్షణ శేషము”

శ్రీ నాగళ్ల గురు ప్రసాద రావు

(గ త స ం వి క త రు వా యి)

“అనేక కర్తృక క్రియ” కను సూత్రమునుగూర్చి నేను వ్రాసి నపుడు, “అగు నని సూత్రమున నున్నంతమాత్రమున నది నిత్యవిధియని భావించరా” దని పాతకోటవారు తమ పొల్లమాటలకు బలిమి కలిగింప సూరి రచించిన “కర్మధారయంబులం దుత్తున కచ్చు పరంబగునపుడు టుగాగమంబగు” నను సూత్రము చూపిరి. ఆ సూత్రమున “అగు” నని యున్నది కదా! కావున నా సూత్రకార్యము నిత్యమని నేనంటిని. పేర్వారులలో నుత్తున కచ్చు పరమయినపుడు టుగాగమము నిత్యము గాకుండుటచే నూరియే “కర్మధారయంబునందుఁ బేర్వది శబ్దముల కచ్చు పరంబగునపుడు టుగాగమంబు విభాషనగు” నని సూత్రము రచించెనని వ్రాసితిని. అగునన నిత్యవిధిగాదని నెఱ నమ్మిన రాధాకృష్ణమూర్తిగారు పయి రెండు సూత్రములకు, వ్యాకరణ సంప్రదాయమును విస్మరించి తమ యిష్టము వచ్చినట్లు వ్యాఖ్యానము చేసిరి. నవంబరు “భారతి” లో వారు వ్రాసిన వ్రాత లెట్టివో చూడఁడు.

“కర్మధారయంబులం దుత్తున కచ్చు పరంబగునపుడు టుగాగ మం బగు. ఇది నాగళ్లవారి మతమున వారు చెప్పినట్లు సంజ్ఞా - పరిభాషా-విధి-నియ-మాతిదేశాధికారములలో నే తెగకుఁజెందునో? విధి యన్నచో బ్రక్కటెముక యిత్యాదులు సాధువులు గానేరవుగదా? కర్మధారయంబునందుఁ బేర్వది శబ్దముల కచ్చు పరంబగునపుడు టుగాగమంబు విభాషనగు ననునది విభాషకే యన్వయించునా? ఈ సూత్రముచే నుదంత స్త్రీసమముల కొన్నింటిమీదనే యచ్చులకు టుగాగమము విభాషగానగు. కాని పుంపులమీద నిత్యమనిపించును. సరసపుటలుక - సముద్రపుటొడ్డు మున్నగునవి. మరి యిప్పుడు సూత్రమున విభాషయనునది సార్థకమా? దీని నేమనవలె?

పాతకోటవారి పలుకుల కేమనవలె? వారు అగునన సూత్ర

కార్యము నిత్యముగాదని తలంచి యొక పెద్దతప్పు చేసిరి. ఆ తప్పును నమర్చించుకొనుటకో లేక కప్పిపుచ్చుకొనుటకో పడరానిపాట్లు పడు చున్నారు. బోడితలకు మోఁకారికి ముడిపెట్టినట్లు పేర్వారుల సూత్రమునకు, సరసపుటలుక మున్నగు లక్ష్యములకు ముడిపెట్టు చున్నారు. కర్మధారయారులలోఁ బుంపుల కచ్చు పరమైనపుడు టుగాగమము నిత్యమనియే సూరి సంప్రదాయము. ఆయన యాంధ్ర శబ్దానుశాసనములో సైతము “పుంపులకు నిత్యంబు” అని నిర్ద్యయముగాఁ జెప్పెను. కావుననే సరసపుటలుక యను లక్ష్యమున నిత్య విధియగు “కర్మధారయంబులం దుత్తున” కను సూత్రము క్రిందఁ జూపెను. పేర్వారుల సూత్రమునకు, నా లక్ష్యమున కెట్టిసాత్తు లేదు. “మరి యిప్పుడు సూరి సూత్రమున విభాషయన్నది సార్థకమా?” యను పాతకోటవారి ప్రశ్నము వ్యర్థము. అది వారి బూకరింపులకు మచ్చుతునుక. పేర్వారుల సూత్రమునందలి విభాషా పదము సర్వవిధముల సార్థకము. అది ప్రాప్తవిభాషయని రాధాకృష్ణ మూర్తిగారికిఁ దెలియదు. ఏసూత్రముచేనైన నిత్యముగాఁ బ్రాప్తించు కార్యమును వికల్పముగా విధించునట్టిది ప్రాప్తవిభాష యగును. “కర్మధారయంబులం దుత్తున” కను సూత్రముచే నిత్యముగా నగు టుగాగమము “కర్మధారయంబునఁ బేర్వారుల” కను సూత్రముచే వికల్పితమగుచున్నది. కాన యా సూత్రమునందలి విభాష ప్రాప్త విభాష యగును. ఈ రహస్యము తెలియని రాధాకృష్ణమూర్తిగారు వ్యాకరణ వేత్తవలె నభినయించుచు వంకరవాణులు వ్రాసిరి.

“కర్మధారయంబులం దుత్తున” కను సూత్రమున “అగు” నిత్య విధిని నిరూపించును. ప్రక్కటెముక మున్నగువానికి, నా సూత్రమునకు సంబంధములేదు. సంబంధమున్న దనుట సూరి సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకము. పల్లెటూరు మున్నగువాని మూల తత్త్వమును రాధాకృష్ణమూర్తిగారు ముట్టలేదు. ఆంధ్రవ్యాకరణ వేత్తల యభిప్రాయము లాలింపలేదు. అపని యదృష్ట వశమున నా

కప్పగించిరి. సూరినూతములకు వంకలొత్తు సీతారామాచార్యుల వారు వల్లెటూరు మున్నగు వానిని తిరిగిలక్షణ శేషమున పాదించ లేదు. అది యాచార్యులవారి దోష మని నే ననుటలేదు. వారు శబ్ద రత్నాకరమున దుక్కిటెద్దు, -వడుకటిల్లు, తేనెటీగ యను వానిని మాత్రమే స్వీకరించిరి. స్వీకరించియుఁ బ్రయోగములు చూపరైరి. వల్లెటూరు, పక్కటెముక యనువానిని వదలిరి. మిద్దెటిల్లు ప్రత్యే కముగాఁ జూపరైరి. గుప్తార్థప్రకాశికా కర్తయుఁ గావ్య ప్రయోగ ములు చూపలేదు. వీనికిఁ గావ్య ప్రయోగములు లేవా? ఒక కొన్ని టికి మాత్రమే యున్నవి. వానిని వరుసగాఁ జూపుదును.

“వల్లనాటిసీమ వల్లెటూళ్లు” అని శ్రీనాథుని చాటువు- “కోరినయన్ని దుక్కిటెద్దుల బల్మితోడనిచ్చు” అని నీలాసుందరి పరిణయము- “గొతీయలమంద, యాబనుల గుంపు, కృషిక్రియ దుక్కిటెద్దు” అని వేంకటనాథుని సంచితం తము-దుక్కెద్దు అని ప్రామాణిక కవిప్రయోగమును గలదు. “...దుక్కెద్దు దేశాంతర, మరిగినట్లుగు”నని భోజరాజీయము-“పానజనరాలి బంగారు వడుక టిల్లు “అని విజయవిలాసము-వడుకీల్లు రూపమును గలదు. “బయలు నవ్వుచుఁ బడుకిండ్లు వాచికొనుచు” అని దశకుమార చరితము. “అంతటఁ దెల్లవాతీన లతాంగి ననుం బడుకింటి మిద్దెపై”నని శుకవ్రత-నేను జూచిన కవిప్రయోగము లివియే. “మిద్దెటిల్లు” “పక్కటెముక” పాతకోటవారికిఁ గనబడిన, నవియొక ప్రామాణిక కవిని యైనఁ దప్పక నేనొప్పుకొందును.

ఇక వీనిని గూర్చి వజ్రుల చినసీతారామస్వామిశాస్త్రి గారేమనిరో చూతము. వారు

“తేనెటీగ-దుక్కిటెద్దు-వల్లెటూరు-మిద్దెటిల్లు మున్నగు వ్యావహారిక శబ్దములందీ టుగాగమము కప్పట్టుచున్నది. టెట్టివానికి నిరాధారముగాఁ గోశకర్తలు గ్రాంథికత నంగీకరించుట యుక్తమని తోచదు...కోశకారు లిచ్చిన ప్రయోగములలోని టుగాగమము యతి ప్రాసాది స్తలభివృద్ధి కామింజేసి యట్టియెడ తేనెయొగ-దుక్కి యెద్దు మున్నగు రీతిని నిల్పినను ఙ్గతి యేమియులేదు. తుది కాంధ బాషార్థవసుండు సైతము తేనెటీగ యనునది పేర్కొనఁబడలేదు. [అందుఁ దేనిగయని మాత్రమే స్వీకృతము | ప్రామాణికకవి ప్రయో గముగాని, ప్రామాణిక నై యాకరణ వచన పామాణ్యముగాని లేన పుడు వ్యావహారిక శబ్దములకు గ్రాంథికత నంగీకరించుట సంప్రదాయ విరుద్ధము”

అని వ్రాసిరి. దుక్కిటెద్దు మున్నగువానిని దారకాణించి పాత కోటవారు స్ఫూరి రచించిన “కర్మధారయంబులం దుత్తున” కను

సూత్రము నందలి “అగు”నకు నిత్యవిధిగా దని యర్థము చెప్పట పొడగదు. చెప్పిన సూరి సూత్రరచనా వద్దతికి విరుద్ధమగును. “....పూర్వరచనములలోఁ దాను సేకరించియుంచిన విషయము లన్నిం టితో ముఖ్యములు, అవశ్యజ్ఞాతవ్యములు నిష్కృష్టములు, నిరంత రావశ్యకములు నగు ప్రధాన విషయము లెన్నుకొని” “సంగ్రహ రూప మున బాలవ్యాకరణము” రచించిన సూరిసూత్రమునకు వెలియైన వల్లెటూరు మున్నగు లక్ష్యములను వదలుట వింతగాదు. కాన రాధా కృష్ణమూర్తిగారు “కర్మధారయంబులం దుత్తున” కను సూత్రము “విది యన్నవోఁ బ్రక్కటెముక యిత్యాదులు సాధువులు గానేరవు కదా?” యని దీరముగాఁ బ్రశ్నించుట వ్యర్థము.

పాతకోటవారు వాదమును వక్రమార్గము పట్టించుటని వ్రాసి తిని. తద్భవముల విషయమున వారు వ్రాసిన వ్రాతలే దీనికి సాక్ష్య ములు. తద్భవములం దలఘురేఫము కలదని యాచార్యులవారనిరి. సూరి యీ సత్యము గుర్తించెనని నిఘంటు ప్రమాణము చూపితిని. అహోబల పండితుని వాక్యము లుద్ధరించితిని. ఇప్పట్లున రాధాకృష్ణ మూర్తిగారు సూరి తనకుఁ దెలిసిన విషయమును బాలవ్యాకరణమున సూత్రబద్ధముగాఁ జేయలేదేమి? యని ముందు ప్రశ్నించిరి. అహో బలుఁడు చెప్పినంత మాత్రమున నంగీకరింపవలయునా? యని ఓభీషి కలు కొట్టిరి. “వారు ప్రయోగ మొక్కటియైననుం జూపినారా? పోసి ప్రసాదరావుగారైననుం జూపినారా? మహాకవి ప్రయోగము చూపక,” నేను జెప్పితిని నీవు వినవలె ననుట తగునా?” యని బరవసముతోఁ బలికిరి.

పాతకోటవారు పలుకుచున్న “నేను జెప్పితిని, నీవు వినవలె” నను విధానము ప్రథమ దిగ్విజయాచార్యుల వ్యాకరణములందే యున్నదే! ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి, వికృతివివేకము నే లక్ష్యములు చూపి లక్షణ ములు స్థాపించినవి? మూర్తిగారి సూక్తిని మూడలగాఁ గొనిన వా రెండు వ్యాకరణములు విలువ లేని వగును. అదియునుగాక పాత కోటవారు “పడు” ధాతువునకు “దిగు” అని యర్థమును నిపుణ ముగా నిర్ణయించిరి గదా! వారే కవిప్రయోగము చూపి యీ తెన్ను వట్టిరి.

పాతకోటవారి వాదము చేవచ్చినట్టిది. అహోబల పండి తుని మాటల యధార్థములని వారు భావించవచ్చు. కాని దానికి హేతు వులు వారు చూపవలయును. ఆ పని వారు చేసిరా? చేయలేదు. సూరినిఘంటు ప్రమాణము నిలువదని వారు తలంచిన సువవత్తులు చూపవలయును. చూపిరా? లేదు. కవిప్రయోగములు కావలయునని బూకరించిరి. దానిమీద నేను నిఘంటువుతోఁ జెప్పిన విషయమును

సూరి బాలవ్యాకరణమునఁ జెప్పక, తద్వ్యతిరేకముగా వక్కాణించుటకు హేతువులు వంతరాం రామకృష్ణారావుగారి పలుకులలోఁ జూపితిని. కవిప్రయోగములు చూపితిని. ఇక నవంబరు “భారతి”లో వైయాకరణ శిరోమణి యగు మూర్తిగారు.

“ఈ శబ్దము తద్భవమని—యిందలిది శకటరేఫమని నిష్కర్షగా నిరూపించు లక్షణము లేదని విజ్ఞులెఱిగినదే”

యని యొక మెట్టుక్రిందికి దిగి వ్రాసిరి. వారహోబల పండితునిపై నభియోగము లేచినపు డివిజ్ఞత యేమయ్యెను? అప్పుడు కవిప్రయోగములు కావలయునని ఘోషించుటెల? కవిప్రయోగములు చూపిన నివృత్తిమాటలు వ్రాయుటెల? ఈ పెడనరము నేమనవలె? కవిప్రయోగములు కంటగింపులు కాగా, నోటయి యంగీకరింపక పాతకోటవారు పలుకుమాటలు గావా యివి?

ఈ శబ్దము తద్భవమని, యిందలిది శకటరేఫమని నిష్కర్షగా నిరూపించు లక్షణము లేదని రాధాకృష్ణమూర్తిగారు రాద్ధాంతము చేసిరే! అట్లయిన నిన్నివందల యేండ్లనుండి యెందఱో విజ్ఞులు తద్భవ శకటరేఫముల విషయమునఁ జేసినకృషియెల్ల దేనికిఁ బనికిరాని దగునే! పండిత ప్రకాండు లామహామహాలు లక్ష్య లక్షణ

వేత్తలే! కారణములు చూపక వారిమాటలు కాదనఁదగునా? చివరకు బాతకోటవారెట్లు బరితెగించిరో పరికించితిరా! ప్రక్కదారులుపట్టిన పాతకోటవారు తాము చెప్పెడు తప్పుమాటల చాచార్యులవారు బలి యగుచున్నారని గ్రహించిరా?

ఆచార్యులవారు “తద్భవములందును నలఘురేఫము గలదు” “కోటపేటలు వైకృతములు” కపిలశబ్ద భవము కపిలశబ్దం బొండు గానం బడెడి”నని ప్రవచించిరే! ఆ లక్షణములు గంగలోఁ గలవవలయునా? మొదలహోబల పండితు నభిశంసించిన మూర్తిగారు తుద కాచార్యులవారి కెనరువెట్టిరి!

పాతకోటవారి మాటలు ప్రమాణములయిన, నాంధ్ర వ్యాకరణవేత్తలు, నాంధ్రనిఘంటుకారులు తద్భవములని, శకటరేఫ ఘటితములని చూపినవదములనెల్ల రూపుమాపవలయును. పాతకోటవారి వలె వ్యాకరణము చదివినవారు తప్పు, దానికి విజ్ఞులెవ్వరు సంగీకరింపరు, అంగీరింపరాదు. ఆచార్యులవారు తద్భవములుగాఁ జూపిన పదములలో గొట్టె, కట, పెట యనునవి తద్భవములు గావని వజ్రుల వారు కొన్ని హేతువులు చూపిరి (వైయాకరణ పారిజాతము). అట్టి

ఆంధ్రుల అభిమాన దిన పత్రిక

ఆంధ్రపత్రిక

ఇప్పుడు ఎన్నో సరికొత్త శీర్షికలతో వెలువడుతోంది.

విడి సతి వెల 25 పైసలు

..... చందా వివరాలు .....

సంవత్సరమునకు	విజెంటు ద్వారా	రు. 88-00	పోస్టుద్వారా	రు. 95-20
ఆరు మాసములకు	„	రు. 44-00	„	రు. 47-40
తె మాసములకు	„	రు. 22-50	„	రు. 24-30
1 మాసమునకు	„	రు. 7-50	„	రు. 8-10

కారణములు చూపకుండ “విజ్ఞాన లెజిస్లేషన్” యని రాధాకృష్ణ మూర్తిగారు కప్పదాటులు వేయనేల?

పాతకోటవారు శబ్దరత్నాకరమును బ్రహ్మచీకరించి “పాటుండు” దేశ్యమనిరి. మఱి “ద్విరేఫవర్ణ దర్పణము”న (3 అ. 108).

“కాతె జాటుట చాటులు చూటలాడె
తీటు పాటుండు తేండు సాన్నాటి, దీర్ఘ
వరములై బండిత్రాలు తద్రవములందుఁ
గానబడుఁ బాతరుత్పుల్ల కమలనేత!

అని యున్నదే! ఇప్పుడు పాతకోటవా రేమందురు? “పాట” శబ్దము ప్రాచీన శాసనములో (క్రీ. శ. 641) నున్నది. దాని యిప్పటి రూపము పాటుండు. చిన్నయసూరి స్మృతాంధ్ర వ్యాకరణమున గారక పరిచ్ఛేదాంతమున “వర్ణాభిధానాని” యనుచోట “పాటు-పాటుండు” అని యిచ్చెను. పాటుటక్క, పాటుటయ్య, పాటుటసుర, పాటువాడు మున్నగు వానిని కవులు వాడిరి. శ్రీకృష్ణ దేవరాయలే “పాటుటక్కలు” “పాటుటసుర” “పాటువారల సుద్ది” యని ప్రయోగించెను.

“సూరిపై నభిమానమున బహుజనపల్కివారిని కింపవట చుట నమంజనముగాదు.” “విమర్శకులు రెండువైపుల సావకాశముగా ప్రవర్తించవలెనే కాని యొకరిపై పక్షపాతము వహించుట భావ్యము గాదు.”

అని వ్రాసిరి. ఈ వాక్యముల కర్తమేమి? నేను సూరికోపు వేసికొంటినని కాదా? నన్ను గూర్చి వారికా యభిప్రాయము లేని యప్పుడు వారు బాలవ్యాకరణ స్మృతముల జోలికిఁ బోనేల? “అనేక కర్తృక్రీయ” కను లక్షణము చేసినవా రాచార్యులవారు. ఆ లక్షణమున “అగు నని యున్నంత స్మృతమున నిత్యవిధి యని భావించరా”

గ మ ని క

మార్చి 1976 భారతిలో శ్రీ నాగళ్ల గురుప్రసాదరావుగారి ‘బాలవ్యాకరణము-త్రిలింగలక్షణ శేషము’ వ్యాసం చివర ‘సశేషం’ అన్నమాట పడలేదు.

ఇదే సంచికలో ‘Book Printing in India’ అన్న శీర్షికలో పడిన వ్యాసం ఆ పేరుకల పుస్తకం సమీక్ష. సమీక్ష చేసినవారు శ్రీ నిడుదవోలు వెంకటరావుగారు.

పొరపాటులు జరిగినందుకు చింతిస్తున్నాము.

సరి సా ద కు డు

దన్నవారు రాధాకృష్ణమూర్తిగారు. తమ మాటకుఁ బ్రమాణములు త్రిలింగలక్షణ శేషమునుండియే చూపి “యాచార్యులవారి స్మృత రచనా విధాన మిట్లుండు”నని వారు సిద్ధాంతము చేయవచ్చునే! చిన్నయసూరియూసెత్తనేల? బాలవ్యాకరణమున “అగు”నని యున్న నిత్యవిధిగాదని మాటవరుస కొప్పకొందము. అంతమాత్రమున వాచార్యులవారి త్రిలింగలక్షణశేషమునందు నదియే యర్థమని చెప్పట తగునా? అంతరంగ పాక్ష్యము బలీయముగదా! తగుదునని సూరి స్మృతముల ప్రసంగము తెచ్చి యసంగతము లగు మాట లాడనేల? పాతకోటవారి వాదము ప్రకారము తుదకేమి తేలును? బాలవ్యాకరణమున “అగు”నని యున్న స్మృతకార్యము నిత్యమని దువ్వురివారు వక్కాణించిరిగదా. దానినిబట్టి త్రిలింగలక్షణ శేషమునందు సైత మదియే యర్థమని మూర్తిగా రంగీకరింపవలసినవచ్చును. వారంగీకరింతురా? ఆచార్యులవారి స్మృతార్థమును సమర్థించుటకు మూర్తిగారి చర్చనుబట్టి సూరిస్మృతములు ప్రమాణములుగదా!

అప్పుడు త్రిలింగలక్షణశేషమున “అగు”నని నిత్యవిధి యనుట కవియే ప్రమాణము లగును. రాధాకృష్ణమూర్తిగారి వాద పద్ధతి ముల్లదీసి కొట్టు కొట్టి నట్లుండును. వారు నేను సూరిపయిఁ బక్షపాతము చూపితినిని యానాఁ డనుకొనుట వరమ సత్యము ఈ వాఁడు కాదనుట పచ్చికల్ల.

మూర్తిగా రాడిన యసత్యము మఱొకటి యున్నది. నవంబరు “భారతి”లో వారు “జవ్వనంబున యను సకార విషయము. ఈ విషయమున వారెందులకో శాంతగంభీరు లైనారని తోచుచున్న”దని వ్రాసిరి. అక్కడికి వా రొక గంభీరశాస్త్ర ప్రసంగము చేసినట్లు ! నేను దానిని బూర్వపక్షము చేయలేక తప్పకొన్నట్లు ! పాతకోటవారు బూటకపుమాటలాడుచున్నారు. జూన్ “భారతి”లో వారు వ్రాసిన ప్రతి విషయమునకు నేను సెప్పెంబరు “భారతి”లో సమాధానము వ్రాసితిని. మూర్తిగారు జూన్ “భారతి”లో “... జవ్వనంబున యందు నని బహుజనపల్కివారదంతము లగు నమహత్తుల కందు వర్ణకము పరంబగునప్పుడు నగాగమముకొన్నియెడల కానంబడియెడి” నని చెప్పిరి. సూరి “సమానంబున యందు” అని ప్రయోగించియే యున్నాడనియు, నట్టి ప్రయోగములు సూరికి తెలియుననియు ప్రసాదరావుగారు వ్రాసినారు. అస్తు. మరి సూరియేల యా విషయమును స్మృతింపలేదని వ్రాసిరి. దానికి నేను సెప్పెంబరు “భారతి”లో “.....బాల వ్యాకరణమున లేకపోవుటకుఁ దద్రచనా ప్రణాళికయే హేతువు. సూరికఁ దెలియునని నిరూపించుట నాలక్ష్యము. దానికి బాలవ్యాకరణ స్మృతరచనా విధానము నుదాహరణముగాఁ జూపితి” నని

సమాధానము చెప్పితిని. నేను మిన్నకున్న దెక్కడ ? నా వాక్యములు మూర్తిగారే యుదాహరించిరి !

సూరి బాలవ్యాకరణమున లక్షణము దిక్పదర్శనముగఁ దెలిపెద ననెను. ఆయన సేకరించిన లక్ష్యము తెన్నియో యున్నది. అది యెప్పుడు బాలవ్యాకరణమున కెక్కలేదు. బాలవ్యాకరణ స్వరూపమును గూర్చి సూరియు దువ్వురివారును జెప్పిన మాటలనుగూడ మదాహరించితిని. నే నాచార్యులవారి “కించపఱచు” చున్నాడ నను నింది వేయుటకు సుకూలములుగావు కావున వారామాటలు ప్రక్కకునెట్లు చున్నారు. సూరి చెప్పని లక్షణము లాచార్యులవారు చెప్పిరి. ఈ మాత్రము త్రిలింగలక్షణశేషతత్త్వము నేను గ్రహించితిన్ గ్రహింప లేదో నావ్యాసములు చదివిన “భారతి” పాఠకులు సహృదయులు పాటులు - రాధాకృష్ణ మూర్తిగారు గారు.

బాలవ్యాకరణమున కెక్కని, త్రిలింగలక్షణశేషమున కెక్కిన లక్షణములకు లక్ష్యములుగాఁ దగిన ప్రయోగములు సూరి స్వకీయ రచనములలోఁ జేసెనే ! అవి యెన్నియో కన్నులకుఁగట్టుచున్నవే! మూర్తిగారి కీగుట్టు తెలియునా ? సూరి తాను గావించిన ప్రయోగములకు లక్షణము బాలవ్యాకరణమునఁ జెప్పలేదుగదా ! విమర్శకు లేమనుకొన వలయును ? ఆచార్యులవారు చెప్పిన లక్షణము సూరికిఁ దెలియునని యనుకొనవలయునా ? తెలియవని యనుకొనవలయునా ? తెలియునని యన్నచో సూరిమీఁదిపక్షపాతమగునా ? ఆచార్యులవారి నవమానించుట యగునా ? అగునని మూర్తిగా రనుచున్నారు. “తెలిసియుఁ దెలియని నరుఁ దెల్ప బ్రహ్మదేవుని వశమే ?” యని యనుకొనుట తప్ప నేను జేయఁగల దేమున్నది ? విలయన నాచార్యులవారిమీఁద నా కెట్టి యీరసము లేదని నేనెప్పుడో వ్రాసితిని.

“పేట విషయమున నా వాక్యమును నాగళ్లవారర్థముచేసి కొన్నట్లు లేదు. నాగళ్లవారి కర్థము తెలియుట పాధ్యమా ? కాన వారు వివరీతముగా వ్యాఖ్యానించినా” రని పాఠకోటవారు పలికిరి. విషయములు వివరింపక చప్పునఁ దప్పకొనిపోవుట పాఠకోటవారి కలవాటు. వారు చెప్పిన మాటల యర్థము నాకుఁ దెలియని యప్పుడు, వారి ప్ధాలలకు నేను వివరీత వ్యాఖ్యానము చేసినపు డర్థము తెలియు నట్లు చెప్పి, సద్యఃఖ్యానము చేయుట వారి ధర్మము. మహా పండితులయిన రాధాకృష్ణమూర్తిగారు నవంబరు “భారతి”లో నా ధర్మమును గాలికి వదలిరి. అది వారి వాద దౌర్బల్యమున కుపలక్షణము. “నా యభిప్రాయ మిది” యని స్పష్టముగా వక్కాణింపవచ్చును గదా ! బూకరింపులు చర్చలకు పాధనములుగావు, కారదు. నాగళ్ల వాడను గాన చెప్పచున్నాడను-పాఠకోటవారితో వాదము చేయుట చెత్త నూర్చిడి.

“లజ్జావారిధి దిగ” అని నేను చూపిన పాఠము వావిళ్లవారిని [వావిళ్లపాఠము నని నేను వ్రాసితిని] వలచి వ్రాసిన[వాఠలట !

అవి యప్రమాణమట. వీరు చూపిన “తగ” ప్రయోగములు వావిళ్ల వారి పుస్తకములలోనివిగాదా ?” యని మూర్తిగారు వ్రాసిరి. ఇట “కావా ?” యని యుండఁదగును. తమమాట యితరుల కర్థముగాలే దనువా రన్యలమాటలను ప్రకమముగా సమీక్షింపవలయును. వావిళ్ల వారు ప్రకటించిన కావ్యములోనిది కావున “దిగ” యను పాఠ ముచితము గాదని నే ననలేదే! ప్రకరణోచితముగాదుగాన యనమంజనమంటిని. ఎట్లనమంజనమయినదో వివరించితిని. “సందర్భము తెన్నగా విచారించినఁ బయవద్యమున “దిగ” నని యుండరాదు. ఉన్నచో ద్రౌపది లజ్జావారిధిలో దిగిన దను దురర్థము దోచును. అమె లజ్జావారిధి యందుఁ దనంత తాను దిగలేదు”-ఇని నేను సెప్పెంబరు “భారతి” లో వ్రాసిన వాక్యములు. నేను వావిళ్లవారి భారతమునుండియే “తగ” ననుదానికిఁ ప్రయోగములు చూపితినిని పాఠకోటవారు భావించుట కాధారమేమి ? తిక్కనప్రయోగము మంచి సెబ్బఱల నెంచుటకు నే నెన్ని భారత ప్రతులను సంప్రదించితిన్ వ్రాసితినే ! పాఠకోటవారావ్యాకరణములు చూచియుండరు. నాకడ వివిధ సంస్థలు, భిన్నవ్యక్తులు ప్రకటించిన యాంధ్రమహాభారత ప్రతులుగలవు-ఇట్లనుట యాత్మ ప్రశంసయని తలంపఁగాదు. రాధాకృష్ణ మూర్తిగారుగాని, వారి సహాయులుగాని, యనుయాయులుగాని వచ్చి వానిని జూడవచ్చును.

రాధాకృష్ణమూర్తిగారు “దిగు” ధాతువునకు “పడు” అను నర్థము చెప్పకొనవలయునని జూన్ “భారతి”లో వ్రాసిరి. “లజ్జా ననరాజిలో మునిగి” యని ద్రౌపది శ్రీకృష్ణునితో ననినమాట నిజమే. అయిన నేమి ? అంత మాత్రమున “దిగు” ధాతువు “పడు” అను నర్థ మిఁగలుగనా ? ఈ యర్థమును సమర్థించుకొనుటకుఁ బాఠకోట వారు ప్రాచీనకవిప్రయోగములేల యియ్యరు ? అర్థ నిర్ణయమెట్లు చాగునో విజ్ఞాలకుఁ దెలియని యుగాధ విషయము గాదు. నిఘంటువులు భిన్నార్థముల నిర్ణయించునపుడు కవిప్రయోగము లొనఁగును. లోక వ్యవహారమును గుర్తించును. మూర్తిగా రావనిచేయక పైర్ విహారము చేయుచు నర్థ నిర్ణయము గావించుటకు గాలిని మూట గట్టుచున్నారు.

తత్త్వదర్శిత లేని రాధాకృష్ణమూర్తిగారు నే నాచార్యుల వారిని “కించపఱచు” చున్నాడనని చర్చను బ్రక్కదారులు పట్టిం చిరి. విరాధార ప్రసంగములు చేయుట నేర్పిరి. సూటిగా వారినోకే యొక ప్రశ్న మడుగుచున్నాడను. ఆచార్యులవారు చెప్పిన లక్షణములు సూరికిఁ దెలియునని సిద్ధాంతము చేసితిని. సాక్ష్యములు చూపితిని. అవి సబల ప్రమాణము లవునా ? కావా ? ఈ ప్రశ్నమునకు సోప పత్తికముగా నవుననియో కావనియో సూటిగా నమాధానము చెప్పఁ గలిగినగాని వారు నాతో వాదముచేయుట కర్హులుగారు.

— స మా ప్త ము —

కార్తిక స్నానం

శ్రీ వేలమూరి ప్రసాదరావు

కార్తిక మాసావృత్త వృత్తాంధకారంతో

గ్రాంధికంలా గజగజా వాణికిస్తున్న చలితో

కళ్ళమూసుకుని, పళ్ళు గిట్టకరుచుకుని

చాడెడు నీళ్లు నెత్తిన ద్రిమ్మరించుకుని

'కవితాకూపంలో గృంకా' ననుకుంటూన్న కవిలాగా

పురాణ స్నానం చేస్తున్న పుణ్య స్త్రీవి నువ్వు.

స్నానం మాలిన్యాన్ని క్షాళితం చెయ్యాలి.

కానీ, ఒళ్ళు రుద్దుకోవు నువ్వు.

ఏడుకొండలవాడి అర్చకులు సైతం

నుదుటన అర్తచంద్ర హస్తప్రయోగంచేసి

పంగనామాలు చెరగని పట్టు నేర్చుకొని

చేస్తున్నారు వాస్తవ నాస్తిక స్నానాలు.

తెల్లవారుజామున వెలిగించిన వొత్తివెలుగులో

తెల్లవారితే యెవర్ని సాధించాలా అని ఆలోచిస్తూ

దీపంవేడిలో చలికాచుకోవాలని

దీవ్యద్రివ్యానర్త ప్రయత్నం చేస్తున్నావు.

కాలం కాల్చి బూడిదగా మార్చిన కవితాధోరణిలో

నిష్పకణకల్ని వెదికి చలి కాచుకుందా మనుకుంటున్నావు.

కాలాన్ని చూడనని కళ్ళమూసుకున్నవాడికి

ఆలస్యంగానైనా అచ్చమైన భావాలు రావు

కళ్ళమూసుకుని స్నానంచేస్తూన్న నీకు

భావిప్రక్క, చెట్టుక్రింద, బాధలతో మూల్గు తూన్న

కుంటివాళ్ళు, బిచ్చగాళ్ళు, గుడ్డివాళ్ళు, మడివాళ్ళు

కన్నిస్తున్నారా? మూలుగులు విన్పిస్తున్నాయా?

రాతంతా నిద్రించి పురాణ పుణ్య లాభానికి

స్తోతంచేస్తూ? చాదలతో స్నానం చేస్తున్నావు.

రాతంతా నిద్రలేక, రాలుతున్న హిమకణాల్లో

గాతం కంపిస్తుంటే, అతగాడూ స్నానంచేశాడు.

వెచ్చటి గదిలో చల్లటివేళ వెలిగిస్తే నీవు దీపం

వెచ్చటి గుండెలో చల్లటిమంచులో వెలిగింది వాడి బుభుక్ష

శాపం.

వాడి కర్మకు 'నేనేం చెయ్య' నని వాపోతావు;

కనుకొలుకుల్లో బాష్పాలను అవసరమైతే కులికిస్తావు.

వాడి 'కర్మ: నువ్వుకాదా? ఉంటూన్నయిల్లా,

తింటూన్న తిండి, కడుతూన్నబట్టా వాడి 'కత్త' కాదా?

నిజం నీకు తెలుసు. నీళ్ళు పల్లానికి పోవటంలేదు.

అందుకే చాదల్లో అవసరానికి కాస్త బాధను కొనుక్కుంటు

న్నావు.

మంచివాణ్ణి చంపిన మాకైత్ చేతుల రక్తాన్ని

కడగటానికి సవనముదాలూ చాలలేదు.

కన్నబిడ్డల్ని చంపగల్గిన కఠినత్యం ఉందనుకొన్న

లేడి మాకైత్ చేతుల్ని యింకా కడుక్కుంటూనే వున్నది.

కార్తిక స్నానాల్లో కాలుష్యం కరిగిపోదు.

వార్తిక విజ్ఞానంలో నర్తించదు కవితాసతి.

జాతీయ వేతనా విధానము

శ్రీ యి మ్మా నే ని స త్య సు ం ద ర ం

ఇటీవల కాలంలో జాతీయ వేతనా విధానాన్ని రూపొందించుటకు ప్రభుత్వము కృషిచేయుచున్నది. మన ఆర్థిక వ్యవస్థలో విపరీతంగా పెరిగే ఆదాయ సంపద వ్యత్యాసాలను తగ్గించి, వివిధ రంగాలలో పనిచేయువారికి న్యాయమైన వేతనాలు సమకూర్చుటయే ఈ జాతీయ వేతనావిధానముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము. మన ప్రణాళిక సంఘము నియమించిన కమిటీ జాతీయ వేతనా విధానముపై నివేదిక సమర్పించి సంవత్సరం దాటినప్పటికీ, ప్రభుత్వము ఈ విషయంలో ఇంకా ఎటువంటి చర్యలు తీసికొనలేదు.

ఉత్పత్తిని పెంచుటయేగాక, అభివృద్ధి ఫలితాలు అన్నివర్గాల వారికి లభించేటట్లు చూచుట ప్రభుత్వ బాధ్యత. సాంఘిక న్యాయము చేకూర్చవలసిన అవసరం మన దేశంలో ఎంతైనా ఉన్నది. కారణం: ప్రజలలో ఎక్కువమంది దారిద్ర్యాన్ని అనుభవించుట సుమారు జనాభాలో 40 శాతం మంది దారిద్ర్యరేఖకు (Poverty line) దిగువనే ఉన్నట్లు తెలియుచున్నది. అంటే, 1960-61 ధరలలో వారి సగటు నెల ఆదాయము 20 రూపాయలలోపు. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో దిగువనున్న 20 శాతం ప్రజలు మొత్తం ఆదాయంలో 9 శాతం అనుభవించగా, పైన వున్న 5 శాతం ప్రజలు 17 శాతం ఆదాయాన్ని అనుభవించుచున్నారు. పై 50 శాతం మంది ఆదాయంలో 69 శాతం అనుభవించగా, దిగువ 50 శాతం మంది 31 శాతం ఆదాయాన్ని అనుభవిస్తున్నట్లు అంచనా వేయబడినది. గ్రామీణ దారిద్ర్యము విపరీతంగా పెరుగుచున్నది. ఉదాహరణకు 1950-51, 1960-61 మధ్యకాలంలో గ్రామీణ ప్రజల తలసరి ఆదాయం 14 శాతం పెరగగా, పట్టణ ప్రజల తలసరి ఆదాయం 68 శాతం పెరిగెను. దీనినిబట్టి పెరుగుతూవున్న జనాభాని పోషించే శక్తి వ్యవసాయరంగానికి లేదని తెలియుచున్నది.

పట్టణ ప్రాంతాలలో పై 10 శాతం కుటుంబాలు ఆదాయంలో 42.4 శాతం అనుభవించుచున్నారు. (ఈ శాతం గ్రామీణ ప్రాంతాలలో 34) పట్టణ ప్రాంతాలలో దిగువనున్న 10 శాతం మంది ఆదాయంలో 1.3 శాతం అనుభవించుచున్నారు. (గ్రామీణ ప్రాంతాలలో ఈ శాతం 1 కంటే తక్కువ) పై 50 శాతం మంది కుటుంబాలు ఆదాయంలో 82.5 శాతం అనుభవించగా, దిగువ 50 శాతం

మంది మిగిలిన 17.5 శాతం ఆదాయాన్ని అనుభవిస్తున్నట్లు N. C. A. E. R. (National Council of Applied Economic Research) అంచనాల వలన తెలిసినది. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో 57 శాతం కుటుంబాలు నెలకు 100 రూపాయలలోపు ఆదాయంతో జీవించుచున్నారు. పట్టణ ప్రాంతాలలో ఈ శాతం 39 వున్నది. గ్రామీణ ప్రాంతాలలో దిగువనున్న 5 శాతం మంది, పట్టణ ప్రాంతాలలో దిగువనున్న 40 శాతం మంది విషయంలో వినియోగస్థాయి పెరగక పోగా తగ్గినది. దేశంలో దారిద్ర్యం ఈ విధంగా వున్నపుడు జాతీయ వేతనా విధానానికి ప్రత్యేకమైన ప్రాముఖ్యత వున్నది.

జాతీయ వేతనా విధానం కొన్ని ఆర్థిక లక్ష్యాలను సాధించుటకు ఉపయోగపడును. ద్రవ్యసరఫరా ద్రవ్యఆదాయాలు విపరీతంగా పెరుగుటవలన ఇటీవలకాలంలో ధరలు విపరీతంగా పెరిగినవి. దేశంలో వున్న మొత్తం ఉత్పత్తికి, మొత్తం ద్రవ్యపరిణామానికి సమానత్వం ఏర్పరచుట జాతీయ వేతనా విధానముయొక్క ఉద్దేశము. అటువంటప్పుడి ఆర్థిక వ్యవస్థలో అభివృద్ధితోబాటు, సుస్థిరత ఉండును. పెరుగుతూ వున్న ఆదాయం కొంతమంది చేతులలోనే కేంద్రీకృత మవరాదు. ఈ ఆదాయంలో ఎక్కువ భాగం బలహీనవర్గాలకు చేకూర్చవలసిన అవశ్యకత వున్నది. ఉదాహరణకు, మన శ్రామికులలో ఎక్కువమంది వ్యవసాయకార్మికులు. వీరికి జీతమాడేకీ, తక్కువ. వీరికి కార్మిక సంఘాలు అంటూలేవు. అందువలన వీరి వేతనాలు చాలాకాలంగా తక్కువస్థాయిలో వున్నవి. ప్రభుత్వంవారి విషయంలో ప్రత్యేక శ్రద్ధ తీసికొనవలసి వున్నది. ఆదాయ వ్యత్యాసాలు తగ్గకపోగా పెరుగుచున్నవి. శ్రామిక జీవులలో చాలి ఎక్కువ శాతము కనీస వినియోగ స్థాయిని కూడ చేరుకోలేని స్థితిలో వున్నారు.

బలహీన వర్గాలకి న్యాయమైన వేతనం చేకూర్చుట అవసరం. ఇలా జరగనినాడు, శ్రామికులలో అశాంతి బయలుదేరి, పారి

రచయిత మచిలీపట్నం హిందుకాలేజిలో పోస్టు గ్రాడ్యుయేటు ఆర్థికశాస్త్ర శాఖలో లెక్చరర్.

శ్రామిక సంబంధాలను కుంటుపరచును. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో వేతనా విధానాన్ని ధరలను అదుపులో వుంచుటకు ఉపయోగించు చున్నారు. అయితే, అభివృద్ధి చెందుతూవున్న దేశాలలో ఆదాయ వ్యత్యాసాలు ఎక్కువగా ఉండుటచే వేతనా విధానంద్వారా వాటిని తగ్గించుటకు ప్రయత్నాలు జరుగుచున్నవి. వేతనా విధానయొక్క లక్ష్యాలలో అభివృద్ధి చెందిన దేశాలకు, అభివృద్ధి చెందుచున్న దేశాలకు ఈ విధంగా తేడా వున్నది. అయితే వర్తమాన దేశాలలో కూడా వేతనా విధానము ఆదాయ వ్యత్యాసాలను తగ్గించుటకే కాకుండా ధరలను అదుపులో వుంచుటకు కూడా ఉపయోగపడును.

జాతీయ వేతనా విధానాన్ని రూపొందించునపుడు మనదేశ ఆర్థిక సాంఘిక రాజకీయ పరిస్థితులను దృష్టిలో వుంచుకొనక తప్పదు. ఉదాహరణకు, మనదేశంలో కొన్ని రంగాలు బాగా అభివృద్ధి చెందినవి. మరికొన్ని రంగాలు బాగా వెనుకబడినవి. ఇటువంటి పరిస్థితులలో జాతీయ వేతనా విధానాన్ని రూపొందించుట కష్టమగును. వ్యవసాయరంగంలో ఆర్థిక, సాంఘిక పరిస్థితులు వ్యవసాయ ప్రజలు ఆదాయాలను పెంచుకొనుటకు వీలుగా లేవు ఈ రంగంలో నిరుద్యోగము, ప్రచ్ఛన్న నిరుద్యోగము పెచ్చుస్తాయితోవున్నవి. తమ న్యాయమైన వేతనాలకు పోరాడే శక్తి తెలివితేటలు వ్యవసాయ కార్మికులకు లేవు. పారిశ్రామిక రంగంలో శ్రామికులు మాత్రం కార్మిక సంఘాలుగా ఏర్పడి న్యాయమైన వేతనాలను పొందుచున్నారు. చిన్నతరహా పరిశ్రమల అభివృద్ధికి అనేక విధాల ప్రభుత్వం ప్రోత్సాహం కల్పించినా, అవి తగినంతగా అభివృద్ధి చెందలేదు. వాటిలో పనిచేసే శ్రామికుల పరిస్థితి, వ్యవసాయ కార్మికుల పరిస్థితి ఒకే విధంగా వున్నది. అంతే కాదు, భారతదేశంలో ప్రాంతీయ అసమానతలు ఎక్కువగావున్నవి. అభివృద్ధి చెందిన ప్రాంతాలలో వేతనాలు వెనుకబడిన ప్రాంతాలలో వేతనాలకంటే చాల ఎక్కువ

జాతీయ వేతనా విధానము పరిశ్రమ పరిశ్రమకు మధ్య, ప్రాంతము ప్రాంతమునకు మధ్య అనవసరపు వేతనా వ్యత్యాసములను తొలగించుటయేగాక, వేతనా ఆదాయాలకు, ఇతర ఆదాయాలకు మధ్య వ్యత్యాసములనుకూడా తొలగించ వలెను. ధరల పెరుగుదలను అరికట్టి, అతి తక్కువ ఆదాయములను పెంచుటకు వేతనా విధానము తోడ్పడవలెను. అయితే, వేతనా విధానము ఉద్యోగవకాశములను పెంచవలెనేగాని, తగ్గించరాదు. అంటే ఒక పరిశ్రమ అభివృద్ధికి వేతనా విధానము అడ్డుగా వుండరాదు.

నివిధనవల్ల శ్రామికులకు కనీస వేతనాలు నిర్ణయింపబడినవి. అయితే, కనీస వేతనాలు నిర్ణయించుటకు ఏయే అంశములను లెక్క

లోనికి తీసికొనవలెనో మనము ఖచ్చితంగా నిర్ణయించలేదు. అయితే కనీస వేతనాలను నిర్ణయించుటలో గుర్తించుకొనవలసిన కొన్ని అంశాలు ఇవి: శ్రామికుని, అతని కుటుంబ అవసరాలు, సంస్థకు వేతనాలు చెల్లించగల శక్తి, ఇతర శ్రామికులు పొందుచున్న వేతనాల స్థాయి. అయితే దీనిలో ఏ ఒక్కదానిని ఆధారం చేసికొని జాతీయ వేతనా విధానాన్ని రూపొందించలేము. ఉదాహరణకు కార్మికుని అతని కుటుంబ అవసరాలు అంటే ఏమిటి? అవి మారుతూ వుంటాయి. శ్రామికులకు కనీస వేతనాలు ఇవ్వడం అవసరం. అయితే ఒక సంస్థ కనీస వేతనాలు ఇవ్వలేకపోయినందున, దానిని మూసివేసినచో కార్మికులకు నష్టం కలుగుతున్నది. అదేవిధంగా సంస్థ వేతనాలు చెల్లించగల శక్తి (Capacity to pay)ని బట్టి వేతనాలు నిర్ణయిస్తే, సంస్థకు సంస్థకు మధ్య వేతనాల వ్యత్యాసము విపరీతంగా వుండవచ్చు.

వేతనాలు చెల్లించగల శక్తిని బట్టి వేతనాలు ఇవ్వమని శ్రామికులు అనవచ్చు. అయితే ఈ సూత్రానికి కట్టుబడితే అనేక సమస్యలు ఎదురగును. ఈ సూత్రం సంస్థకు సంస్థకు మధ్య వేతనాల వ్యత్యాసమునకు దారితీయుటయేగాక, కొంతమందికి అన్యాయము జరుపును. ఉదాహరణకు, భారీ పరిశ్రమలలో పనిచేయువారికి ఆ పరిశ్రమలకు ఆర్థిక వ్యవస్థలో వున్న ప్రాముఖ్యతనుబట్టి పెచ్చు వేతనాలు ఇచ్చుచున్నారు. అయితే యిలాచేయుట ఎంతవరకు న్యాయము? ఈ పరిశ్రమల స్థాపనకు దేశప్రజలందరూ తోడ్పడ్డారు. ఎక్కువ పన్నుల రూపంలోగాని, పొదుపురూపంలోగాని- అటువంటిప్పుడు ఈ పరిశ్రమల లాభాలను ఆ పరిశ్రమలో పనిచేసేవారికి సమకూర్చుట న్యాయమని తోచదు. విదేశీ ఋణాలలో ఈ పరిశ్రమలను స్థాపించినా, ఆ ఋణాభారం ప్రజలందరిమీద పడునుగాదా? అంతేకాదు. పరిశ్రమ ప్రాధాన్యతను బట్టి వేతనాలు పెచ్చు స్థాయిలో నిర్ణయిస్తే మిగతా పరిశ్రమలలో పనిచేయువారు తమకు అదే వేతనాలు కావాలని అందోళన చేయుదురు. ఒక సంస్థ అధిక లాభాలు పొందుచున్న మాత్రాన దానిలో పనిచేయువారందరికి అధిక వేతనాలు ఇచ్చుట కేవలం అన్యాయమే కాకుండా అది ప్రమాదకరమైన పరిస్థితులకు దారితీయును. అలా అని, సంస్థ ఆర్థికంగా లాభాలకు ఆ సంస్థ యిచ్చే వేతనాలకు ఎటువంటి సంబంధం వుండకూడదని కాదు. కేవలం లాభాలపై ఆధారపడే వేతనాలు నిర్ణయించరాదు.

శ్రామికుల వేతనాలు వారి ఉత్పాదకతపై ఆధారపడవలెనని కొందరి అభిప్రాయం. కొందరికి ఇది నచ్చదు. కార్మిక సంఘ నాయకులు కార్మికుల ఉత్పాదకతతోసంబంధంలేకుండా వారికి కనీస వేతనాలు చెల్లించవలెనని వాదించెదరు. ఉత్పత్తిని గరిష్ఠం చేయుటకు వేతనా

లను ఉత్పాదకతతో కలువవలెనని ఇటీవల కేంద్ర ఆర్థికమంత్రి శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యం వెలిబుచ్చారు. వేతనాల పెరుగుదల ఉత్పాదకత పెరుగుదలతో ముడిపడి వుండవలెనని ప్రభుత్వ అభిప్రాయము. అయితే ఈ పద్ధతిలోకూడ అనేక చిక్కునమస్యలు వున్నవి. ఉత్పాదకత పెరిగినా, పెరగకపోయినా వస్తువుల ధరలన్ని పెరుగుచున్నపుడు కార్మికులు హెచ్చువేతనాలు కోరుట సమంజసమే. ధరలు విపరీతంగా పెరుగుటవలన కార్మికుల వాస్తవిక ఆదాయంలో (వస్తురూపంలో ఆదాయంలో) మార్పు వుండుటలేదు. కేవలం ద్రవ్య వేతనంమాత్రం పెరుగుటవలన ప్రయోజనం లేదు. వాస్తవిక వేతనం పెరగకపోగా తగ్గుచున్నట్లు ఈ దిగువ పట్టిక తెలుపుచున్నది.

పరిశ్రమలలో పనిచేయు కార్మికుల ద్రవ్య / వాస్తవిక ఆదాయాల స్థావీ సంఖ్య (Index Number) (Base 1961-100)

సంవత్సరము	జాతీయ వినియోగదారుని ధర సూచీసంఖ్య	ద్రవ్య ఆదాయ సూచీ సంఖ్య	వాస్తవిక ఆదాయ సూచీసంఖ్య
1962	103	106	103
1963	106	109	103
1964	121	114	94
1965	132	128	97
1966	146	139	95
1967	166	151	91
1968	171	160	94
1969	169	166	98

శ్రామికుని వేతనమునకు అతడు చేసే పనికి సంబంధము వుండవలెనని అందరు అంగీకరించినదే! అయితే, శ్రామికుని పని ప్రాముఖ్యత నిర్ణయించుటెలా? అతని ఉత్పాదకతను నిర్ణయించుటెలా? శ్రామిక ఉత్పాదకత అనేక అంశములపై వుండును. పెద్ద పరిశ్రమలలో శ్రామిక వైపుణ్యం ప్రాముఖ్యంగాని అతడు ఎన్ని గంటలు పనిచేస్తున్నదికాదు. శ్రామిక ఉత్పాదకతను నిర్ణయించుటలో ఈ విధంగా అనేక సమస్యలు వున్నవి. జాతీయ శ్రామిక కమిషన్ కూడ పనినిబట్టి వేతనాన్ని నిర్ణయించడం కష్టమని. ఆ పద్ధతి కొన్ని పరిశ్రమలకే పరిమితమై ఉండునని అభిప్రాయం వెలిబుచ్చినది. వేతనా పద్ధతికి సంబంధించిన కొన్ని సమస్యలను చక్రవర్తి కమిటీ పరిశీలించెను. వేతనాలు జీతాలు పొందేవారి సంఖ్య ఇతరుల సంఖ్య

కంటె తక్కువగావున్నా. వారికి ఆర్థిక వ్యవస్థలో అత్యధిక ప్రాధాన్యత వున్నది. 1971 మార్చిలో మన దేశంలో శ్రామికశక్తి 180 మిలియన్లు. వీరిలో 72 మిలియన్లు (40 శాతము) వేతనము, జీతాలు పొందేవారే. సుమారు 47.5 మిలియన్లు వ్యవసాయ కార్మికులు. 17.5 మిలియన్లు శ్రామికులు పరిశ్రమలలో పనిచేయుచున్నారు. (రిజిష్టరు చేసుకున్న పరిశ్రమలు). 7 మిలియన్లు శ్రామికులు వ్యవసాయేతర సంస్థల (రిజిష్టర్ చేసికొననివి)లో పనిచేయుచున్నారు. 17.5 మిలియన్లు శ్రామికులలో ప్రభుత్వరంగంలో 10.7 మిలియన్లు. ప్రైవేటు రంగంలో 6.8 మిలియన్లు పనిచేయుచున్నారు. వేతనాల విర్ణయంలో ప్రభుత్వజోక్యం వుండాలని దానిని మార్గెటు శక్తులకు వదిలివేయరాదని చక్రవర్తి కమిటీ అభిప్రాయపడెను.

ఉద్యోగాలమధ్య, పరిశ్రమలమధ్య ప్రాంతాలమధ్య వుండే వేతనా వ్యత్యాసాలు నేర్పరితనంలోను, పనిచేయు పరిస్థితులలోను వుండే వ్యత్యాసాలకు అనుగుణంగా వుండవలెను. అయితే, మనదేశంలో ఎక్కువగా అవి యజమాని-శ్రామికుల బలాబాలపై ఆధారపడినవి. ఈ కారణంగా, కొన్ని సంస్థలలో (రిజిష్టరు చేసికొనని) వేతనాలు లతి తక్కువ స్థాయిలో వున్నవి. కష్టపడి పనిచేసేవారికి కనీస వేతనము కల్పించుటలో ప్రభుత్వజోక్యం తప్పదని చక్రవర్తి కమిటీ తెలిపెను. శ్రామికుని మొత్తం వేతనంలో ఈ అంశములు వుండవలెనని కమిటీ అభిప్రాయము. 1. కనీస వేతనము. 2. నేర్పరితనంకు గుర్తింపు. 3. అపాయకరమైన పనులకు సమ్మతిపాఠము. 4. అబి వృద్ధి వాటా (Growth Dividend). 5. కరువుభత్యము మరియు 6. లాభాలలో వాటా.

వేతనాల నిర్ణయం విషయంలో మనకు నిర్ణీతమైన అంశాలు అంటూ ఏమీ లేవు. కరువుభత్యము విషయంలో కూడ ఇదే పరిస్థితి వున్నది. కరువుభత్యము వేరు వేరు సంస్థలలో వేరువేరుగా వున్నది. సామాన్యంగా కరువుభత్యమును బేసిక్ జీతంలో కొంత శాతంగా నిర్ణయిస్తారు. చాల సంస్థలలో కరువుభత్యము బేసిక్ జీతము కంటే తక్కువగా వుండును. కాని బ్యాంకులు, జీవిత భీమా సంస్థ మొదలగువాటిలో కరువుభత్యము ఈ జీతము కంటే 1.5 లేక 2 రెట్లు ఎక్కువగా వున్నది. హెచ్చు స్థాయిలో వున్న కొన్ని జీతాలు వుండవలసిన స్థాయిలోకంటే హెచ్చుస్థాయిలో వున్న పని ప్రణాళిక సంఘ సభ్యుని ఆధ్వర్యంలో ఏర్పడిన కమిటీ అభిప్రాయ పడెను. ప్రభుత్వ రంగంలో వున్న జీతాలకు, ప్రయివేటు రంగంలో వున్న జీతాలకు కూడ దగ్గర సంబంధం వుండవలెను.

జాతీయ వేతనా విధానమును రూపొందించుటలో ఇంకొక ఇబ్బంది కూడ వున్నది. కొన్ని జీతాల విషయంలో ఇతర రకాలు పారి

లోషికం మనం చూస్తున్నాము. ఉదాహరణకు ఉచితఇల్లు, ఉచితంగా తిరుగుటకు వాహనము (ఆఫీసుపనిపైనే అనుకోండి), ఉచిత భోజనము, అధిక కాలం పనిచేసి అధిక వేతనం (Over time) లాభాలలో వాటా-భోగము మొదలగునవి. ఇంకొక విషయం ఏమిటంటే, ఇవి పరిశ్రమకు, పరిశ్రమకు మారుచున్నవి. వాటిని Basic జీతంలో శాతంగా నిర్ణయించినపుడు Basic జీతం పెరిగినపుడు ఇవికూడా పెరుగుచున్నవి. అటువంటివన్నీ జాతీయ వేతన విధానాన్ని రూపొందించుట కష్టము. కొందరి విషయంలో ఈ పారితోషికాలన్ని జీతంలో 40 శాతం వరకు వుంటున్నవి.

దేశంలో పెరుగుతున్న ఆదాయ వ్యత్యాసాలనుగూర్చి చక్రవర్తి కమిటీ ఆందోళన వ్యక్తపరిచినది. ఆదాయాల పెరుగుదలను అరికట్టుట ద్వారా ఈ వ్యత్యాసాలను కొంతవరకు తగ్గించవచ్చునని ఈ కమిటీ అభిప్రాయపడెను. ఆదాయ వ్యత్యాసాలు ముఖ్యంగా నేర్పరితనం వ్యత్యాసాలకు అనుగుణంగా వుండేందుకు ఈ సద్దతి తోడ్పడును. అభివృద్ధిలో శ్రామికులకు వాటా వుండుట జాతీయ వేతన విధానంలో ఒక ముఖ్య అంశము. అంతేకాకుండా సంస్థ లాభాలలో కూడా శ్రామికులకు వాటా వుండవలెనని కమిటీ అభిప్రాయపడెను. ఒక జాతీయ వేతనా కమిషన్ ను, సభుత్వం స్థాపించవలెనని చక్రవర్తి కమిటీ సూచించెను.

బ్యాంకులు, కంపెనీలలో పనిచేసే కొంతమంది నెలకు 4000 రూపాయల జీతం పొందుచున్నారు. ఇది రిజర్వుబ్యాంకు గవర్నరు జీతంకంటే ఎక్కువ. గువ్వధనం పెరుగుదల ఆదాయ వ్యత్యాసాలను ఇంకా పెంచినది. కొన్ని రంగాలలో ముఖ్యంగా వ్యవసాయ రంగంలో శ్రామికుల జీతాలు అతి తక్కువ స్థాయిలో వున్నవి. పారిశ్రామిక రంగంలో ద్రవ్య వేతనాలు పెరిగినా, వాస్తవిక వేతనాలు పెరగలేదని, పైగా వేతనాల పెరుగుదల ఉత్పాదకత పెరుగుదలకంటే తక్కువగా వున్నదని జాతీయ పారిశ్రామిక కమిషన్ అభిప్రాయపడెను.

అయితే అన్నిటికంటే ముఖ్యమైనది ఒకటి వున్నది - ధరల

స్థిరీకరణ. ధరలు పెరుగుతూవున్న పరిస్థితులలో ఒక నిర్దిష్టమైన వేతనా విధానాన్ని రూపొందించుట సాధ్యపడదు. ధరల పెరుగుదల వలన వేతనాలు పెరిగి, మరల ధరల పెరుగుదలకు దారి తీయుటచే ఆర్థిక వ్యవస్థ ఒక విష వలయంలో చిక్కుకొనును. శ్రామికులకు న్యాయమైన ధరలకు అత్యవసర వస్తువులను సరఫరా చేయవలసిన ఆవశ్యకత వున్నది. వేతనా విధానము ఆదాయ విధానము రెండు ఒకదాని కొకటి సహాయపడును. అత్యధిక ఆదాయాలపై గరిష్ట పరిమితిని నిర్ణయించవలసిన అవసరం వున్నది.

వేతనాన్ని నిర్ణయించుటలో జ్ఞాపక ముంచుకొనవలసిన ముఖ్య విషయాలు :- 1. శ్రామిక ఉత్పాదకత 2. అదే పరిశ్రమలో గాని, ఇతర ప్రాంతాలలో గాని అదే పనికి చెల్లించే వేతనాలస్థాయి. 3. జాతీయ ఆదాయస్థాయి, పెంపకము. 4. ఆర్థికవ్యవస్థలో పరిశ్రమకుగల స్థానం. అయితే, వీటిలో ఏఒక్క అంశమును ఆధారము చేసికొని వేతనాలను నిర్ణయించరాదు. వీటి కన్నిటికి తగు ప్రాముఖ్యత యివ్వవలెను.

ఇంకొక విషయం. ప్రతి సంస్థ తన శ్రామికులకు ఒక నిర్దితమైన కనీస వేతనం చెల్లించాలి. కనీస వేతనంకూడా చెల్లించలేని సంస్థకు పనిచేసే అర్హత వుండదు. ఆ సంస్థ అత్యవసరమైనచో ప్రభుత్వము సబ్సిడీ ఇవ్వవచ్చును. అంతేగాని, శ్రామికులకు అన్యాయం చేయుట ద్వారా ఏ సంస్థ పనిచేయకూడదని ప్రస్తుతం అందరి అభిప్రాయము.

అయితే, శ్రామికులకు న్యాయమైన వేతనాలు సమకూర్చే ఆవశ్యకత వున్నప్పటికీ, వేతనాలు విపరీతంగా పెరిగినచో శ్రామికులకే హాని జరుగును. వేతనాలు పెరుగుదల వలన యజమానులు శ్రామికులకు బదులు యంత్రాలను ఉపయోగించినచో నిరుద్యోగం పెరుగును. వాస్తవిక వేతనాలు, శ్రామిక ఉత్పాదకత ఒకే దిక్కులో పయనించవలెను.

రెండు కవితలు

“ని ఖి త్”

“31 డిసెంబరు 1975”

కనుచూపుమేర పాకిపోయిన

మంచు పొరలో

అడే నీడల ఆకారాల సందుల్లో

జల్లేడవడుతున్న సూర్యకిరణాలు

365 రోజుల మైదానాల గుండా

పాతుకున్న జీతాల మైలురాళ్ళ దగ్గర .

180 రోజుల సమాధి బతుకుల్లోన

బిక్కుబిక్కుమని అరిచే క్షణాలు,

చావు ఈ రోజు

చాన్ నాలా బొగ్గుగనిలోకి చొచ్చి

వికటాట్ట హాసం చేస్తున్నది

జలసమాధిలో

372 బొగ్గు జీవితాలను మాడ్చి-పూడ్చి.

చావు ఎక్కడో ఎదురుపడి

పలకరించక మానదు,

అయినా

మరణాన్ని గుర్తించని బతుకు మనది

బయాల కొండలమీద

జీవితారోహణ -,

నిర్భయపు సలుగు-పొరలు-చేతుల్లోన.

చచ్చినా అందరి బతుకుకోస మనే భావన

మంచును కరిగించే బల మైన నడక

పాతపదాల సమాధులపైన

ఊగుతూ పిలుస్తున్నాయి

కొత్తపదాల ఎరగన్నేరులు.

“1 జనవరి 1976”

తలవంచుకుని పోతున్న

వీధిలోని పెద్దన్నా!

ఇంకా తలవంచుకుని కూచున్న

ఇంటిలోని చిన్నన్నా!

ఏనాడో తలవంచుకుని—

వెళ్లి పోయింది 1975.

నీటిధార

వంచుకున్న తలపై నుంచి

నెమ్మదిగా తలను

ఇంకా వంచుతూనే జారుతుంది

మట్టిలోకి తాక్కేస్తుంది.

తల ఎత్తుకుని

నడిచేవాడితలను ఢీకొన్నా.

నీరు జారక తప్పదు భుజాలపైనుంచి.

వెళ్లిపోయిన సంవత్సరం

నిన్న తలవంచుకున్నా

తిరిగి నేడు 1976 గా తల ఎత్తుకొని

వీధిలోని పెద్దన్నను

ఇంటిలోని చిన్నన్నను తలఎత్తి

పైకి చూడమంటుంది.

తల వంచుకుని పోయేవాడికి

ఏనాటికీ

ఎలాంటి బాధ లుండవనేది—

నిన్నటి సత్యం

ఈ రోజు-రేపు ఏ మాత్రం కాదు.

గెలుపొందేవాడి పక్కే

కలకాలం తాళం వేసేవాడు

వోడినవాడి పుంజుకుంటున్న బలాన్ని చూడడు.

వోడిన నిజం ఏనాటికైనా

అసత్యం-పాశవికత్యపు తలలను వంచుతూ

తలఎత్తుకునే వుంటుంది కొత్తసంవత్సరంలా!

మానస సరోవరం

(చైతన్య ప్రవంతితో రచన)

శ్రీ పి. యస్. శాస్త్రి

“మనయేన మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయో!” అవునవు నవును. మనస్సే అన్నింటికీ మూలం. మనస్సు లేకపోతే మనమూ లేం! అంటే మనస్సు జడమైనప్పుడు మనిషికి ఐహిక బంధాలు నశిస్తాయి! అంతే...అంతే...అంతేనా! “నీ మనసు నా మనసు ఏకమై...” అయి, అయి, అవడం అసలు సంభవిస్తుందా? అంటే ఇక్కడ మనస్సంటే ఆలోచన. తోచనాలకందనిది ఆలోచన... మతోచన ఎక్కడవుందక్కడవుంది?...అక్కడే అక్కడే ఇంద్రజిత్తు దగ్గర...అంటే ఇంద్రుణ్ణి జయించినవాడవేనా?...-జిత్తునుండ్ పుట్టిన తేనుగువడం చిత్తు...అంతే! బ్యూటీ! మనం తేనుగు పదాలవ్యుత్పత్తి అండే వికాసంకనిపెట్ట గలమన్నమాట...గలం,గలం..., గురు లఘువుల కలయిక గలం! వల, నగ, సల, భ, ర, త, లో ఈ గలం లేదు...అన్నట్టు గురువు, లఘువులను కలిపి ఏకసమానం చేయడం సోషలిజంలక్ష్యంకదూ?...అందుకే...“అందుకే యూహయి” అందుకే ఆంధ్ర సాహిత్యంలోకూడా గురు, లఘువులు ఎగిరిపోయి వచన కవిత్వం రాజ్యం చేస్తోంది...సో...ప్రభుత్వంవారి ఆదేశిక (ఆదేశికా, నిర్దేశికా?) స్మాతాల ప్రకారమే ఆంధ్ర సాహిత్యమూ నడుస్తోంది...

భేష్! భేష్! యీ విషయాన్ని వచ్చే సాహితీ సదస్సులో చెప్పి బూజుపట్టిన, బుర్రలు వండిన, వండితులకు వచనకవితా వికాసాన్ని నిరూపిస్తా...ఆహా సుదినం! ఒహో సుదినం...చందో వండితులకు దుర్దినం...అవునవును! అంతే...లేకపోతే ఆ ‘సూర్యం’ కవి “నీకు పద్యాలు రాయడం రాదు కనుక వచనం రాసి దాన్ని కవిత్వం అంటున్నావు” అంటాడా?...చట్టాలలో బిగించకుండా ఆధునిక నైరూప్య చిత్రకళలాగే సాహిత్యమూ నైరూప్యంగా వర్తిల్లడానికి “అనిబద్ధ” లేక ‘స్వేచ్ఛా’, లేక ‘పద్యగంధి’ కవిత్వాన్ని రాస్తాం!...అది తప్పయితే దానికి ‘కుందుర్తి’ని తిట్టాలి లేదా ‘బాలగంగాధర తిలక్’నీ, వేగుంట మోహన్ పాదాని లేదా తిరగబడు, విరగబడు, అరస, విరస, సరస కవులి తిట్టాలి కాని నన్ను సభామధ్యంలో ఎంత ఆహంకారం ఆ పద్య కవికి?...

“వస్తున్నానయ్యా బాబూ! వస్తున్నా! తలుపు తీసేవరకూ ఆగలేనా?...నూ?...నిండుకని? మీ అవిడ “నేను వచ్చేవరకూ

వచ్చినట్టు కదలకుండా కూర్చోండి” అంటే నోరు మూసుకు కూర్చుంటానే?...ఉండు...ఉండు వస్తున్నా...”

“హహహ! నిజమండీ! మీరు తలుపుకొట్టటం వినిపించ లేదు... అబ్బే మీరు వస్తారనుకుంటే నా యింటి తలుపులు బార్లా పిసిపెట్టి కూర్చోనా?...ఎంతమాట! మీరు నన్ను కలుసుకోవడానికి రావడం సుహదానందకరమైన విషయం...” (“...వెధవ వెధవ పెంట వెధవ! సొద్దున్నే అయిదురూపాయలు అప్పు కావాలిట. లాకూ కావాలి యిచ్చే వెధవుంటే! ...చక్కటి ఆలోచనలు అగి రాయేలా చేశాడు...”)

“అయ్! హహహ! ఏమీ ఆలోచించటంలేదండీ! ‘ఊరక రారు మహాత్ములు...’ అన్న పద్యం గుర్తుకు వచ్చి...భలేగా చెప్పారు; ‘అప్పుంటే తప్ప!’ నిజమే! నిజమే... నేను వైద్యుణ్ణి మీరు రోగీమా...(రోగం! వెధవ పాతకలా వున్నాడు, అప్పులుచేసుకు తిని!) నిజమే... ‘అప్పిచ్చువాడు వైద్యుడు’ అన్నాడు కదా సుమతీశతక కారుడు...”

“అబ్బే కాఫీ, సిగరెట్టు అన్నీ మానేశానండి ఖర్చులు పెరిగి పోయి... అందుకే మీకేదీ ఆఫర్ చెయ్యలేకపోతున్నా ... వెళ్తా మంటారా... శుభం... వెళ్లిరండి!”

“ఉల్పాగా అయిదు రూపాయలు కొట్టేశాడు... ఇచ్చేదీ లేదు వచ్చేదీ లేదు!...”

“హహహహ...ఈ నవ్వెక్కడిది? మదీయ మానసాంతరాళము నుండియే ఈ నవ్వు వెలువడుచున్నది... చాలు చాలు ...“ఓ అజ్ఞాత శక్తి! బయటకు వచ్చి నీ నిజస్వరూపమును చూపుము...”

“ఓరీ రామారావు! నీ పిచ్చికవిత్వాన్నింటిని శ్రద్ధగా విన్నట్టు నటించినందుకు, శంకరావుకు డబ్బియ్యక తప్పతుందా?... ‘ధనమూల మిదం జగత్’ అన్న నూక్తి మరచిపోయావా?... నీ కవిత్వానికి, కడుపులో తిప్పినా, ఆ భావాన్ని పైకి కనబడకుండా పుడ

టానికి ఎంత తిప్పలు పడివుంటాడో గ్రహించలేవు నువ్వు! ... హహహ! బాగా అయింది. ఇంకెప్పుడూ ఎవరికీ బలవంతంగా కవిత్వం వినిపించకు! ...!”

“హోరి మనస్సులోని మనిషి! స్వాక్షు శరీరంలోంచి నువ్వు చేసే సహాయం ఇదా!... కారణ శరీరానికి తోడునీడగా, అండగావుండి నన్ను మంచి మార్గంలో నడిపించి మోక్ష సామాజ్యాధిపతిని చెయ్య వలసింది పోయి, నన్నే అవహేళన చేస్తావా? ‘కవయః నిరంకుశా’ అన్న నూక్తి వినలేదా?...నేను నిరంకుశుణ్ణి! నా యిష్టం వచ్చి వట్టు చేస్తా! చార్యక మతంలో కలిసి నీ ఆస్తిత్వాన్నే కాదంటా! ఈ శరీరం, దానిలోని కోరికలు, యివే నిత్యమైనవి, సత్యమైనవి. ఆత్మలు, పరమాత్మలు, మోక్షం, పాపం, పుణ్యం, నువ్వు, నీ మోక్షు శరీరం, అన్నీ వాటి పాంబక్!...పో! పోయి నిన్ను పుష్టించిన విధాత అంటూవుంటే వాడికి చెప్పకో!...”

“దెబ్బకి నోరు మూసాడు!” నువ్వే లేపు! ఒకవేళ పువ్వా “నీ ఆస్తిత్వాన్ని నేను గుర్తించను!” అంటే ఏంచేస్తాడు తోక ముసవటం తప్ప! ఏం? పీపిల్స్ రిఫ్లెక్ట్ ఆఫ్ చెనా అనేది లేనే లేదు...సార్వజ్ఞాయే చెనా అని అమెరికా యిరవై యేళ్ళపైన బుకాయించలేదా?...అంతే అంతే...

“.....రా శారదామణి ...” “నీవు లేక వీణ నిదురపోవు చున్నదీ...”

...“అమ్మాయ్... నిజంగానే బెడ్రూమ్ లోంచి ముందుగది లోకి వస్తోంది...”...

“ఏంలేదు శారదా... ఉర్రి నే పిలిచా... అదా ఏదోపాట నోటి కొన్నే...” “తప్పే తప్పే!... నోటికి వచ్చిన పాట పాడటం తప్పే, కాని... చూశావా... శారదకూ వీణకూ అవిరాభావ సంబంధం వుంది... అందుకని... రైట్... ఎగ్జిడ్!... సరేకాని శారదా మనం యీ ఆదివారం అలా సరదాగా తిరిగి రావాలి... మొదట మేట్టికి, తరువాత పార్కుకి... పిల్లల్ని ప్రక్రింటే అత్తయ్యగారింట్లో వది లేద్దాం ప్లీజ్ శారదా! కాదనకు... తొందరగా తయారవు...”

...“శారదా నను చేరగ.....” ...రారాదా మది నిన్నే పిలిచే గాదా...“గాధా సప్తశతి” ‘ఆంధ్ర శాతవాహన చక్రవర్తి హాయిని...’ హాళికురై ననేమి విజదారనుతోదర పోషణార్థమై ... హా! ఇప్పుడు అందరికంటే హాళికుల వనే బావుంది! అన్ని అప్పులూ, సబ్బిడిలు, గ్రాంటులూ వాళ్ళకే! చివరికి యిన్ కమ్

టాకు కూడా లేదు... పోతన్నగారు యిప్పుడుంటే ఎంత సంతోషించేవాడో!...”

“మా తెలుగు తల్లికి మల్లె పూదండా...” కాదు... “అహో ఆంధ్రభోజా శ్రీకృష్ణ దేవరాయా!”...ఇదీకాదు “కనుపించదే నేడు కాకతీయుల మహా”...నవలక్ష ధనుర్ద రాధిపతులట “ఓడల జండాలు ఎగురునందాకా”...రాయప్రోలు...“తెలుగదేల యన్న దేశంబు తెలుగు” ...శ్రీకృష్ణ దేవరాయలవారు, కన్నడ రాయడు, కన్న కలలు యిన్నాళ్ళకు ఆకృతి దాలుస్తున్నాయి... తెలుగువాళ్ళ కెప్పుడూ తెలుగు ఎంత గొప్ప భాషో, తెలుగుదేశం యెంత గొప్పదో, ఎవళ్ళైనా పైదేశస్తులు చెప్పాలి. అప్పుడు వేడి పుడుతుంది. తాటాకు మంటలా మండి చల్లారుతుంది. తెలుగువాళ్ళ యీ తెగులుకు మంచిచ్చే నాథుడే లేడే...

“ఒస్తున్నానండీ బాబూ, ఎవరో ఆగండి...” “హో మీరా... మీరాదేవిగారూ... రండి కూర్చోండి. మణి రామారావు లోపల వున్నారు...‘నారీ లోకా’నికేమండీ?... మీలాంటి నారీమణులంతా దాన్ని కొంటున్నంత కాలం చక్కగా నడుస్తుంది. ఇంతకీ మీరేపని మీద...ఆదా...అనుకున్నారెండి. (కాగితాల దొంతర తెచ్చిందిరా బాబూ యీవిడ!... సీరియల్ లా వుంది. చదవటం మొదలుపెడితే ఆపదు ...నీం చెయ్య నేం చెయ్యను...)

“ఓహో! “సీతాపతిగారి సంసారం”లాంటి ధారావాహిక నవలా! శహభాష్! బలేగా రాశారండి!... ముగింపు అక్కర్లేదు... పాత కథతో సంబంధం అక్కర్లేదు. కరెంట్ టాపిక్స్ తో, పాత పేర్లతో, ప్రాసేస్తూపోవడం... మీ యిష్టం! ఎన్నాళ్ళైనా నడుస్తుంది!... ఉండం దుండండి... శారదను పిలుస్తాను... ఆమెకు తెలుసుకాని యీ కథల, నవలల బాగోగులు నాకేం తెలుసండీ... వస్తాను కూర్చోండి...

“...అమ్మయ్య! ఏక్కున్నతోసహో, చదివి వినిపించే మీరాదేవిని తప్పించుకోగలిగా... పాపం శారద ఏం తంటాలు పడుతోందో యేమో!... ఒక్కసారే మాదిరెడ్డి, యద్దనపూడి, శులోచనలంత గొప్ప రైటర్స్ అయిపోవాలని ఆవిడనవల వెండితెర కెక్కాలని, కోరిక పాపం ఆ మీరాదేవికి.”

...“అరే! అరే! ఆవిడని అవకాశ వాదిలి వచ్చేశావా శారదా?... లేదూ!... మరి...మరి..., అయ్య నీ అసాధ్యంకూలా! దాన్ని చదివి నీ ఆభిప్రాయం చెబుతాననీ,... చంద్రకామందిరీలో క్రొత్త సినిమా గురించిన పరిచయ సభ వుందనీ చెప్పావా... అహో!

'బుది కి బృహస్పతిని'కదా... అది సరే, మరి యింతకీ... "అబ్బబ్బ ఈ కథలలో నాలుగు మంచి కథలుచూసి చెప్పమంటే నా తరమా?... ఏది సమరించబడిందో, ఏది సమరించబడలేదో, నా కనలు గుర్తుండదు కదా! పోనీ అని, యీ రచయితలు సాత కథలు పంపక మానగలకదా! ఇందులో పొరపాటున వో చూయిన కథనే మళ్ళీ అచ్యుతేయిసే ఇంటెలిజెంట్ సాతకులు ఊరుకోవటంలేదుకదా!... కనుక వో నారీలోకపు సంపాదకమణీ, నా శారదా గమణీ... నువ్వే ఆ కథలసంగతి చూసుకో...ఇంకా కావాలంటే వో గంట వంటపని చూసా! నాకేం నామోషీ లేదు...వెనుకటికి లింకన్ అన్నట్లు, మన వంట చూస్తానుకాని నేరేవాళ్ళకి వంట చేసేపెటటం లేదుకదా?... ఈ అంతరాత్మీయ మహిళా సంవత్సరంలోనైనా మనిద్దరం సంసారపు బరువు బాధ్యతల్ని సమానంగా వహిద్దాం..."

"ఛ! ఎంతమాటంది! మీరు వంటసంగతి చూస్తే యింక తిన్నట్టే అనా? హపురా కలికాలం! వంటలో పురుషుల ఆధిక్యత

తెలియక అన్యమాట అది...నల, భీమ సాకం అన్నారేకాని ఆడవాళ్ళ పేరెత్తలేదే! వడ్డన గజాల హస్తాలతో అయితే బాపుంటుంది. కాశీ అన్నపూర్ణ, వడ్డనకే ఫేమస్, కాని వంటకు కాదుకదా!

...“హలో రామనాథం... ఏమిటి యిలా వచ్చేశావు. అరే! అరే! శ్రీమతి కమలా రామనాథంకూడా వచ్చేరే!... “ఏమిటి... ఈ పూట మా యింటో కులాసాగా భోజనంచేసి, నరదాగా మాట్టికి వెళ్ళి...సాయంత్రం యింటికి వెళ్ళాలనా"... “మైగాడ్! మైగాడ్! నా ప్రోగం గోవిందా గోవింద!..." అబ్బే ఏంలేదు... గోవిందం పూళ్ళో పున్నాడో లేడో అని అనుకుంటున్నా... అంతే ఊహ!... మీరు రావడం మాకేం యిబ్బందిగా లేదు!... అబ్బే నువ్వు నిన్ను చెప్పకపోయినా ఫరవాలేదు. ఉయ్ ఆర్ వెరీ ప్లీజ్! నిజం... శారదా...శారదా...నీ ఫ్రెండ్ కమలగారూ, నా ఫ్రెండు రామనాథం వచ్చారు."

తెలుగు పలుకు

శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వరాలు

౧

పంచదారకంటె పటికిబెల్ల ముకంటె
పండియుండు చూతఫలచయంబు
రసముకంటె చెఱకురసముకంటెను చాల
తీపి గలది కలికి తెలుగుపలుకు

౨

వెన్నముద్దకంటె జున్నుకంటె మనోజ్ఞ
మా శిరీష మావికాళికంటె
దూదికంటె హంసతూలికకంటెను
లలిత మెన్న గలికి తెలుగుపలుకు.

౩

సన్నజాజికంటె సంపంగికంటెను
కుందసుమముకంటె కోమలమగు
మాలతి మరువంబు మందారమునకంటె
అలఘు సురభిళంబు తెలుగుపలుకు.

కప్పరంబుకంటె గస్తూరికంటెను
అగరుపాగలకంటె అత్తరువుల
కంటెను ఘుమఘుమలు కలకాలమును గ్రక్కు
పాలుపుగలది కలికి తెలుగుపలుకు

౪

కలముకంటె వాడిఖడ్గంబుకంటెను
శూలచయముకంటె శూరవర్య
నస్త్రవితతికంటె నన్యస్త్రములకంటె
దివ్యబలముకలది తెలుగుపలుకు.

౫

అందమై నితాంత మానందకందమై
ముత్తియముల భంగి ముద్దుగులుకు
రత్నచయముపగిది రమ్యతిరమ్యమై
వెలయుచుండు గలికి తెలుగుపలుకు.

రాయనామచరితావళి

డా. నేలటూరు వెంకటరమణ

శ్రీ గోపాలా రాధాలోలా శితజన పరిపాలా

ఆగమలీల సుధారసపాలా అగణిత గుణజాలా
పంకజనాభ సుధానిధే నీకిదె యంకిలమిచ్చెదను
రాయనామచరితావళి యనియెడురమ్యమైన యొక కథనూ

10 నేలటూరు శ్రీ వెంకటరమణుని

పాదబక్తు నీ సేవకునీ

13 అంగీకరించి కరుణించవయ్య నన్నాదరించి కృపతోడుతనూ

దేవతాస్తోత్రము

వినాయకునికి మొక్కిదనూ
విఘ్నరాజునకు మొక్కిదనూ
నారాయణునికిని నలినాక్తు నకూ
పార్వతీకునికి పరమేశ్వరునకును
బ్రహ్మకు మానసపుత్రులైనయూ నన

బ్రహ్మలకు నందరకూ
లచ్చుమదేవికి సరసోతమ్మకు
కొండలరాయనికూతురికి
అందఱకును జేమోద్దెదనివ్వఁడు

23 ఆదరించుడని కోరుచునూ
వాల్మీకయ్యను వ్యాసమహర్షిని
కాళిదాసుని కవితల్లజునీ
బాపుక ధాపుక భాసులనూ
భవభూతయ్యను పాండ్యుండరుని
నాగార్జునులను నారాయణుని
దట్టబాణునీ ప్రభాకరులనూ

20 తక్కుంగల గీర్వాణులనెల్లను
తప్పక నిట బిజియింతున్

పంపని పాన్పుని రన్నని జన్మని
బహుళంబగు కర్ణాటక కవులను
నాద్యుల పూజ్యుల నందరిని

25 చింతింతు గణింతు మురింతున్
నా కార్యము నెటవేరుటకై

అంధభారతిని నవనికిదెచ్చిన
నాద్యుల పూజ్యుల నందఱునూ
దినవల్లభు శ్రీవత్సగోత్రుని

30 విక్రమార్జున విజయ శ్రీకృతి
పంపని తమ్ముని బ్రాహ్మణునీ
పులకేశి శ్రీపుణ్య వల్లభుని
సత్యాశయనామాపురధారుని
పండరంగు పరమేశభక్తునీ

35 గుణగాంక శ్రీ విజయాదిత్యుని
అరికేసిరినీ యాజిసార్తునీ
రణమర్దనునీ రాజసింహునీ
కవిరాజు శ్రీ నన్నెచోడనీ
రాజరాజు శ్రీ రాజనరేంద్రునీ

40 నారాయణుని నన్నయబట్టును
తిక్కయజ్ఞును తిక్కరాజును
మనుమపిద్దిని మల్లగణకునీ
పావులూరు పురపాలకునీ
శంభుదాసుని శంకరభక్తునీ

45 మోమునందు ముక్కుంటిని దాచిన
నాచిరాజు శ్రీ సోమనాథుని
పాలకురికిని బరవుని భక్తుని
లల్లమ ప్రభుని యక్కాదేవిని
ప్రతాపరుద్ర ప్రతాపధూపుని

50 మల్లికార్జునుని మంత్రభాస్కరుని
హుళక్కి భాస్కరు నయ్యపరాజును
అమరేశ్వరు నీ యంబన్నవక్తృతి
పోతరాజునూ పురుషోత్తమునీ

శ్రీనాథుని మా సిరిగిరిరాజును
యథావాక్కులన్యాయగారలను

కవితకు బుట్టింటిగృహపతుల
వెన్నెలకంటి విశిష కవులను
తాళ్లపాక వంశాంబుదిసోముల

అన్నమయ్యనూ చిన్నమయ్యనూ
పెద్దన్నను దిమ్మన్నను బిన్నున
మాదయగారి మల్లననూ
శ్రీ ధూర్జటి కవిని, ధూర్జటి భక్తుని

60 శౌర్యవదాన్య వరా కమములందును
విక్రమార్క శ్రీ విక్రమభోజుల
నధఃకరించిన యాంధ్రభోజుని
హిందూధర్మ సముద్ధర దీరుని
హిందూ రాజ్య రమా శ్రీనాథుని

65 సమరాంగణ శ్రీ చక్రవర్తిని
కవితా పావీణ్య ఫణీశుని
నాట్య కళాదుర్గార్థ వేటేశుని
కువలయ పురుషుని కృపాంభోనిధిని
యవనాంతకుని యశోభూషణుని

70 నాగాంబా నరసేంద్రుల నందను
కృష్ణాంశుజుని కృష్ణరాయలను
కీర్తింతు నుతింతు గణింతున్
రామభద్రుని రామకృష్ణుని
రామభూషణుని రంగవరాజును

75 అన్నయ్యను సూరయ్యను పింగళి
రథకార రుద్రుని రాధామాధవు
నవరకులుని శ్రీ చిన్ననారణుని
రఘునాయకుని రాజపూజితుని
చామకూర ననలేని పనగల
నేంకటవతిని విజయరాఘవుని

80 మంగాజీ మన్నారుదాసులను
రంగాజీని రామాభద్రును
కృష్ణాజీని కృష్ణార్ధుని

నహాజీని నానరహాజీని
తక్కినట్టి తంజాపురి కవులను

85 చిరనాపల్లి శ్రీ రంగాంధ్రుల
చొక్కనాథుని చిక్కవిఘ్నేని
మహారాణి మంగమ్మగారలను
రామప్పయ్య రణరంగధీరుని
సమ్ముఖమ్మ శ్రీ వెంకటవతిని

90 తక్కినట్టి మన దక్షిణాంధ్రులను
మఱి యిప్పటి మన యాంధ్రకవులలో
నాటక రచనా చక్రవర్తిని
వేదవంశ విద్యా శ్రీమూర్తిని
ప్రతాపరు దు ప్రతాప యశముల

95 భూషించిన యా పురుష సరస్వతి
ధర్మవరము శ్రీ కృష్ణాచార్యుల
మాతార్కెన నాటకములచే
నాంధ్రభారతిని యలంకరించెడు
కవికోకిలను కవిరాజులను

100 కవిసామాన్యుల సార్వభౌములను
విశ్వనాథ శ్రీ సత్తెనారనను
దేవులపల్లిని దేవరపల్లిని
కృష్ణశాస్త్రిని కృష్ణారెడ్డిని
రేచోషునా యనెడు జేసుభక్తుని

105 గబ్బిలంబులను కాందిశీకులను
పర్వశీకవి పావన చరితను
రచించినట్టి యా రమ్యకవీశ్వరు
విజయాశ్వ శ్రీ విజయకృతిని
పింగళి సూర్యపరావతారుని

110 శ్రీవత్స శ్రీ గోత్ర సంభవుని
నేలటూరు శ్రీవరదుని భక్తుని
కేశవార్య నామాంకధారుని
యక్షగాన శ్రీ చక్రవర్తిని
పిచ్చయ నామకవీశ్వరుని

115 చింతింతు నుతింతు గణింతున్

యన్నారయ్య యీ కతనూ
కన్నారయ్య మా యెతనూ
మధ్యయుగపు మా భారత చరితతో
వచ్చిరి తురకలు వచ్చిరయీ

120 ఎచ్చటనుండియో యేనాధులవలె
యనాధ ప్రేతంబులవలెను
వందలు వేలూ లక్షలు కోట్లూ
అర్చ్యదంబులున్యర్చ్యదంబులూ
ఆద్యంతంబులు యెఱుగని మూకలు

125 గుంపులు మందలు కోహళులూ
నాళ్ళ కూలెను వీళ్ళ వగలెను
ఊళ్ళ రగలెను పురములు పొగసెను
అగ్నినిపాలై బుగ్గి బూరలై

130 గార్త భంబులకు తీర్తములై
బావనాట మఱి సాగలేదయీ

132 బ్రహ్మ సృజించిన భూప్రపంచమున
ననుసిరి రాజులు పాలసిరి భోజులు
సెట్లు కలసిరి మట్లవలనూ
సూద్యురులెల్లను భూద్దరితితో
పూడిపోయిరయీ పాడవడకా
పాలములు దున్నే భూమికాపులు
పత్తాలక పాటిపోయిరి
పాలములు యెండెను

140 పైరులు మండెను
దారిదోపిడులు తఱచై పోయెను
బందిపోటులు బలసిపోయెను
అడవులపాలై రదవదనందుచు

144 జనులును మునులును మనుగడలెఱుగక

AD. 1295

కాలయముడు తాఁ గట్టిక తురకయై
యల్లావుద్దీనై నాడూ
దేవగిరికి వచ్చాడూ

రామదేవుని కొటాడూ

150 భార్యకూతుల బట్టాడూ
కమ్మదీని కన్నాడూ
దేవల్లిని దిలకించాడూ
నారి కరగ్రహ మర్చించాడూ
దేవగిరిని కొన్నాడూ

155 దయ్యపు గొండగ జేశాడూ
అయ్యలొయ్యల్లి స్త్రీంచాడూ
వేలాది బాపనోళ్ళి
జన్నారెల్లెగ దెంపాడూ
సానపూబెండ్లిచేశాడూ

160 బాపల్ నయ్యదులై నారూ
రాజులు పేకులై నారూ
అయ్యల్మియ్యూ లై నారూ
సెట్లు సెయిటులై నారూ
అభిమవర్తులు సొల్కా మల్కలై

165 దక్కి తురకలై నారూ
గుళ్ళను నిరుగా గొటారు

167 మస్తీదులుగనూ మార్గారూ

A. D. 1303

అల్లావుద్దీన్ సుల్తాన్ గా రాక
నండును దక్షిణ మంపారూ

170 తీరాంధ్రమును తెలంగాణమునూ
తెక్కలిగోలుట కంపారూ
గుడ్డుపు తురుపులు తుట్టెలు కట్టెలు
లెక్కలెని కొటానుకోటులు
దుమ్ముమేఘములు దుందుమారములు
యాడకాడ పాడకట్టిననీ

కాలయముణ్ణి కాల్యకమెసవిన
మల్లిక్ ఫక్రూద్దీన్ జానా
వారికి నాయకుడైనాడూ
వచ్చిరయీ వారందరు వ్రతమె

180 నబ్బినాటికిని చక్కగనూ

ఓరుగంటిలో నున్యాడయ్యా
కాకతీయుల కడపటిరాజు
ప్రతాపరుద్ర ప్రతాపభానుడు
తొమ్మిది లక్షల తురువుదారులకు
వీరులు శూరులు విక్రమార్కులకు
దొడ్డ వారలకు దున్నేదారులకు
అధినా ముకుండయ యందటకూ

* * *

తురకల్ దేశము జొచ్చిరని
189 వార్తలు వచ్చి చేరినవి

190 రు దభూపతి కోపోజ్యలుండై
రుద్ర రూపమూ జూపాడూ
సేనానాథుడు సింగమ నేడూ
సీతువరాలసింగమనేడూ
అన్నారెడ్డి పొన్నారెడ్డి
వేమారెడ్డి సోమారెడ్డి
కాటమరెడ్డి కోటమరెడ్డి
పేటలనేలే పెదారెడ్డి
కార్తా గాల కాటారెడ్డి
నూకారెడ్డి మేకారెడ్డి

200 నేయికి రేయే వచ్చారూ
తూరుపునాటి చోళరాజులూ
రాయలసీమ రాజులనూ
చంద్రవంశ చాళుక్య రాజులూ
సోమవంశపు సోమిదేవుడూ
కొటికంటి శ్రీరాఘవరాజూ
వేంగిదేశపు వెంగమరాజూ
కోనేటిపురపు కొండలరాజూ
వీరువనేలే వెంగమరాజూ
కామరాజు కామేశ్వరరాజూ

210 భవభక్తుడు శ్రీ భక్తిరాజూ
ముసునూర్నేలే ముదుసర్నూ
ప్రొలయ కాపయభూపతినిడ్లు
అందఱు చేరిరి యనుమకొండకూ
ప్రతాపరుద్రుని పజ్జకునూ

215 ఏమి సెలవు మమ్మేలిన సామీ
తురక యేడ దూదేకేడేడా
అని గర్జించిరి యైక్యమునన్
హసించినాడూ ఆ మహారాజూ
ఉప్పరపల్లెకు ఉరకండయ్యా

220 శ తువులైనా పాయబులెల్లా
ఆడనె యాగీయున్నారూ
మక్కానులలో హక్కాల్ తాగుచు
వాగుచు వీగుచు నున్నారూ

* *

నాయకులందఱు నవ్వారూ

225 హరహర మహాదేవన్నారూ
గజదళాలూ కడలిసవీ
తురగ తరంగల్ దూకిసవీ
దండనాలూ తరలిసవీ
గడలవారూ కడతలవారూ

230 ఈటెల్వారూ పోటులవారూ
విలుకాండు సింగాణికాండునూ
అన్నివిధాలా ఆయుధకాండును
సంగరభూమికి సాగినరూ
ఆడుచు పాడుచు నవహసించుచూ
గేలి సేయుచును కేరడించుచును
గంతుల్ వేయుచు రంతులు వల్కుచు
సాలికలానికిని పుణ్యభూమికిని
బయలువెడలిరయ పడలు పడలుగా

* *

అరదముదోలే యరుణదేవుడూ

240 తలచూపాడూ ధళధళమనుచూ
విడుగుట్టము లెగసినవీ
యేడేడు యోజనా లెగసినవీ
పురుహూతుని యిల్లాలి బొట్టనగ
కనుపించెనయూ కమలమిత్రుడూ

245 పాడువుకొండపై ప్రొద్దునవే
తురకదండు దూదేకే దొరలూ
అల్లాసామిని అరశారూ

అల్ల కెనాంకరు అన్నారూ
రమ్యార్థిని రహమత్ గారిని

గజాలు గజాలా గాడినదీ
ఎక్కటి లెక్కలు లెగసినరూ
సంగడికొండూ సచ్చినరూ

* *

250 తలచి తలంచి తరతరములుగా
మక్కావైపూ చక్కగ దిరిగి
మోములు భువిపై మోదుచునూ
పై గంబరువారి ప్రథమ శిష్యులము
ఫతహ్మదే కాఫరులారా

265 పోరు ఫెరమై పొగినదీ
వాలు చేత గొని రు దదేవుడూ
వైరుల మీదికి దుమికినడూ
అంగరేకులూ లెంకజోదులూ
అందఱునూ గుమిగూడినరూ

255 అని గర్జించుచు యాయుధముల్గొని
కనిసిరి వా ర్కాఫరుల మీదనూ

270 భండారపు శ్రీ హరిహరదేవుడు
ప్రక్కన బలిసే నిలిచాడూ
ఫణిహారి శ్రీ బుక్కరాయుడు
బడితకత్తిని బట్టినడూ
ఎదురె తాకిన జూనాఖానుడు

ఈపెల నీపెలు మీసినదీ
కత్తుల్ కత్తుల్ గలసినదీ
గదలను గదలూ గదిసినదీ

260 విండ్లు విండ్లు విరుగాడినదీ
గుఱ్ఱాలు గుఱ్ఱాలు డనదీ

యేటులు నడి యిల కొరిగినడూ
తురకల్ చుట్టూ దుమికినరూ

ఆంధ్రగ్రంథమాల ప్రచురణలు

పండితారాధ్య చరిత్ర

డాక్టరు తిమ్మావజ్జిల కోదండరామయ్యగారు వ్రాసిన పీఠికతో అమ్మకానికి సిద్ధంగా ఉంది.

వెల రు 15-00

బసవ పురాణము

(పోస్టేజి అదనం)

బెండుచేసిన రంగుల అట్టతో, కీ. శే. కాశీనాథుని వాగేశ్వరరావుగారి 'ప్రస్తావన'తో కళాప్రపూర్ణ నిడుదవోలు వేంకటరావుగారి విపుల పీఠికతో అమ్మకానికి సిద్ధంగా ఉంది.

వెల : రు 7-50

భగవద్గీత

(పోస్టేజి అదనం)

కీ. శే. కాశీనాథుని వాగేశ్వరరావు సంతులుగారు వ్రాసిన వ్యాఖ్యానముతో బెండు చేసిన అమ్మకమునకు సిద్ధముగా మున్నది.

వెల : రు. 7 50

ఆంధ్రపత్రిక ఏజెంట్లద్వారా కూడా తెప్పించుకోవచ్చు.

(పోస్టేజి అదనం)

మేనేజరు.

ఆంధ్రపత్రిక, గాంధీనగర్ విజయవాడ - 3

ఆదిపీరులనూ అదిమినరూ
ఆంధ్రుల శేకులు అణగినరూ
దురమున తురకల్ తూలినరూ

280 రక్తము రణమున బారినదీ
హిందూముస్లిమ్ సమ్మేళనమూ
యేకాండమ ప్రవహించినదీ
నేటూరి శ్రీ వెంకట రమణుని
రాయనామ చరితావళిలో

285 అదిపర్యమున నాశ్వాసంబూ
ప్రథమం బిది యని యెఱుగండి
ప్రజలారా యో ప్రజలారా

288 యో జనులారా యో మునులారా

రాయనామ చరితావళి - ద్వితీయః శ్వాసము

ఒక్కనాటి యా వేకువజామున

290 ఉషఃకాంత తలయెత్తినదీ
చూరుపుదెస నాకాస లచ్చిమీ
తొలినర్మార్గల చూసినదీ
అరుణదేవుని యరదపుకాంతులు
ఆకాశమంతట బర్హినవీ
ఏకశిలానగరంపు వాడలలో
నేడునీధులకూటమిలో
నక్కలవాడ యక్కలలో
మాచల్నే నీమందిరంబున
పిల్లకూటపు బెద్దసాలలో

300 శారుల సభ సమకూడినదీ.

కానల్పాటి బాసడు మీసాలపుయ్యగారి మేనల్లుడు మంచన గోవింద
శర్మ యపరాధమును విచారించుటకొఱకు-ఆరేయి ప్రతాపరుద్ర
దేవుండు మాచల్లోని కౌగిట నిద్రించిన కారణమువల్ల నా జాం
సభకు అగ్రాసనాధిపత్యము వహించి యున్నతాననమున గూర్చుని
యున్నాడు- ఉన్నటులుండి, -

ధాం ధాంముక ధాంధాంమున ధంకా శబ్దము మ్రోగినదీ
కళ పెళ కళ పెళ కళ పెళ మంటూ కంచునగారా పల్కినదీ

రణమో రణమో, రణమోయంటూ రణతమ్మెట రవళించినదీ
అల్లహోయక్కర్ అల్లహోయక్కరులను చూసాయెబూలరసినరూ

310 అదమరచియట గూర్చుని యుండిన రుద్రుడులేచి యురికినడూ

312 మాచల్నే నియు మధుమావతియు మరుగుహాలలో దూరినరూ
మల్లికార్జునరాజీవాడూ-మహామేఘసన్నిభుడూ
కాలాంజరమును కారుమబ్బునూ-మరిపించే మైచాయగలాడూ
మహామన్నబీని తలవాడూ-తురకదండుతో దూకాడూ

320 జాతికోటలోజాతిబండలూ - రారమ్మయంటూరచ్చపెట్టినవి
స్వామి వ్యయంభూనాథుని గుడిలో-కేతువు కిలకిల నవ్వినదీ
గంటలు గణగణ మోగినవీ-వేదవిదులును విద్వాంసులునూ
ఆవద దెలియక యరమరలేక-వేదములన్నీ విప్పి విప్పి
పన్నాలన్నీ పరిపరివిధముల-బరియించిరయూ బ్రాహ్మణులూ

* * *

330 తురక దళాలూ కోట జొచ్చినవి - పేటల్లాటికోట్టినవీ
కొఱపుల్పట్టుక-ఖోజాలూ-కోటగోడపై గూడినరూ
అరబ్బీలు నూనెగుప్పులునూ-నర్సేరియూ నయ్యదులూ
పారశీకులూ బాగ్దాదీలూ-ఆఫ్ఘానులునూ సర్కోసియలూ
శంభునిగుడినిసాపుగగూల్చిరి-స్వామివ్యయంభూనాథునిగుడిపై
విమానములనూ వేదికలచ్చిటి విరగదోసీరయవీరతురుష్కులు
వీరరుద్రుని జెఱగొనిబోవగ-రాణివాస శుద్ధాంత కాంతలతో

343 రాజును రాణులు తోడన్.

* * *

335 ఉన్నటులుండివచ్చిన తురకల-యు దేకమును సహంపజాలక
ఒంటరియై న ప్రతాపమహీపతి - యోలమాసగొనియొదగెను
శ్రీ ఘమ
శ్రీ మాత్యశ్రీ పాదముచెంతకు-అమ్మగారు శ్రీముమ్మడమ్మతో

340 నధ్యాహారము నల్పంగన్

342 ఏమరుపాటున నెవ్వరులేక - పాడుతురుష్కులుపాలఁబడితివీ.
వెలమ నాయకులు తెలఁగాదోరలూ - కావుల్ల గమ్మలు
గవరపెట్టునూ

కాటమరెడ్డి కంచారెడ్డి-కార్కానాలా గణపతిరెడ్డి
నాయకులును సామంతరాజులూ - నాయకహాస్తిశాలలోనూ
కావులుగాచుచు నున్నారూ -

350 సేవాధిపతి సింగమనేడూ
 సీతువరాల సింగమనేడూ
 భండారి శ్రీహరిహరూడూ
 ఫణిహారీ శ్రీ బుక్కరాయడూ
 ఉంబలికలలో నున్నారూ

355 ఏమి సేయమని యాజ్ఞాపించెదో
 చెప్పవె తల్లీ శ్రీఘముగ
 అని వేడుచునూ యడుగులబడిన
 కుమారునెత్తి కొంగలించినది
 శిరమును మూర్ఖొని శ్రేయము గోరుచూ

360 ఎల్లినదీ ని భమమించుకలెకా
 ప్రతాపరుద్రా భయపడరాదుర
 ప్రాణాపదకూ పాతాదుపురా
 బ్రాహ్మణులున్నా ర్థయవేలనోకొ
 నియోగిలున్నా ర్థిల్లుటకూ
 సంస్థానమును జెడనీయకురా
 నిరుపద్రొక్కుముర నా తండ్రి
 అని పల్కుచు నాజ్ఞాపించెను
 ఇందులూరి శ్రీ యీశ్వరయ్యను

370 ఆతని యనుజాని యన్నమదేవుని
 పెంపెక్కిన వినతల్లి భర్తనూ

371 సంధికి బొమ్మని నరగునవే-
 మరియు నిట్లానతిచ్చినది. 'అల్లావుద్దీన్ కలకు దురళ'-
 ఇది భారతీయులందఱు నెఱ్ఱగినదే - ఈయా భాషణము
 మీరెరుగనిదికాదుగదా-
 అల్లావుద్దీన్ సుర త్రాణే
 వనంధిర్నచ విగ్రహే
 సందో సర్వస్వ హరణం
 విగ్రహే సర్వవిగ్రహం.
 ఈ యాభాషణమును విస్మరింపకుడు.

375 రత్నాంబరములు లక్షలున్నవి
 కూర్చిన ధనమునకు గొడువలేదుగద
 సైన్యములున్నవి జనులున్నారూ
 రాయరాజ్యము గలదుగదా

380 ఏమి యీ నగునో యిచ్చివేయకుడూ

సంస్థానమును జెడనీయకుడూ
 జాగుసేయకా నరగున జనుడూ
 ఆజ్ఞాపించి యంపినది.

* *

నూలుకరులునూ, నూలులక్షల
 ధనసంచయమును దానితోడను
 తొంబరములను పొంబట్లునూ

387 స్వరాట్టు కీదగిన స్వర భూషణును
 ఢిల్లీ మల్కాన్ దేవిడికి
 పతివర్త మునూ బంపుటకూ

400 ఎప్పవచ్చిరి వె రుల నంపి
 రాజమాతృశ్రీ నన్నిదికి
 రాజమన్నను రమణానందరి
 మూతిజాట్టుల ముదునద్దిలూ
 చకారగుడలూ నియోగిలూ

405 నేలట్టారు శ్రీ వెంకటరమణుని
 రాయనామ చరితావళితో

భారతి

చందా వివరములు

ఏజంటుద్వారా పోస్టులో

విడి ప్రతి రు. 1-50

సంవత్సరచందా రు. 18-00 19-20

6మాసములచందా రు. 9-00 9-60

మేనేజరు

భారతి

ద్వితీయ్య మగువాశ్వాసం చియ్యది
ఆదిపర్వమును బ్రథమపర్వమున
నో ప్రజలారా యో జనులారా

410 మహానీయాంధ్ర మహాజనులారా

రాయనామ చరితావళి ఆదిపర్వము తృతీయాశ్వాసము

ముమ్మడమ్మ కనుమో ధీనదీ
స్వర్గ సీమకు సాగినదీ
ఆయమతోడనె యాంధ్ర స్వతంత్రము

414 యంతరించీసోయినదీ
కాకతీయుల కడపటి రాజా
ధీల్లి తురకకు నల్లాసామికి
దోసుడగుచు దలవంచెనయా
తీరాంధ్రము సింహాద్రి మొదలుగ

420 ఓహరికోట చేరువనటకు
తురకలచేతికి దొరకెనయా
కోటల బేటల గుడ్లనుగడ్ల
పందిబావుటా వడిపోయినదీ
అరబీ తురకల యర్థశశాంకుడు

425 పాడమాసెను పూర్వాంధ్రమంతటను,
సుల్తాన్ పూరు చుట్టుపట్లను
వేలుపుగొండ వీరసీమలో
నల్లగొండలో వాగార్జునమున
రాజుకొండలో రహమత్పూరులో

430 దేవరకొండలో తెలగగూడెమున
రాజేశ్వరమున రామగిరిఖిరి
నుండెన కాళేశ్వరమందును
ఇందూ భృహదాన్య నగరములు
తెలంగాణ తీరాంధ్రమువఱకును

435 నర్మశశాంకుం డాడెనయా
శ్రీకూర్మమున సింహాచలమున
విశాఖ పురమున విజయనగరిలో

బెబ్బులులకు నావాసభూమి యగు
బొబ్బిలికోటలో భువనేశ్వరమున

440 రాజారములో రాజమండ్రిలో
విజయవాడలో వీరేశ్వరమున
కొండపల్లిలో గొండవీటిలో
మచ్చెకంటి దర్వాజా కలిగిన
మచిలీ బందరు పట్టణంబున

445 స్కందనగరిలో గండనపిటిలో
ఉడయాచలమున నుప్పరిపల్లిని
సింహాచలము శ్రీవల్లంబున
సింగిరిరాయని కొండమీదను
ఘండికోటలో ఘనగిరితటమున

450 బళ్లారి పురమున బానుగంటిలో
అనెగొందిలో హంపాపురమున
ఆంధ్రదేశమున సంతటనూ
హిందూరాజ్యము యేట గలసెను
దోర్నాపురముగల తురకల దొలతు
దుర్భరమై పాడనూపెనయా
వేంటూరి శ్రీ చెంకటరమణుని
రాయనామ చరితావళిలో
నాదిపర్వమున వాశ్వాసంబూ
మూడోదింతట ముగిసెనయా

460 ప్రజలారా యో ప్రజలారా
జనులారా యో మునులారా

రాయనామ చరితావళి చతుర్థాశ్వాసము

అల్లావుద్దీన్ సుర్రతాణుడూ
అరిగెను అల్లా పదసేమకునూ
మల్లికాపూ ర్మరాటివాడూ

465 మహాదోహమున కొడిగట్టెన్
హోలాహలమును హరిప్రేరితుడై
షిరాజ్ నుండి షేకులు తెచ్చిన
షరాబును షర్బత్తున గలిపి

త్రాగనిచ్చెనయ దైర్యముతో

470 రెండుగుక్కలు త్రాగినంతటనె
రెప్పలు రెండును మూసుకొనెన్
ఆనందాల్ని యల్లలనాడుచు
అల్లావదసేవకు జనియెన్
ఉప్పుస్సురని యూపిరివిడుచుచు

475 నూర్వ్యతోకమున కేగెనయా
హారీలందరు నాతని చుట్టును
మూగిరయా కడు మోదముతో
నట్లహసముగ నాడుచు పాడుచూ
కేలుకేలను బట్టి గింజుచు

480 దేవదూతమై కేలుదేవిడికి

481 దీనుకపోయిరి తీవ్రముగా

482 బంగారు కడితమును బలచినడూ
అయ్యామత్తక్కబరుస్తానుతో
నుండువచ్చును నోటమిలేక
యాజ్ఞాపించి యంపినడూ
ఇంతలోపలన యంటి ముంగిటిలో |

రేగెను వెనుగల్గెత్తోక్కుటి-రిచ్చనడగనుహారీకన్యలు
పెనుబొబ్బలు పేరారులతోడను

470 యాద్యుకవచ్చిరిస్తావేశూరులను
హిందూస్తానమునుండి -
ఇంకా వచ్చుచున్నారేవా
ఇసాన్, సిసాహీలు నాయకులూ
కాఫరులనూ ఖతల్లెసిరట
కాఫరీల జెలుబటి రట
మురకెషా మూర్ఖశిరోమణి
ఖుస్రాఖాన్ గోహంతకుడూ
మయ్యాజాద్దీన్ ఘరోనా తురక
పిచ్చిరాజులతో బేర అవాడు

480 మామూడూ బిన్ తుగ్గాకా సహా
నిమియాజ్జయని యడిగినంతటనె
వదడు పదడూ పదడయ్య
అల్లాసామిని యడుగుదన
అని వారందఱ దోడ్కొనుచు వెగమె

485 యల్లా సన్నిధి కరిగెన్

నర్తించే చైతన్యజ్యోతి

“రాగమాలిక రఘురూప”

అత్రోచనలు కదిలే రూపం లేని జీవాలు

పుర్య కందవి ద్రవానుభూతి నాల్గవ పరిమాణం.
నాలో నాదికాని బిందువు విశ్వానిది.
వినిపించని వింతశబ్ద పుగాలి-అక్కడే-మొదటిఊపిరిపీల్చి

చుట్టూ పరిధి నలిక్రమించకుండా పాకి
మనసును మనకగా అంతరింపజేస్తుంది.

ఆత్మ అవురావురుమంటూ జీవంతేని చీకటిని వాటేసుకుని
అంతటిని తాకే ఆరని మెరుపు తప్పిని సెనవించి
అందులోనే కరిగిపోతుంది -

“నర్తించే చైతన్యజ్యోతి”

నిశ్చబ్దించే అనంత భావగీతి

భాషా, ప్రాసా, సామాజిక ప్రయోజనము - కవిత్వంలో

శ్రీ నాగరాజు సురేంద్ర

మనో నిక్షిప్త భావాలకు మధురభాష రూపకల్పనే కవిత్వం. భాష మధురమైనదిగా ఉండాలనేది ఇక్కడ గమనార్హం. అలా కాని పక్షాన కవిత్వం అనేది అనలు మృగ్యమై అది కేవలం భావ వ్యక్తికరణగా మాత్రమే మిగిలిపోయే ప్రమాదముంది. కవిత్వంకూడా ఒక రకంగా భావ వ్యక్తికరణే అయినా భావ వ్యక్తికరణ మాత్రమే కవిత్వం కాదనే విషయాన్ని అందరూ గుర్తించాలి. మధురమైన భాష అంటే లభ్యనిసరిగా అది క్లిష్టమైన పదాలనూ, ఎక్కువ శబ్దాన్నిచ్చే మాటలనూ కలిగిఉండాలనుకోవాల్సిన అవసరం లేదు. అలా అని అట్లాంటి పదాలేవి భాషా మధుర్యతకు కంట్రీబ్యూట్ చేయలేవని భావించడం

కూడా పొరపాటే అవుతుందిమరి. నేటి కవుల్లో చాలామంది ఈ సత్యాన్ని గ్రహించకపోవడం శోచనీయం. కవిత్వానికి అవసరమైన గుణాలన్నిటిలోనూ భాషా మధుర్యతకే ప్రయారిటీ దొరుకుతుంది.

అత్యాధునికమైన సమకాలీన వచన కవిత్వాన్ని సమగ్రంగా పరిశీలించి చూస్తే అందులో భాషా మధుర్యత లేకపోవడం అనే లోపం కొట్టొచ్చినట్లుగా కనిపిస్తుందనేది నిశ్చితంగా నిర్ణయించాం. ఈ రోజుల్లోని వచన కవిత్వం శాబ్దిక సౌందర్యానికి ప్రాధాన్యత నివ్వక పోవడంలో "మాత్రమే" అభ్యుదయ భావకవిత్వాలకు భిన్నంగా ఉండడాన్ని (అంటే మరేవిధంగానూ వాటికంటే పైచేయిని కలిగిఉండక పోవడాన్ని) ఒక ప్రత్యేకతగా భావించి నేటి కవులు దా న్నొక గర్వకారణంగా తలపోయడం నిజంగా దురదృష్టకరమైన విషయం. భాషలో నిరాడంబరతను ప్రవేశపెట్టడానికి అవసరమైనదానికంటే ఎక్కువ ప్రాధాన్యతనివ్వడంద్వారా కవిత్వంలో సరళత్వాన్ని సాధించవచ్చుననే ఒక తప్పడు అభిప్రాయం నేడు కవుల్లో ఎక్కువగా ప్రబలిపోతున్నది. కానీ సులభమైన భాషను సంతరించుకున్న నేటి వచన కవిత్వోకూడా అబ్స్క్యూరిటీ ఎక్కువగానే ఉండడం అనేది భాషా పారశ్యత ద్వారా కవిత్వంలో సరళత్వాన్ని సాధించడంయొక్క అనిశ్చితత్వాన్ని దృఢపరుస్తుంది. సులభమైన భాష కూడా కవిత్వంలో అస్పష్టత చోటుచేసుకునేందుకు దోహదకారిగా ఉన్నప్పుడు ఈ భాషా నిరాడంబరతకు ఇంతటి ప్రాముఖ్యత నివ్వవలసిన అవసరం ఉండగూడదు. కవిత్వంలో సులభత్వం ఉండడానికి అతి నిరాడంబరమైన భాషను వాడడం అనేది ఒక రూల్ గా పరిణమించగూడదనేదే ఈ వ్యాసకర్త యొక్క అభిప్రాయం.

"శబ్దం చూపుడువేలు అనుభూతి

చంద్రుణ్ణి చూపిస్తే మూర్ఖులు

వేలినే చూస్తారు,

రసరాట్టులు రాకాశిని అవలొకిస్తారు" అన్న అరిసిరాల

O. U. 1976 డిగ్రీ పరీక్షలు

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ పార్యవ్రణాళిక సమసరించి వ్రాయబడిన

★ శ్రీ విద్యా దైత్య తప్పక చదివి ఉత్తీర్ణులు కండి!

B. A., రాజనీతిశాస్త్రము, ప్రభుత్వ పాలన శాస్త్రము, చరిత్ర బోధిని Paper I, II & III

B. Com., అర్థశాస్త్రము Paper I, II & III

B. A., అర్థశాస్త్రము Paper I, II, III & IV

ఛందో అలంకార వ్యాకరణము,

తెలుగు సుబోధిని P. I & II

B. A., B. Sc., B. Com. HINDI Paper I & II

తెలంగాణా ప్రాంతములోని పుస్తక విక్రేతల వద్ద లభించును లేదా మాకు వ్రాసి తెప్పించుకో గలరు.

శ్రీ విద్యా బుక్ డిపో

సుల్తాన్ బజార్ - ఆర్య సమాజము ఎదుట

హైద్రాబాద్ - 500001 ఫోన్ : 45944

Savita, Hyd.

విశ్వంగారి మాటలు 'మంచి' భాషను కూడా వాగాడంబరతగా భ్రమించి ఆరోపించేవాళ్ళకు కనువిప్పు కలిగించేట్లుగా ఉన్నాయి.

“మాటలు పేర్చడమే కవిత్వం అయితే

పరికల ప్రతి పక్షి కవీ అవుతుంది” అని వారే చెప్పడం కూడా నేటి యువకుల్లో చాలామంది గుర్తించడగింది.

మరో దురదృష్టకరమైన విషయ మేమిటంటే వచన కవిత్వాన్ని విరివిగా రాసేస్తున్న నేటి కవుల్లో చాలామంది పద్యాన్ని చందస్సునూ నిరసేస్తూ వాటి అనావశ్యకతను బలపరచడం అనేది వారికి దాన్ని అనుసరించడానికి అర్థంచేసుకోవడానికి గల చేతకాకపోవడాన్ని కప్పిపుచ్చుకోవడం కోసమే చేయడం జరుగుతున్నది. ఇది చాలా పోస్టాప్రదమే అవుతుంది మరి.

ఛందోబద్ధమైన కవిత్వంద్వారా కూడా వచన కవిత్వంద్వారా సాధించగలిగే సరళత్వంలాంటి ప్రతి ఉద్దేశాన్నీ లంతకంటే ఎక్కువ సంత్పత్తికరంగా నెరవేర్చవచ్చుననేత్యాన్ని గ్రహించకుండా నేటి యువ కవులు చాలామంది పద్యాన్ని నిరసేస్తున్నారు. అయితే ఛందస్సులాంటి నియమాలుండాలైన అవసరం లేదనేవారి ప్రతిపాదన ఎక్కువవరకు స్వాయమైనదే ఐనా పద్యం అనేది పూర్తిగా అనవసరమైనది కాదనే వాదన కూడా సరయినదే. ఆశయ సాధనలో వచన కవిత్వంలో ఏ విధంగానూ భిన్నం కాని, ఏ విషయంలోనూ తీసిపోని పద్యాలకు కూడా అనావశ్యకతను ఆపాదించడానికి కేవలం ఛందస్సు మాత్రమే కారణం కాకూడదనేదే ఇక్కడ చెప్పదలచుకున్నది.

కవిత్వంలో ప్రాసకుండాల్సిన స్థానాన్ని గురించి కూడా తర్జన భర్జనలు ఎక్కువగానే సాగుతూ వచ్చాయి. అయితే ప్రాస ఉండడానికి ప్రాస “మాత్రమే” ఉండడానికి చాలా వ్యత్యాసముందనేది అందరూ గ్రహించడగింది. ఆంధ్రప్రాస కోసం పంక్తుల్లోని అక్షరాల లైన్సును ద్వంద్వం చేసి రచనలోని నడకను పూర్తిగా ప్రకగతిని పట్టించే కవుల ‘వాత’ల్లో ప్రాస మాత్రమే కాకుండా మరేముంటుంది? అట్లా కాకుండా మంచి కవిత్వానికి ప్రాసను ఒక అదనమైన ఉపకరణంగా వాడుకోవడం ఎంతో ఉచితంగా ఉంటుందనేది ఇక్కడ సుస్పష్టం.

కవిత్వంలో సామాజిక ప్రయోజనం యొక్క అవశ్యకతను గురించి గత కొన్ని దశాబ్దాలుగా ఎక్కువగానే వినబడుతున్నది. కవితా రచన చేసేవాళ్ళలో ఈ రకమైన దృక్పథం పాడమూపడం విజంగా హర్షనీయమే. కానీ ఇది సామాజిక ప్రయోజనం లేని ఏ రచనా కవిత్వం కాదనుకునేదాకా రావడం మాత్రం నిస్సంశయంగా గర్తించడగిందే. సామాజిక ప్రయోజనం ఉన్న ప్రతిదీ కవిత్వంకాదు. అట్లాగే సామాజిక ప్రయోజనం లేకపోయినంతమాత్రాన కవిత్వం కాకుండా ఉండిపోవాల్సిన అవసరంలేదు. అంటే ఒక రచన కవిత్వం కాకపోవడానికి సామాజిక ప్రయోజనం లేకపోవడం మాత్రమే ముఖ్య కారణం కాకూడదన్నమాట. ఒక్క మాటలో - కవిత్వాన్ని కొలవడానికి సామాజిక ప్రయోజనం ఒక యూనిట్ కాకూడదు. సామాజిక

ప్రయోజనం అనేది కవిత్వానికి సెకండరీ మాత్రమే.

సాంఘికమైన ఉపయోగాన్ని సాధించే నిమిత్తం కవిత్వంలో క్వాలిటీ లేకపోవడాన్ని ఓవర్ లుక్ చేయడం అనేది కవిత్వం కవిత్వం కాకుండా ఉండిపోవడానికి దారితీసేదాకా పోవడం ఎంతైనా విచారించదగింది. ఈవిధమైన ప్రమాదాన్ని కొనితెచ్చుకోవడం అనేది కవిత్వంలో ప్రయోగం చేయడంవల్ల జరిగినంతగా మరింతదానిలో ప్రయోగం చేయడంవల్లా జరగదు. కథ, నవల, నాటకం లాంటివి సామాజిక ప్రయోజనార్థమై ఎంతగా ఉపయోగించుకోబడడం జరిగినా క్వాలిటీ తగ్గిపోవడానికి అవి కవిత్వం ఇచ్చినంతగా ఆస్కారాన్నివ్వవు. పైగా సాహిత్యంద్వారా సాధ్యమయ్యే బహుకొద్ది సామాజిక ప్రయోజనంతో కథ, నవల, నాటకం మొదలైన నాటిద్యారా జరిగే ప్రయోజనంతో పోల్చిచూస్తే కవిత్వం ద్వారా లభ్యమయ్యే ప్రయోజనం ఇంకా చాలా తక్కువ. సాంఘిక ప్రయోజనానికి అంత తక్కువ అవకాశాన్నిచ్చి నాణ్యత తరిగిపోవడానికిమాత్రం ఎక్కువ ఆస్కారాన్నిచ్చే కవిత్వాన్ని సామాజిక ప్రయోజనార్థమై ప్రయోగించుకునేటప్పుడు కవిత్వంయొక్కస్వాయి దిగజారిపోకుండా జాగ్రత్త పడవలసిన బాధ్యతను మరచిపోవడం క్షమార్హం కాని నేరం.

1969లో జరిగిన అభ్యుదయ సాహిత్య సదస్సులో సామాజిక ప్రయోజనాన్ని గురించి పాఠగుమ్మి పద్మరాజుగారన్న మాటలు పునశ్చరణీయాలి.

“సాహిత్యం ద్వారా సామాజిక ప్రయోజనం అనేది (ఒకవేళ) జరిగితే నా అంతగా సంతోషించేవాడుండదు. కానీ అలాంటి ప్రయోజనం జరగడం అనేది అనుమానాస్పదమే” ఇంచుమించు ఇదే విధంగా ఉండినవారి వాక్యాలు చాలావరకు సహేతుకమైనవే. మౌలికంగా సాహిత్యం ద్వారా జరిగే సామాజిక ప్రయోజనం గణనీయమైన పరిమాణంలో ఉండదనేది మాత్రం వాస్తవం. సాహిత్యంలో సామాజికతను ప్రతిబింబింపజేయడం ముదావహమనే వాదం ఎంతగా ఆమోదయోగ్యమైనదైనా సామాజికతను ప్రతిబింబింపజేయడం ద్వారా కవిత్వం గణనీయమైన సామాజిక ప్రయోజనాన్ని సాధించగలుగుతుందనుకోవడం మాత్రం అనమ్మతమైనదే. కవిత్వం తీసుకు రాగలిగే ఈ సామాజిక ప్రయోజనం యొక్క వెగ్గిబిలిటీని ఒప్పుకోవడానికి నేటి చాలామంది కవులు వెనకా ముందూతారు.

ఏది ఏమైనా ఈ సామాజిక ప్రయోజనపు బలిపీఠమీద సాహిత్యపు నియమలు ఇలా ఆంతరించడం అనేది ఎంతవరకు అభిలషించదగిందో అందరూ ఆలోచించాలి.

సాహితీ రంగంలో రోజు రోజుకూ వెరితలలు వేసున్న ఈ పోకడలు మాయమై నాణ్యతగల రచనలు వెలువడాలని ఆశిద్దాం మరి.

వెన్నెల కుప్పలు

శ్రీ దిలావర్

వెండి సెలయేటి పులివతలం గుండెలమీద

వెల్లకిలా పడుకున్నప్పుడు-కళ్లు చదలేటి వెలుతురులో
స్నానాలు చేస్తున్నప్పుడు, గత చరిత్రను వెదుక్కుంటూ
పరుగులు దిశాయి జ్ఞాపకాల చకోరాలు !

ఆభిరకుమారులలో కేళాకూళుల
చెలిమి తీరాల చలుదు లారగిస్తున్నప్పుడు
అనుకున్నానా, పోతన్న మా గురించే
రాస్తాడని, గానం చేస్తాడని?

బాధ్యతలకు ఎగనామం పెట్టి
బాల్యసరోవరంలో ఈదులాడుతూన్నప్పుడు
భావించానా, సరస కవితా సరిత్తరణం
చేయవలసి వస్తుందని?

ఉత్సాహం దుర్రా పద్యాలు వల్ల వేస్తున్నప్పుడు
మామిడిలోపుల్లో కోతికొమ్మచ్చు లాడుతున్నప్పుడు
గ్లాండెల్లో నీలాటిరేవులు గుసగుసలాడుతున్నప్పుడు
లంఘనజడలసేత కొంటిమాపులలో

గిలిగింతలు పెట్టి కిలికించితాలకు, లంగరువేస్తున్నప్పుడు
యక్షుని విరహార్థ సందేశాలు మోసుకుపోయే
వలాహకాల తొందర నడలవైపు
వెరిగా చూడటంతప్ప ఏ అనుభవాలు అందుకొన్నాను?

మొయిలు చెంచిత చెవిలో
మెరుపుగోగుస్తూవుకోసం
అరులు సాచడంతప్ప, ఏ అందాల
నాకట్టుకొన్నాను, అనుభవించాను?

జంద్రకలశంనుంచి కుళలంగా ఒలికిన
వెన్నెలసోనలలో అందాల ఆడపిల్లలతో
అటుపెరుగక వెన్నెలకుప్ప లాడుతున్నప్పుడు
కించిత్తయినా భావించానా చిత్తంలో? —
చంద్రుణ్ణి తారల్ని పుప్పొడిచేసి
సాంద్రజీవన మకరందంలో ముంచి రంగరించి
ఆ రసాయనంలో మెదిపిన వెన్నెల అక్షరాలు
మనస్సుమాంజలిలో పేర్చి
వెన్నెలకుప్ప లాడతానని?!

విజ్ఞాన నిలయాలుగా విద్యాలయాలు

నేటి విద్యార్థులే - రేపటి పౌరులు.

నీతి, నిజాయితీలు, క్రమశిక్షణ, పనిలో ఆసక్తి కలిగి ఉండటమే ఉత్తమ పౌరుని లక్షణం.

ఆ లక్షణాలు సిద్ధింపజేయుటమే విద్యాలయాల కర్తవ్యం.

ఇప్పుడు క్రమశిక్షణ, ప్రశాంత వాతావరణం విద్యాలయాలలో నెలకొన్నవి. పరీక్షలలో అవినీతిని తొలగించడం వలన విద్యార్థులలో విజ్ఞాన ఆసక్తి పెరిగింది! ఉపాధ్యాయుల సమస్యలను పరిష్కరించడం వలన విద్యార్థుల మెరుగయింది. విజ్ఞాన నిలయాలుగా విద్యాలయాలను రూపొందించడం దేశ ప్రగతికి సమాజ శ్రేయస్సుకి తోడ్పడడమే.

దేశం సుభిక్షంగా వుండాలనే ప్రధాని యిరవై సూత్రాల పథకం ప్రవేశపెట్టారు.

దేశంలో అన్ని రంగాలలో ప్రగతి సాధిస్తేనే సర్వ జనులకు సుఖ శాంతులను కల్పించగలం.

విద్యాలయాలు విజ్ఞాన నిలయాలుగా రూపొంది, విజ్ఞానవంతులు, ప్రతిభావంతులు తయారయి వివిధ రంగాలలో ప్రగతి సాధించ గల్గినవాడే ఇది సాధ్యం.

క్రమశిక్షణ, పనియందు ఆసక్తి, దీక్ష కలిగిన ఆదర్శవంతులైన పౌరులను తయరుచేయడమే మన లక్ష్యం.

ఈ లక్ష్య సాధనకు విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు, తల్లిదండ్రులు, మేనేజిమెంట్లు సంయుక్త కృషిచేసి విద్యాలయాలను నిర్వహించటానికి తోడ్పడడమే కర్తవ్యం.

విద్యాలయాల సక్రమ నిర్వహణకు వచ్చేందు సూత్రాల పథకాన్ని అమలు జరిపి విద్యాప్రగతి సాధిద్దాం

మండలి వెంకట కృష్ణారావు,

ఆంధ్రప్రదేశ్ విద్యా, సాంస్కృతిక శాఖ మంత్రి.

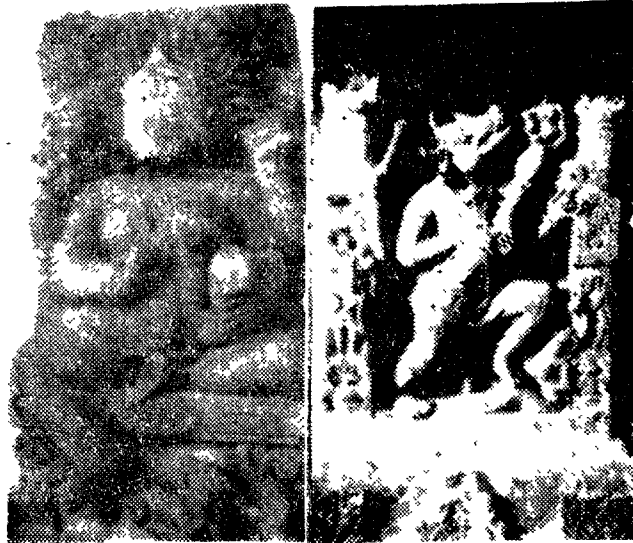
మధూకేశ్వరుని దేవి - వారాహీ ?

శ్రీ జి. ఆర్. వ ర్మ

తెలుగు ప్రపంచ మహాసభా కార్య కమాలు - నేను శ్రోతనుకాను, ప్రేక్షకుడనూకాను. ఆసందర్భంలో ప్రచురితమైన వ్యాసాలు చూచాను. తెలుగు వారి శిల్పకళగూర్చి ఒక వ్యాసంలో కళింగరాజులు గాంగులు, మధూకేశ్వరుడు, శ్రీకాకుళంజిల్లా ముఖలింగంగూర్చి కొన్ని పంక్తులున్నాయి. ముఖలింగేశ్వరుడు అనబడుచున్న మధూకేశ్వరునికి ఒక దేవి ఉన్నట్లు, ఆ దేవి పేరు వారాహీ అని చదివి చకిరుస్తున్నాను.

ఈ క్షేత్రంగూర్చి వ్రాసిన సిద్ధహస్తులైన గిడుగు, జయంతి, రాళ్లభండి, భావరాజు, మారేమండ వారి భావాలేగాదు ఆమధ్య "భారతి" రెండు సంవత్సరాల వేసిన నా వ్యాసాలుకూడా సవరించదగిన వనుకొంటున్నాను. అనేకులు చర్చించని మాతనాంశాలు సచిత్రంగా చూపేయత్నం నే విరమించలేదు.

ముఖలింగం వెల్లిన రెండు సార్లు (15 ఏళ్ల క్రితం) ఉన్నది కొన్ని గంటలు ఫోటోలు తీసుకోవడంలో సరిపడినా, ఉత్తర ప్రాకారాని కంటేయున్న చిరుదేవళంలో అమృతవారిగూర్చి శ్రద్ధచేయక పోయాను, అక్కడెవరూ దేవునికో దేవి ఉన్నదనీ, ఆమె గుడిలో ఉన్న

ఒరిస్సా వారాహీ

మధుకేశ్వరాలయ
వరహావతారం

అష్టభుజాదేవిఅనీ, అమెపేరు వారాహీఅనీ అనలేదు. కేత్ర మహా త్యంలో, సాహిత్యం, స్థానిక గాథలు, శాసనాల్లో ఆ ప్రసక్తిలేదు.

ముఖలింగం ఒకప్పుడు శాక్తేయ క్షేత్రంఅని భావించే మిగిలుడు శ్రీ పంచాది భీమేశం అష్టభుజాదేవిని మహాసరస్వతి అయ్యుండు నంటే కావచ్చు లక్షణాలన్నీ మహాసరస్వతిగా కన్నాను

చూచి చాలా కాలమైనది, ఉన్న ఫోటో అన్నప్పటికీ ఉన్నది. సందేహ నివృత్తికై జరిపిన ఉత్తర ప్రత్యుత్తరాల్లో ఎక్కువగా ఆసీసరు శ్రీ జి. నారాయణరావు జాబువలన ఈ అష్టభుజాదేవిని 'కిరాత వారాహీ' అని జనులూ, 'రాజరాజేశ్వరి' అని పండితులంటు న్నట్లు తెలిసినది.

నా సందేహాలకు వారి సమాధానాలు ఒడిలో బిడ్డ లేదు, మహిష చిహ్నంలేదు, కోరలులేవు, సూకర ముఖికాదు. సప్తమాతృకల్లో ఉన్న వారాహీ పోలికల్లేవు అంటూ వినిమిది చేతుల్లో పైనుండి క్రిందికి ఉన్నవి. ఎడమ చేతుల్లో 1. త్రిశూలము, 2. విల్లు, 3. ఘంట, 4. డాలు; కుడిచేతుల్లో 1. ఖడ్గము, 2. చక్రము, 3. శక్తి, 4. కుడి యురువున హస్తము చాచియున్నది. పార్శ్వన దండం లేవన్నారు.

పై లక్షణాలు వారాహీవా? రాజరాజేశ్వరివా? కిరాత వారాహీవా? తెలిసినవారు వ్రాయగలరు. ఉన్న ఫోటో చూతద్దంలో చూడగా ఈ అష్టభుజాదేవివద్ద సింహమున్నది, దేవి వద్దపీఠంపై ముఖాసిన చేరువ మరోరెండు 'శార్తి'లు ఆసృష్టం.

ఈ దేవిని రాజరాజేశ్వరి అనడానికే ఆధారాలు, పోలికలులేవు. కళింగ గాంగుల్లో క్రీ. శ. 11వ శతాబ్దంనుండి రాజరాజు అనే పేరిట రాజులున్నారు. సామ్రాజ్యవాదపు కాంచీపుర చోళరాజరాజు పేరు వేంగి, కళింగరాజులు వాడుకున్నారు. కళింగగాంగుల్లో ముమ్మడి రాజరాజు ప్రశస్తి-క్రీ. శ. 11వ శతాబ్దపు దేవేంద్రదవర్మ తొలి రాజ రాజులు-వీరి పేర్లెరిగిన పండితులు (?) రాజరాజేశ్వరి అంటున్నారేమో! ముఖలింగక్షేత్రం గూర్చిన కథలూ, మహావ్యూహాల్లో అర్జును, వ్యక్తులు పేర్లు వగైరా క్రీ. శ. 12వ శతాబ్దంనుండి ఉన్న రాజులు, రాజబంధువులవిగా ఉన్నాయి.

శుంభుని జంపిన మహాసరస్వతి అష్టభుజమే గౌరి అన్నారు

పరిశోధకులు. ఈ ప్రతిమా లక్షణాలు కొన్ని పోలికల్లేకపోలేదు. మహానరస్వతి లక్షణాలు:

“ఘంట శాల హలాని శంఖు హోసలే చక్రం ధనుః సాయకం హస్తా బ్జై ధతీం ఘనాంత విలసిచ్చితాంశు తుల్య ప్రభావం”

ఇవన్నీ ఈ ప్రతిమలోలేవు. ఎగ్జిక్యూటివు ఆఫీసరు అన్న ‘ఉరు పుర...’ వరదహస్త లేక ధ్యానముద్ర కావచ్చును. వారాహీ వగైరా ఉన్న ఈ ముఖలింగ దేవీమూర్తి కుడి రెండో చేతిలో నున్నది ‘చక్రం’ కాదు అక్షమాల. శిల్పంలో జపమాల జారినట్లుగాక వలయా వారమున ఉండును. ఇది పురాతన మహామాతా మూర్తుల ‘కడియం’ మార్పు అయినా కావచ్చును.

మధుకేశ్వరాలయంలో పార్శ్వనగాని, మరేచోటగాని ఆయన దేవి అంటూ ఎవరూ ఏ ప్రతిమనూ పూజించలేదు - పత్తిభావమూ లేదు. పంచాయతన పద్ధతిలోఉన్న గుడి వీనాటిదో, నిర్మాత ఎవరో తెలియదు. ముమ్మడి (మధు) కామార్కపుడు (క్రీ.శ. 1019-38) కట్టించాడనే జనవాక్యంఉంది. అతని తర్వాత రాజు అనంతవర్మ ముమ్మడి వజ్రహస్తానినాటి నుండి ఉన్న ఆలయ శాసనాల్లో ఎక్కువగా (క్రీ. శ. 12వ శతాబ్దంనుండి ఉన్నవి. మధుకేశ్వరాలయ ప్రశస్తి వివరాలెక్కువగా ముమ్మడి వజ్రహస్తాని పాత్రుడు అనంత శర్మ చోడగంగదేవుని శాసనాల్లో ఉన్నాయి. ఈగుడి ఒక్క రాజనాటి దనిపించదు. పరిశోధకులు క్రీ. శ. 8-10 శతాబ్దాల మధ్యదన్నారు. శిల్పంలో గుప్త, బాదామీ చాళుక్య, భువనేశ్వర పద్ధతులతోపాటు దక్షిణ కోసల గుప్తుల ఆలయాల ఛాయలా ఉన్నవి. అనాటి దేవుని పేరేదో తెలియదుకాని ఇదే చోట క్రీ. శ. 6-7 శతాబ్దాలనాటి గుడి ఒకటి ఉండేదని ఋజువుచేయ యత్నిస్తున్నారు.

పంచాయతన సంప్రదాయంలో సాధారణంగా శివాలయాలలో ఉత్తర ప్రాకారాన కోటి వాయువ్య - ఈశాన్యాలకున్న ఆలయాల మధ్యగా శక్తాలయం ఉంటుంది. తమిళనాడు విశ్వాలయాలకూ ఈపోలిక ఉండటం. ఆ చిన్న గుడిలో ప్రధానదైవం పురుషదైతే స్త్రీ, స్త్రీ ఆయితే పురుషుని ప్రతిమ సాధారణము. వారినే క్షేత్ర పాలకు లనుట కద్దు.

గ్రామస్తులు గుడికి ఈశాన్యంలో దూరంలోఉన్న ‘రత్న గిరి’ పైనున్న పద్మనాభస్వామి క్షేత్ర పాలకుడంటారు. నేమాడలేదు. ముఖలింగం ఒకప్పుడు శక్తిక్షేత్రం అనుకోడం సంగతి ఏమైనా ఒకప్పుడు జైన, బౌద్ధాలకూ, గిరిజనారాధ్యదేవానికి నెలవు అనే ఆధారాలున్నవి. వీటిని శివ, విష్ణు క్షేత్రాలుగా గాంగులు మార్చారు.

శ్రీకాకుళం ప్రాంతాలు కొంతకాలం ఓట్రులూ పాలించారు. ఒకనాటి రత్నగిరి విభారం వజ్రయానానికి పట్టుకొమ్మ. ఆ రత్నగిరి

మధుకేశ్వరాలయ
కుడ్యశిల్పం

సోమేశ్వరాలయ
కుడ్యశిల్పం

పేరు ముఖలింగం చేరువ కొండకిచ్చారేమో! సావి హుండాలో వజ్రయాన శిథిలాలున్నవి. ముఖలింగంలోనూ భువనసుఖచార బౌద్ధ ముండేదేమో!

కలింగలో తొలిగాంగులు, కలింగ కదంబుల కులనైవం గోకర్ణేశ్వరుడు, జయంతీస్వరుడు-వారి శాసనాల్లో దేవునికి దేవిలేదు, పరిశోధకులు గోకర్ణేశ్వరుడు మహందాగిరివాడి. ఆ గిరి గంజాంజిల్లా మందాసా అన్నాడు. పడమటి కనుమలకు ప్రాంతీయమైన చాలాపేర్లు న్నట్లే తూర్పుకనుమలకు తెలుగునాట నల్లమల, విర్రమల, పాపి కొండలు, శ్రీగిరి, మహేంద్రగిరి అనేపేర్లు. మందసా కనువర్తిం చినట్లే మహేంద్రగిరి ముఖలింగానికివర్తించును. స్తల, ప్రాంతీయ శాసనాల్లో మధుకేశ్వరుడన్నది మలిగాంగులు. వీరి శాసనాల్లోకూడా మధుకేశ్వరునికి దేవిలేదు. వారాహీ మధుకేశ్వరుని పత్ని అనడానికి అధారం ఏమిటో?

చిన్నగుడిలో పద్మపీఠంపై ఉన్న దేవి సుందరమూర్తి. ఆయుధాలు అవీ ఉన్నా సామ్యరూపి. ఈమెకు వారాహీ, రాజరాజేశ్వరి లక్షణాల్లేవు.

వారాహీ లక్షణాలు సర్వజన విదితము. కుడ్యశిల్పంలో సప్త మాతృకలున్నారు. అందులో వారాహీ ఉన్నది. అంతటా ఉన్నట్లే కృష్ణవర్ణ, సూర్యవర్ణ, పాలిండ్లు పెద్దవి, బొజ్జ ఉన్నది. జహు పురాతన కాలంనుండి ఇతరదేశాల్లోకూడా సూర్యం సారంలో ఋతు సూచకమూ, ఇలపై భాగ్యదేవత, సప్తాధిష్ఠాన దేవి. ఉర్వరతంత్ర (ఫెర్టిలిటీ) సందర్భంగా ఎలుకవలే పంది సంతానంకూడా ఎక్కువ. ఇతరదేశాల్లోకూడా త్రిగుణాత్మక రూపాల్లో మూర్తి శిర్వాని కిరువై

పులా సింహ, సూర్య వదనాలున్నవి. అమ్మవార్లుగూర్చి “మైత్రా
దేవ, గుడి గుంపా” రెండు పుస్తకాల్లో వివరించాను. పండులు
బుడగరించిన నేల దున్నకుండా సాగుచేయడం ఒకనాటి వ్యవసాయ
పద్ధతి.

శ్రీకాకుళం జిల్లా సాలిహుండా (సాలిపెటక) బౌద్ధ క్షేత్రంలో
తాంత్రిక బౌద్ధ సౌరశక్తి మరీచి త్రిశిర్ష. ఈమె రథాన్ని లాగేచి సప్తా
శ్వాలు. ఇదే దేవతరథం లాగేచి టిబెట్ లో సప్తనూకరాలట. సాలి
హుండా మరీచి ముఖాలు పోల్చలేనంతగా పాడైనవి. శైవ, వైష్ణవ
చాల్లనూ సూర్య ప్రసక్తి ఉన్నది.

ఆలయ శిల్పాల్లో వారాహీ సప్తమాతృకలతో ఉండుట సర్వ
సాధారణము. శక్తిపీఠాల్లో ఒకటైన ఉజ్జయినిలో ఉన్న వారాహీ వివ
రాలు వేనెరుగుదును.

క్రీ. శ. 12వ శతాబ్దం నుండి కలింగ గంగులు పరమ భాగ
వంతులు. ల భాయలు, శిథిలాలు నగరికటకం గ్రామాన ఉన్నాయి.
ముఖలింగ గ్రామాన తెన, బౌద్ధ శిథిలాలున్నవి. ఉన్న మూడూ శివా
లయాలే. నగరికటక ముఖలింగ గ్రామాలు పరిసరాలు ఒకనాటి
కలింగ గంగుల రాజధాని కలింగనగరి, నగరికటము.

విజయల్లో సాధారణ సంప్రదాయము-శివశక్తులు. గుడిలో
లింగమూర్తి సీరం - సానవట్టం యోగశక్తి సాంకేతిక రూపము.
ఈ యోనిలింగ సాంకేతికరూపం పోలికే శివపారలీ అనంతరతి

పైరి సింహవాహినీదేవి చౌడగంగుశాసనంలో బిగవత్తియూ ?

శిల్పము-మధూకేశ్వరాలయ ప్రాకారంపై గుడికెదురుగా గుర్తుసాం ప
దాయపు అనంతమైధున శిల్పమున్నది. వారు అది దంపతులు, చరాచర
సృష్టికర్తలనే విశ్వానమేగాని ఆశీల భావంకాదు. మధూకేశ్వరుని
గుడిలో ఈ భోగశక్తి భావానికి రూపకల్పనకాదు- మరో సాంకేతిక
రూపమూ అనిపించే చిహ్నాలు మధూకేశ్వరమూర్తి కున్నాయి. శివుని
భోగశక్తి శివలింగ పార్శ్వాన నిలచిఉంటే ద్విభుజ, అసీన భంగిమైతే
చతుర్భుజ-మధుకేశ్వరుని చేరువలో భోగశక్తిలేదు. ఉత్తర ప్రాకా
రానికంటే వేరుగా చివ్రగుడిలోఉంటే క్షేత్రసాలికేగాదు శివుని వీరశక్తి
బహుభుజగా అమెనే శివుని భోగశక్తి అన్నారు. గుడి ఉత్తర ప్రాకా
రానికున్న అష్టభుజాదేవి శివుని వీర-భోగశక్తి-పత్ని అంటే శివ్యా
లయాలలో భైరవుడు భర్త అన్నట్లుగా-ఆక్షేపణ ఉండదు. మధూ
కేశ్వర-శివపత్ని వారాహీ ఆధారం ఏమిటి అని ప్రశ్న.

అష్టభుజామూర్తులు, పేర్కూ చాలా ఉన్నాయి. వారి
చేతుల్లో ఉన్నవాటిబట్టి ఫలానా అనే సమ్మతము-ఆ సమ్మతాల్లో
(అగమ) అసలు తాంత్రిక బౌద్ధాలఅనే పరిశోధకాభిప్రాయం ఒప్పు
కుంటాను.

గుడిలో అష్టభుజాదేవి చేతుల్లో వీరలక్ష్మి కుండాలిన పాశ,
అంకుశ, అక్షమాల, అధయ, వరద, గదా, పద్మ, పానపాత్రలు.
కాబట్టి ఈమె వీరలక్ష్మికాదు (శాక్తేయ) మహానరశృతీకాదు. అష్ట
భుజాదేవిలు అనేకులున్నారు. దుర్గ, మహాలక్ష్మి, చాముండా, శూలినీ
వగైరా. ముఖలింగం గుడిశిల్పాల్లో ఈ ఉత్తర ప్రాకారానికంటేయున్న
గుడిలోనేగాక ఇతరంగా అష్టభుజామూర్తులున్నారు. శూలినీకూడా
సింహలాంఛనమున్నది. “హరిమళ” ఆప్యాయా దుర్గ-శబర, పులిం
దాదుల ఆరాధ్యదేవత. శబర, పులిందాదుల సంబంధం ముఖలింగానికి
ఉన్నది. సముద్రగుప్తుడు విచ్చలి దోహిత్రుడనని నగర్వంగా ప్రక
టించుటలో జారీ చేసిన నాణెములపై బొమ్మఒకటి శ్రీ-లక్ష్మి-సింహ
లాంఛనీ. మధూకేశ్వరాలయ శిల్పాల్లో మరో అష్టభుజామూర్తి
(ఉత్తర ప్రాకారపు గుడి గూటిలో) బగళా (ముండమాతినీ)చాముండ
మరో రూపం-మధుకేశ్వరాలయం కెదురుగా ప్రాకారంపై మరో
అష్టభుజాదేవి సింహవాహినీ ఉన్నది. ఈమెకు “కలింగదేశచరిత్ర”లో
రచయితలు చెప్పిన వక్రేశ్వరి అనడం సరికాదు. మధుకేశ్వరాలయ
కుద్యశిల్పంలో (తూర్పుగా) మరో అష్టభుజాదేవి పల్లవశిల్పం పోలి
కల్లో మహిషమర్ధిని ఉన్నది. కర్పాటకమున చాముండియే మహిష
మర్ధిని. ఈమె కామరూపిణి, బహురూపిణి.

‘దేవీ మృగవాహినీ’ శిర్దికలో ఈ దేవతలగూర్చి “అంధ్ర
వృత్తి” ఉగాది సంచికలో వ్రాసియున్నాను.

వారాహీ సప్తమాతృకల్లో ఒకామె ప్రాణా (అయురీ)భిష్టాన
దేవి, దక్షిణ దిక్పాలకీ/రక్షకీ, వరాహ వదన, కృష్ణవర్ణ మహిషలాంఛనీ

మధుకేళ్యరుని దేవి-వారాహి?

వీనోదగి, వీనకువా ఒడిలో బిడ్డ - మహామాతాలక్షణాలు. యమాంశ యమి యమ్యా అన్నారు. చాముండ యమస్యభగినీ. మహారాష్ట్ర వెలూరక విహార బొద్దుకై తంలో పిమ్మటివారు నిల్చిన ఏకహార (రేణుక) సుందరి నీ యమామి అన్నారు మరాఠీ, ఆయి మాతృ భావం సోలికలు ఇతర దేశాల పేర్లు "గుడిగుంపా" పుస్తకంలో వివరించాను.

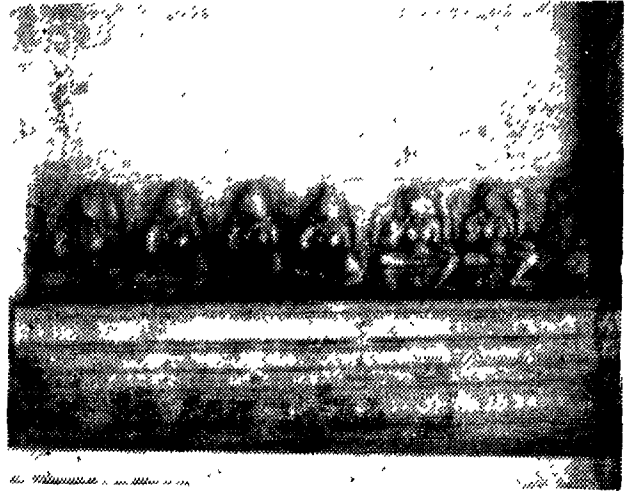
సప్తమాతృకల్లో చాముండ (షష్ఠీదేవి) కువట, కౌమారికి ఉడంబర, వైష్ణవికి పిప్పల, ఇంద్రాణికి కల్ప దుమ రక్కస దేవత రేణుక అంటున్నామని దేవతగా భగవతికి నింబవలెనే వారాహీకి కానుగ (కరంజ) చెట్టు పవిత్రము.

వారాహినిని యమ్యా అన్న హేమాద్రి ఆమె కపాలపాణి, దండపాణి, జగన్మాత అన్నాడు. ఒరిస్సా భువనేశ్వర్ మ్యూజియంలో యమిని వారాహీ లక్షణాల వరాహ ప్రమేయం అంతటా వారాహీ టన్నుది. దండనాథ వారాహీ స్వర్ణ వద్మసీరంపై అష్టభుజాదేవి. బలే పార్వ్యంలో రాజచిహ్నమైన దండముండును. ముఖలింగ 'వారాహీ, కిరాతవారాహీ'కి వద్మసీరం ఉన్నదేగాని వారాహీ లక్షణాలు సూకర వనక్తి, వీనోదరవయోధరాలులేవు. సుందరి, సింహాసుధ్యగా ఉన్నది. సప్తవారాహీ చతుర్భుజ, సూకరముఖి లేక వరాహ దంష్ఠి కానిలాంఛనం అత్యం. బుద్ధ వారాహీ చతుర్భుజ, సూకర దంష్ఠి.

బొద్దుల భట్టాచారీ శాస్త్రీయ వారాహీకి చాలా సోలికలున్నవట. భట్టాచారీ గూర్చి నాకేమీ తెలియదు. నేపాళ వారాహీ రక్తవర్ణ, దిగంబరి, రుధిరాసక్త, ముక్తకేళి, త్రిలోచని, పత్మాశ్రిత పాద, ముండమాలిని, ఖట్వాంగ/వహోపాణి, పాదాలకింద కాళరాత్రి, భైరవుడుండునట - ఈ సోలికలు ముఖలింగం దేవికిలేవు. తాంత్రిక బొద్దు (పతిమాలక్షణ లెగినవారు నివరించదగినది. వజ్రచిహ్నా చిహ్నాలు ముఖలింగం అసీన దేవతలకులేవు. వజ్రవారాహీ అసీనభంగి మున్నదా?

ముఖలింగం - మధు కేళ్యరాలయం వివిధ కాలాల్లో నిర్మితము. మధుకేళ్యరుని కులదైవంగా చెప్పుకున్న కలింగరాజులు మలిగాంగుల. శాసనాల్లో గూడా ఆయనకో దేవి ఉన్నట్లు చెప్పకోలేదు.

మిత్రుడు శ్రీ భీమేశం పేకరించిన ముఖలింగం రాగిపతా శకశిర్ష 999 నాటిది. (క్రీ. శ. 1077/8 లో అనంతవర్మ చోడ గంగదేవుడు పట్టాభిషిక్తుడైన సంవత్సరంలో జారీ అయిన దాన శాసనం - ఈరాజు శాసనాల్లో - కొన్ని శాసనం పిమ్మటికాలానివి. (క్రీ. శ. 12 వ శతాబ్దం) నాటిలో ద్వితీయ కామార్జువుని నాటి రాజుదాని నగరి (ముఖలింగ నగరి కటక) లో మధుకేళ్యరు డున్నట్లున్నది. ఇప్పుడెట్టు సంబంధమున్నది. ముఖలింగ (శక. 999) శాసనంలో చోడగంగు రాజ్యరక్షక దేవతను పేర్కొన్నాడు ... భగవతి నగర పుర వాటికా...గంగన్నగు రంజ్యుని దేవత... అన్నాడు భగవతి

సప్తమాతృకలు దాక్కారామ

సాధారణంగా దుర. కలింగ పట్నం నముదరీరాన్ని చూచినప్పుడు దీర్ఘాసి భగవతిని (వనవతి శాసనంలో భగవతి) మర్చిపోయాను.

సార-స్పష్టి - వ్యవసాయభావాల్లో వరాహముండినట్లే అనేక దేశాల్లో పద్మమున్నది. జీవానికి సాంకేతికము. కేరళ రైతులో సాలాల్లో పద్మాలుతెచ్చి కలిపివేయడం ఆచారం ఉండేది. పంటసిరి వద్మం శాకే యానిది-ఉద్వర తంత్రముండి ఏర్పడిన పావిత్ర్యం- ఇతరదేశాల్లో నేకాదు మనదేశాన శాస్త్రేయ, బొద్దు, వైష్ణవాల్లో పద్మమున్నది - శైవంలో ఆరుదు -

ముఖలింగం శివక్షేత్రం మధుకేళ్యరాలయం ఉత్తర ప్రాకారపు గుడిలో అష్టభుజాదేవి, సుందరి వద్మస్థిరాగా ఉన్నది.

జబరాది గిరిజన ప్రదేశం అనుకోడంలో 'కిరాతవారాహీ' అన్నారా? శ్రీకాకుళంజిల్లా ముఖలింగ ప్రాంతం పూర్వం కోట వర్తనీ, వరాహ వర్తనీ ప్రాదేశిక నామము. జలాధారం (వంశధార నది) తో శతాబ్దాలనుండి వ్యావసాయక భూములున్న ప్రాంతం వరాహ వర్తనీ - కాబట్టి దేవి వారాహీ (వ్యవసాయం) అన్నారా?

ఏ శాసనంలోనూ మధుకేళ్యర పత్నీ ప్రసక్తి లేదు. ఉత్తర ప్రాకారపు గుడిలో వద్మసీరంపైన్న పతిమలో సూకర (వన లేదు - మధుకేళ్యరుని కోదేవి, ఆమెపేరు వారాహీ అనడం ఆధారాలు - తెలిసినవారు వ్రాయగోరెదను.

ఈ చిహ్నగురితన పద్మసీరన అష్టభుజాదేవిచేగ. (పతి మాలాక్షిణికులూ, పరిశోధకులూ 1966 గి న కుడ్య శిలా శిలా ఉన్నవి.

అనిము క భీమేశ్వరాలయ క శిల్పాల్లో నిలచియున్న అమ్మవారి వేలితో అక్షరాలు ఉన్నది. తలపై పాము వసగులున్నవి

ఉద్యోగ కల్పనా కేంద్రాల (విధిగా ఖాళీల ప్రకటన) చట్టం, 1959 ప్రకారం

1. ఉద్యోగ పరిస్థితికి సంబంధించిన త్రైమాసిక నివేదికను సకాలంలో పంపించాలి.
2. మీకు సంబంధించిన ఉద్యోగ కల్పనా కేంద్రానికి మీ సంస్థలోని ఖాళీలను తెలియపరచాలి.
3. ఉద్యోగ పరిస్థితికి సంబంధించిన ఏ సమాచారాన్నైనా అడిగినప్పుడు అందచేయాలి.

చట్ట ప్రకారం నడుచుకుంటే శిక్షలుండవు !

వి న రా ల కు

మీ దగ్గర్లో వున్న ఉపాధి కల్పనా
కేంద్రానికి వెళ్లి సంప్రదించండి.

ఉపాధి కల్పన శిక్షణ డైరెక్టరు, ఆంధ్రప్రదేశ్, హైదరాబాద్.

స పా సం. శాఖ నెం 37/75-76.

శృంగారనైషధ సర్వంకష

కళాప్రపూర్ణ నిడుదవోలు వేంకటరావు

శృంగారనైషధమునకు కీ. శే. వేదము వేంకటరాయశాస్త్రిగారు 1913లో సర్వంకష వ్యాఖ్యానము వెలయించిరి¹ - అదే 1961లో పునర్ముద్రితమైనది. దానిపై విమర్శలు వెలువడినవి². నేడా సర్వంకషకూలంకషముగా సంస్కరణము నవేక్షించుచున్నది. అందు కొన్నింటిని ప్రదర్శించుటయే యీ వ్యాసోద్దేశము.

(1)

శ్రీరామా కుచమండలీ మృగమద శ్రీగంధ సంవాసిత
స్సారోదారభుజాంతరుండు, ధరణీ సంక్షేష సంభావనా
పారిణండు కృతార్దుః జేయుగరుణాపాదోదపద్మాక్షుండిం
పారన్ మామిడి పెద్ద మంత్రి సుతు సింగమాత్య చూడామణిన్-

(i) శృంగారన ప్రధానమైన నైషధకావ్యమునకు తద్రస స్ఫిరకముగా కృత్యాదిని శ్రీనాథుడు తొలి పద్యమున-శ్రీ కుచమండలముతో ప్రారంభించినాడు. కృతిముఖమున కుచ సంప్రదాయమునకు శ్రీనాథుడే మూలపురుషుడు.

శ్రీనాథునికి ముందీ సంప్రదాయమున్నదిగాని అది గంధ మధ్యమందున్నది.

నన్నయ-శ్రీ లలనాస్తన ఘటితవి

కాలోరద్దల (అది. 4-1)

కేతన - శ్రీ స్తనమండనమేదుర (దశ. 10-1)

నాచన సోమన - శ్రీ సర్వమంగళాకుచ (ఉహరి. 1-1) (2-1) (3-1)

ఉత్తరహరి వంశము తిక్కన భారత కథానంతరము. అందు వలన అవతారికలేదు.

నాచన సోముని వసంత విలాసమున కృత్యాదిని నీ క్రింది పద్యము గలదు-

శ్రీ చన్నంగవక్రేవ క్రొమ్మెటాంగులన్ శృంగారపుందోటకున్
ప్రాచీనంబగుచున్న వింశతి నఖప్రాధీన్ సుఖవార్హి వే

లా చం దోదయమైన దేవుండు కృపాయత్తైక చిత్తంబుతోఁ
జూచున్ మాచయ బ్రహ్మాధీమణి కవిస్తోమైక చింతామణిన్కి

ఈ వసంత విలాసమునకు సంస్కృత మూలమున్నది ఆ సంస్కృత మూలములో నీ భావమున్నదేమో పరిశీలించదగి యున్నది. ఈ గంధము లభ్యముకాదు. లక్షణ గంధములనుండి 3 పద్యములు దొరుకుచున్నవి- సోముడు శ్రీనాథునికి పూర్వుడు.

శ్రీనాథునికి కొంచెము పూర్వుడైన జక్కన విక్రమార్క చరిత్రమున నీ సంప్రదాయము పాటించినాడు.

“శ్రీ గౌరీకుచ నీలమాక్తిక మణీశ్రేణీ విభాషాఘ్నుణి
ప్రాగల్భ్యంబులు-”

శ్రీనాథునికి ముందిట్లు కవులిద్దఱు కుచసంప్రదాయముతో కావ్యప్రారంభము చేసినను-దానికి తాను తన కృతులలో పాటించి, తర్వాతి కవులనుసరించునట్లు సర్వాతిశాయిగా ప్రచారమునకు దెచ్చి నది శ్రీనాథుడే. అతని కృతులలో చూడుడు.

హరవిలాసము-“శ్రీ రమణీవయోధర హరిన్మణిహారము”

భీమఖండము-“శ్రీ స్తనగంధసార పరిషేకనమంచేతసాయక”

శివరాత్రి మాహాత్మ్యము - “శ్రీ గౌరీస్తన గంధసార ఘృణ శ్రీవాసిత”

కాలము గడచిన వెనుక-కడపటి కృతియగు కాశీఖండమున-

“శ్రీ కాశీనగరాధి రాజ్యపదవీ సింహాసనాధ్యాసి” అని ఎంతో ఔచిత్యమును పాటించి పై సంప్రదాయము విడిచిపెట్టినాడు. శ్రీనాథుని నమకాలికులు, తరువాతివారు నీ కుచ సంప్రదాయమును ఆతని ననుసరించి పాటించినారు.

అనంతదు- “శ్రీ రమణీవయోధర పరిస్ఫుట కుంకుమ”- భోజరాజీయము.

“శ్రీరామా స్తనమండలీ మిళిత కాశ్మీరార్ద్ర”- ఛంధో దర్పణము.

తరువాతి వారు:

సంకుసాల శ్రీరామా వసుధా కవికర్త రసాయనము
వృశింహకవి. పయోరూపములన్

హరిదట్టు శ్రీకాంతాచార్య వరాహపురాణము
కౌస్తుభమణి

మాదయగారి మల్లన శ్రీ వక్టోరుహ రాజశేఖర
శాతకుంభ చరిత్ర

ఆ వెనుక క్రీ. శ. 1850 వఱకు కవుల సంప్రదాయము పాటించినారు.

విస్తరభీతి వానినీయలేదు.

(ii) విష్ణుస్మృతియందు శ్రీదేవిని భూదేవిని యిద్దఱును ప్రవేశపెట్టినవాడు శ్రీనాథుడు—

అల్లసానిపెద్దన మనుచరిత్రయందలి తొలిపద్యము శ్రీనాథుని పద్యమునకు ప్రతిబింబము—

శ్రీ వక్టోజ కురంగ నాభమెదపై జెన్నొంద విశ్వంభరా
దేవిం దత్కమలా సమీపమునఁ బీఠిన్నిల్వినాడోయనం
గా వందారు ననందనాది నిజభక్త శ్రేణికిందెల్లరా
జీవాకుండు కృతార్థుడైయు శుభదృష్టిన్ గృష్ణరాయాధిపున్

(iii) శ్రీనాథుని పద్యమున “పద్మాకు” డనునది సాధి ప్రాయము.

విష్ణువు శివుని ప్రతిదినము వేయి కమలములతో పూజించెడి వాడు. ఒకనాడు పూజలో కమలమొకటి తక్కువయ్యేసది. వెంటనే ఆతడు తన కన్ను పెరికి — ఆ కన్నుతో వేయి పూరించి పూజ చేసినాడు. శివుడాతని భక్తికి మెచ్చి—కన్నునిచ్చుటయేకాక, చక్రమును వసుగ్రహించెను. నాటినుండియు ఆతడు కమలాకుడయ్యెను.

“ద్వి. జడజాంబకుండుల సదృశి యుక్తి
తప్తక వేయేసి తామర విరుల
నెప్పుడుగొనివచ్చి యేకాగ్ర బుద్ధి
నొక్కొక్క దివ్యనామోచ్చారణమున
నొక్కొక్క కమలంబు సుగ్రుణబూజించి
సరియధాస్యాత్మక సంభవమ్మనగ
దర శ్రుతుల్ “నేత్రముట్పాత్య” నానంద
నొక్కనా డందొండు తక్కువ పడగ
గ్రక్కున తన నేత్ర కమల మర్చించి

చక్రంబు కన్ను నిశ్చరుచేత భక్తి
నికమం బేర్పడ విష్ణుండు బడయ.”

(పండితారాధ్య చరిత్ర మహితము. 184 పుట)

నన్నెచోడని కుమార సంభవమున విష్ణు స్మృతిలో (1-4) పై విషయము గలదు

(2)

“కనకక్లోటి ధరంబు కార్ముకముగాఁగడ ద్రూతనూజండుశింజనిగా మాధవుడమ్ముగా పురము లక్ష్మీదైకదోశ్యక్తి గాల్చిన జోదీశ్వరుడు”.

తా. పటిష్ఠమైన యాయుధముతోను బాహుబలముతోను త్రిపురాసురులను నాశమొనరించిన యీశ్వరునియొక్క కరుణ. శివుని యాయుధములు కేవలము పటిష్ఠములు మాత్రమేకావు—

త్రిపురాసుర సంహారమున శివుని ఆయుధము లలితోక సామాన్యమైనవి. అవి ప్రకృతి విరుద్ధములు, విపరీతములు విల్ప వంచుటకు వీలులేని మేరు పర్యతము — వింటినారి సాగడియుటకు వీలులేని ఆదిశేషువు — ఆదిశేషువు చుట్టులుగానుండి భూమిని తలపై ధరించును—అతడు కదిలిన భూమి కంపించును — విష్ణువు అమ్ము— బాణము—బాణము సూటిగా, ఒకేదిక్కు పోవలెను—విష్ణువు సర్వవ్యాపి— ఏదిక్కున నెచ్చటనుండునో తెలియలేను—సాధనములు విలక్షణములు.

ఇట్టిలోక విరుద్ధ సాధనములతో త్రిపురాసురులను జయించుటయే శివుని మాహాత్మ్యము — దీనిని శైవ కవులందఱు బహు భంగుల కీర్తించిరి—పై పద్యమునకిట్టి వ్యాఖ్య యావశ్యకము.

ఈ పద్యమున ‘కాల్చిన’ అను పాఠముండుట సుతరాము సరికాదు.

అది ‘గల్చిన’ అనియే యుండవలెను.

అమంగళకరమైన—‘కాల్చిన’ అను పదము — కృత్యాదియందు శ్రీనాథుడేకాడు మఱి యేకవియైన వాడనా ? — దీని నేనింతకు ముందు చూపితిని. (భారతి ఆక్టోబరు 1963)

(3)

హాటక గర్భచేత — ఈ పద్యమున కమలాసనుచే, చతుశ్శృతి చేత సరోజాచే, స్నాత్రుచే—అని అన్నియు తృతీయా విభక్తులేగలవు—

ఇట్లొకే విభక్తి ఒక పద్యమున పాటించుట సంప్రదాయము. నైషధమున కొన్నిచోట్లగలదు (1-37 తృతీయ, 1-46 పదమ, 7-63 పదమ)

జగన్నాటకసూత్ర-సూత్రపదము అమరమునలేదు -

సూ. ని లో సూత్ర-సం. ఎణ. న్. సి. న్. 1. దారములు కలది. 2. నిబంధనలు గలది.

సూత్ర. సం. వి. ఇ పుం. కాకి అని కలదు.
(పుట. 1087. ఏడవ సంపుటము)

సూ తుడు అనునర్థమున సూత్రపదములేదు.

‘సూత్రుచేత’ అనునదిసరియగు పాఠము.

(4)

“జేజేయంచు భజించు నిష్క్వలం నెంద్రుల్ మదింగోరి ని
ర్యాజ ప్రాధక్రపావలంబుని కటప్రస్యందిదానాంబునిన్
బూజాతర్పిత దేవదానవ కదంబున్.....

(i) కృతకు ‘పాద’ అను విశేషణ ముండునా ?

“ని. ర్యాజాపార కృపావలంబుని” అని యుండవలెను.
(ప్రబంధమణి భూషణ పాఠము-1వ పుట)
17వ శతాబ్ది

(ii) పూజాతర్పిత దేవదానవ కదంబున్

ఈ పదబంధము కేతన ననుసరించినది
“కేజ్ రాజిత సర్వలోకునకు.....
రాజీవాపున కాగచు పధిత...కిరికిన్.
పూజాతర్పిత రాజశేఖరునకున్.” (దశ 1.192)
రెండూ శార్దూల వృత్తములే-
రెండింటియందు మూడవపాద ప్రారంభము
సమానమే.

(5)

సరస్వతీస్తుతి-సీసపద్యము- శ్రీనాథునికిమందు కవులు సరస్వతి స్తుతియందు సీసపద్య మువయోగింపలేదు. శ్రీనాథుడు భీమఖండమున సరస్వతీస్తుతి సీసపద్యముననే చేసినాడు. తర్వాతి కవులు శ్రీనాథుననుసరించిరి.

(6)

ఇంతవఱకు త్రిమూర్తులు గణపతి సరస్వతి మాత్రమే స్తుతింపబడినారు. లక్ష్మీ పార్వతి స్తుతులందులేవు.

(7)

సంస్కృతాంధ్ర కవిస్తుతి : ఇందు వ్యాసవాల్మీకులు, బాణమయూరులు, భాససామిల్లకులు, మాఘభారవులు, కాళిదాసు, రాజశేఖరుడు, కవిరాజు అను సంస్కృతకవులు పేర్కొనబడిరి.

నన్నయ, తిక్కన, .జ్ఞాన (శంభుదాసు) తెలుగుకవులు;
సంస్కృతకవులు - 11. ఏకాదశరుదులు
తెలుగుకవులు - 3. వ్రణవమున మూడుమాత్రాలు
గీ. భారతస్థాక్షరక్రమ పదులగుటన్
భట్టు పెగ్గడక్రతుకర్త భారతమును
తెనుగు చేసెరటంచు నుతింతు వారి
వ్రణవముననుండు మూడు మాత్రలుగ ముపురకొక్కొండ
బిల్వేకరీయము.

సంస్కృత కవిస్తుతి

కాలక్రమమున శ్రీనాథుడు పేర్కొన్న కవులిట్లుండురా
వాల్మీకి అదికని : కాశీఖండమున నొకపట్టున రామాయణాను
సరణము గలదు.

వ్యాసుడు : భారత పురాణకర్త. స్కాందపురాణము (కాశీ
ఖండము)

కాళిదాసు : హరవిలాసమున-పార్వతీకల్యాణము 3-4 అశ్వాసములు. కుమార సంభవమున-4, 5, 6, 7, 8 సర్గలకు సంక్రమము. వ్రణమసర్గలోని హిమవద్యర్శన-5వ అశ్వాసమున మొదటి నలుబది రెండు పద్యములలో నున్నది.

భాససామిల్లులు : వీరు కాళిదాసు సమకాలికులు. కాళిదాసు ననుసరించి తాను స్తుతించినాడు. అంతే.

బాణుడు : బాణుని కాదంబరిని శివరాత్రి మహోత్సవమున ననుసరించినాడు.

మయూరుడు : కాశీఖండమున మయూరుని సూర్యశతకము నుండి 16 శ్లోకముల ననువదించినాడు.
సంస్కృతకవులలో మయూరుని హెచ్చుగా ననుసరించిన కవి శ్రీనాథుడే..

భారవి : శ్రీనాథుడు ధనంజయ విజయము అను కావ్యమును రచించినాడని తెలియుచున్నది. నేడది కాన రాకున్నది. అది భారవి కిరాతార్జునీయమున కనువాదమై యుండవచ్చును.

మూఘుడు : మూఘుని పేర్కొనుటలో విశేషమున్నది— శ్రీనాథునికిముందు సాహిత్యలోకమున పంచ కావ్యములకు హర్ష నైషధముచేర్చి షత్కావ్యములుగా వ్యవహారము. వానికి లఘుత్రయ, బృహత్త్రయ అనిపేర్లు. లఘుత్రయ, 1. కుమార సంభవము. 2. రఘువంశము. 3. మేఘసందేశము.

బృహత్త్రయ : 1. కిరాతార్జునీయము. 2. శిశుపాలవధ, 3. హర్ష నైషధము.

రాజశేఖరుడు : కావ్యమీమాంస, బాలరామాయణ నాటకాది కర్త. శ్రీనాథుడు బీమఖండమున నీతని నొక పట్టున యనుసరించినాడు. 4

కవిరాజ : ఇది కవిపేరే—ఈతడు సంస్కృత రాఘవ పాండవీయకర్త. 4

నైషధము శ్రీహర్షకృతి కనువాదము. అయినను నిందు భవభూతి, మురారి, బిల్హణుడు. వీరి యనుకరణములు గన్పట్టుచున్నవి. శ్రీనాథుడు వీరిని స్మరింపలేదు.

నైషధమునకు తరువాతిదైన హరవిలాసమున సంస్కృత విస్తుతి గాని తెలుగు కవిస్తుతిగానిలేదు.

శ్రీనాథుని సంస్కృతాంధ్ర కవిస్తుతినిగూర్చి ప్రత్యేకాధ్యయనమావశ్యకము.

(10)

“పంచాంగస్థిర మంత్ర రక్షణ కళా ప్రాథుండు, బాలా మనః పాంచాలుండు విరించివంశ జలధిప్రాలేయభానుండు”...

రెండవపాదమున “విరించివంశ జలధి ప్రాలేయభానుండు” అనునది కేతననుండి గ్రహించినది—

“పాదావార పరీత విశ్వవసుధా బాగంబునన్ గీర్తికా ధారంబై వెలుగొందువాడతల సత్యత్యాగశీలంబుఁ బారీణుండు—విరించి వంశ వనధిప్రాలేయ భానుండు”— (దశ. 1-118)

(11)

(i) “మృదుమధుర చిత్రవిస్తరకవితా విలాసు నాగీశ్వరులైన కవిశ్వరులు.”

నన్నయ — మృదుమధుర చిత్ర విస్తర నవరస భావభాసుర కవితా రచనా విశారదులు—(అది. 1-8).

(పకాశక విజ్ఞప్తి (పుట. 15) లో దీనికి “మృదుమధుర రసభావ భాసుర నవార్థ వచనరచనా విశారదులైన మహాకవులు” అను పాఠమున్నదని వ్రాసినారు — ఈ సందర్భమున — సంకోధిత మహాభారత ముద్రణములో (4 పుట) 27 ప్రతులలో ‘నచన’ అను నది లేదని కలదు. నన్నయ కవితను జీర్ణింపకొన్న శ్రీనాథుడు నన్నయ ననుసరించితే దీనిని వ్రాసినాడు (చూ. సాహిత్యసమీక్ష పుటలు 318-320) (మృదు) ఆశు, మధుర, చిత్ర, విస్తరము లనెడు చతుర్విధ కవితా సంప్రదాయము ప్రాచీనమైనది — తమిళమున ‘యాప్పిరంగళి’ కారికలలో కడు — (చూ. తెలుగు కవుల చరిత్ర పీఠిక. 15)

ఇది సంస్కృత సంప్రదాయముకాదు. దేశి సంప్రదాయము.

(ii) “విజ్ఞాన నైజ్ఞానిక స్వాంతులగు కళావంతులు”—

కళావంతులు అను నీ శబ్దము శ్రీనాథుడు తిక్కననుంట్ గ్రహించినాడు.

క: నీ వింత యలుగనేటికి

... ..

ఆవంత ద్రిక్కకుండ క

కావంతులు మత్తుతులు గలరు పగఱిర్చన్

(భార. విరా2-161)

కళావంతుడు అను శబ్దమునకు 1. కళలలో నారితేరినవాడు 2. శక్తుడు; సమర్థుడు అను రెండర్థములు గలవు. శ్రీనాథుడు మొదట యర్థమున, తిక్కన రెండవ యర్థమున వాడినారు.

(12)

“భారద్వాజా పవిత్ర గోత్రుని శుభావస్థంబనత్సూత్రు”

(1) ఈపాదము “భారద్వాజ పవిత్రగోత్రు విమలావస్థంబనత్సూత్రు” అని యుండవలెను.

ఇందే (1-111) భారద్వాజ పవిత్ర గోత్రు విమలావస్థంబనత్సూత్రు” అని గలదు (పుట 69)

(13)

(ii) “నన్ననఘ శ్రీనాథాఖ్యుని బిల్వి” - ఈ పాఠము సరికాదు. కృతుల నంకితముగా గొనుటకు కవిని రావించినపుడు - “పిలిపించి” పిల్వంబంచి అనియే వ్యవహారము -

శ్రీనాథుడు భీమఖండమున - “ఇట్లు పిలిపించి సన్మాన మెనక మెనగ” (1-22)

కాశీఖండమున “అవ్వడు నన్ను పిలువంబంచి” (1-11)

జక్కన విక్రమార్కు చరిత్ర - “కొలుపు గూర్చుండినను వేక్కె బిలువంబంచి ఇతడు శ్రీనాథునికి కొంచెము పూర్వము. తరువాతి వారు=

తెనాలి రామకృష్ణ కవి నను రామకృష్ణ కవి
పాండురంగమహాత్యము సూక్తి నిధింబిలిపించి (1-22)

రామరాజభూషణుడు సంగీత కళా రహస్యనిధి బిల్వం
వసుచరిత్ర బంచి (1-16)

ఇంకను గలవు - తిమ్మకవి పాఠము

“శ్రీనాథాఖ్యుని బిల్వి” అనియే -

(iii) గంభీర వాక్రృధిమన్ -

“ముగ్ధిమ ప్రాధిమ ఇత్యాదులందు ఇమనిచ్చిత్యయును మృగ్యమని వామనోక్తి” (పుట 9)

ఇప్పటనేకాదు ఇందే (2-102) లో “శీలా ధురంధరతా ప్రాధిమయుంగృతజ్ఞతయు. అని ప్రాధిమశబ్దము ప్రయుక్తముకాగా -

“శీలా ధురంధరతా ప్రాధిమ్యుంగృతజ్ఞతయు” అని ముద్రించి (పుట 137) వ్యాఖ్యలో (ప్రాధిమ్యున్ అని పూర్వ ముద్రణ ప్రాధిమ శబ్దము సిద్ధింపదని వామనోక్తి) తిరిగి ఓనిని గూర్చి వ్రాయబడి యున్నది. తెలుగుభాషా సంప్రదాయము ననుసరించి ‘ప్రాధిమ’నే కవులు వ్రాయగొంతురు - శ్రీనాథునికి ముందు జక్కనలో.

“పురాణ ప్రాధిమన్ మించితిన్ (విక్ర. 1-110) అని వ్రాయగమున్నది. పింగళసూరన ప్రాధిమ శబ్దమును శ్లేషలో నిలుబిగించినాడు.

“మాకుమారు పావో కాగై నేడు నే

దైన ప్రాధి మహిమ భానుకులుడ”- రాఘ. (1-30)

రామాయణార్థము - ప్రాధిమ హిమభానుకులుడ -

భారతార్థము - ప్రాధిమ హిమభానుకులుడ -

ఇంకను వ్రాయగములు కలవు విస్తర భీతిని కొన్నింటిని చూపితిని. తెచ్చినాడు.

బ్రాహ్మీద్రత వరప్రసాదుడ వురు వ్రజ్ఞాశేషోదయా
జిహ్వస్వాంతుండ వీశ్వరార్చన కళాశీలుండ బృద్ధిత
బ్రహ్మాండాది మహాపురాణచయ తాత్పర్యార్థ నిర్ధారిత
బ్రహ్మజ్ఞాన కళావిధానమపు నా భాగ్యంబు సామాన్యమే !

“తా: ఓ శ్రీనాథ పండితుడా! వీవు సరస్వతివలన వరము పొందిన వాడవు. ప్రతిభావంతుడవు. శివోపాసకుడవు. నకల పురాణ రహస్యమైన బ్రహ్మజ్ఞానమువలన బ్రహ్మానంద మనుభవించుచున్నాడవు. నీ యదృష్ట మితరులకు లేదు”- ఈపద్యమున విశేషములున్నవి. ⁵

ఈశ్వరార్చన కళాశీలుడు

ఇవట ఈశ్వర శబ్దము శైవాగమ సంప్రదాయకమైనది.

“యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్య విషయశబ్దో యధార్థాక్షరః” అని కాళిదాసు నిర్ణయము-శైవులకు పరమ ప్రమాణము.

ఈశ్వరార్చన యనగా శివార్చన-ఈ పదమంతకుముందు గలదు.

“యామము తెన్నిదింట నియతాకృతి ప్రత్యహమున్ శివార్చనా రామత యొప్ప (న్యసిం. 1=16)

ఈశ్వరార్చన - అని శివార్చనకు వాడుట నన్నయ ననుసరించి నది. నన్నయ్య శివాగమములను ఈశ్వరాగమములన్నాడు.

“ఈశ్వరాగమముల బుద్ధి నిల్పితి”- (ఆది 1=12)

ఇట్లే బ్రహ్మాండాది మహాపురాణచయ తాత్పర్యార్థ అనునది నన్నయ ననుసరించినదే.

“బ్రహ్మాండాది నానాపురాణ నిజ్ఞాన నిరతు” (ఆది 1-9)

శైవులందఱు శివస్వరూపులు - మాననరూపశివులు. ఇక వారికి బ్రహ్మజ్ఞానమేమి? పురాణములను బ్రహ్మజ్ఞానము శ్రీనాథుడు బ్రహ్మజ్ఞానమని చెప్పినది ఈశ్వరజ్ఞానము. ఇదే శివజ్ఞానము.

“వరున నిమిది యన్యదేవతలదెల్పు

పది పురాణంబు లీశ్వరుఁబ్రస్తుతించు

జందనాళి ప్రభావంబు నమధికముగ

శ్రుతులయల్లు పురాణ సంహితలునడుచు”

(కాశీ 1-73).

పై పద్యముననుసరించియే శ్రీనాథుడు - పురాణప్రసక్తి

(14)

క. జగము నుతింపఁ గఁజెప్పితి

ప్రెగడయ్యకు నా యనుంగుఁడెద్దనకుఁ గృతుల్

నిగమార్థపార సంగ్రహ

మగు నయ్యారాధ్య చరితమాదిగ బెక్కుల్.

“తా. నాయొక్క (అనుంగు=) ప్రియుఁడైన పెద్దప్పు యయిన ప్రెగడయ్యకు (నిగమ=) వేదములయొక్క సారసంగ్రహ మైన యారాధ్య (తైపులలోని పూజ్యులకు ఆరాధ్యులని వారి వ్యవహారము—చారి) చరితము మొదలుగా గల పెక్కు (కృతుల్=గంధములు) లోకులు కొనియాడునట్లుగా అంకితము చేసితివి” (పుట10).

ఆరాధ్యచరితమునగా ఆరాధ్యుల చరితముని యర్థముకాదు. అది ఒక్క ఆరాధ్యునిచరిత్రమాత్రమే తెలుపును—అదియే పండితారాధ్యచరిత్ర. పాల్కురికి సోమనాథుడు ద్విపదకావ్యముగా దానిని రచియింపగా శ్రీనాథుడా ద్విపదకావ్యమును పద్యకావ్యముగా రచించినాడు. భీమఖండమున—

గీ. నవమరుత్తు చరిత్రంబు నైషధంబు

నస్తశతి పండితారాధ్య చరితమునగ

కావ్యములు పెక్కు చెప్పియు కాంక్షచనక

పండియును కావ్యమొకటి గాఁపఁదలచి (1-17)

అని ఆరాధ్య చరిత్ర పండితారాధ్య చరిత్రగా చెప్పినాడు.

శ్రీ నాథునికి వెనుక పిదపర్తి సోమనాథుడు తన పద్య బసవ పురాణమున పండితారాధ్య చరిత్రను “ఆరాధ్య చరిత” అనియే పేర్కొన్నాడు.

“సీ. పా. హరభక్తి శ్రుతైదికంబని శ్రుతులిడి చెప్పి

ప్రతిభ సోమేళుఁడారాధ్య చరిత

సరని శ్రీనాథు డా చరిత పద్య ప్రబం

ధముచేసి ద్విపదలు తఱచుచునిలిపి” (1ఆ.పుట.3)

శ్రీనాథునిపై పండితారాధ్య చరిత్ర భావము హెచ్చు గాగలదు. అది వివరించుట కిదియదను కాదు.

(16)

సీ. పా. కవిరాజ రాజశేఖర హీర మకుటంబు

శ్రీ హీర కులవార్తి శిశిర కరుణుడు

మూల గ్రంథకర్త శ్రీ హర్షుని వర్ణన — ఈ వ్యాఖ్యలో

నిట్లున్నది : “శ్రీ హీర కులవార్తి శిశిరకరుణుడు అను పాఠమున శ్రీ హీర కులమనెడు సముద్రమునకు చంద్రుఁడని యర్థము; కులమునకెల్లా కీర్తి తెచ్చినవాడని యబి పాయమైననగుగాని శ్రీ హీర శబ్దము సిత్యనామమో కులనామమో తెలుపదు— తండ్రి యెవ్వడో తెలుపుట యావశ్యకము”. (పుట. 11)

శ్రీహర్షుడు శ్రీహీరుడి కుమారుడని నృష్టముగా నిట్లు శ్రీనాథుడు నైషధమునందే తెలిపినాడు.

బి. కలియుగంబునయందు కాశ్మీర భూమితో

మత్పీఠమున ధరామరుండు పుట్టు :

శ్రీహీరుఁడనగ శేషిహి యంశంబున;

నతఁడు మామల్లదే వ్యాఖ్యయైన

తన భార్యయలదుఁ జింతామణి మంత్రచిం

తన ఫలంబుగ నొక్క తనయుఁగాంచు;

గల్పించు నతనివౌకాశ వాగ్దేవి లా

శ్రీహర్షుఁడనియెడి చిహ్నంబు—

(6-25)

పై పద్యము పలన శ్రీహర్షుని తండ్రి శ్రీహీరుడనియు, అల్లి మామల్లదేవి యని తెలియుచున్నది

(17)

చ. పనివడి నారికేళ ఫలపాకమునం జనియైన యట హ

ర్షుని కలితానుగుంభనము సోమరిపోతులు కొందరయ్యలౌ

నని కొనియాడనేరరది యట్టి ద: లేజనరాలు చెక్కుగీ

టిన వనవల్పుబాలకుండు డెందమునంగరంగం నేర్పునే.

మూలము. మల్లినాథ స్మారి, బారవి ఘంటాపద వ్యాఖ్య అవతారిక

“నారికేళ పల సమ్మితం వచో

బారవేపునదిత విభజ్యతే

స్వాదయంతు వనగర్భ నిర్భరం

సామరస్య రసికా యథేష్పితమ్.

—ఈ రెండింటి పరిశీలన అవశ్యకము.

లోరంబైన తపో విశేషముననద్యౌజాత వక్త్రంబునన్

గౌరీవల్లభు చేతఁబూజగొనియెన్ సుష్కర్షులం దొక్కఁడై

తారావీధి నలంకరించెగనియెన్ త్రయ్యార్థసంఘాతమున్

భారద్వాజ మహామునిం దుండగదే భక్తిం బ్రశంసింపగన్

“భారద్వాజ మహాముని లోరంబువన తపో విశేషమునన్.

గోపద్రయన తపోతిశయము చేత (అనగా తాను గోపతపసు చేసి) అందులకు పరముగా గౌరీవల్లభువేదన్=శివుని చేత సద్యోజాత పక్తంబునన్ (శివునికి సద్యోజాతము, వామదేవము, అఘోరము, తత్పురుషము, ఈశానము అని అయిదు ముఖములు) అందు సద్యో జాతమనెడి (వధాన) ముఖముచేత దీక్షన్ పైవదీక్షను కనియెన్ పొందిను. సప్తర్షులందున్-కళ్ళసాదులైన ఏడుగురు సత్యవచనులతో వారెవ్వరినె...

కళ్ళసాదు-తిర్చరద్యాజో విశ్వామిత్రశ్చ గౌతమః
జమదగ్నిర్వసిష్ఠస్య సప్తైశ్చై ఋషయః స్పృతాః

తారావీధిన్=నక్షత్ర మార్గమును (సప్తరిషి చక్రము చరించునట్టి పరివహవాయుస్కందము ననుట)... తయూ=వేదముల యొక్క అర్థ అభిధేయముల యొక్క సంధాతమున్ రాశిని కనియెన్ చూచెను: ప్రశంసించగన్=పొగడుట. (పుట 12=13).

ఇది భరద్వాజుని వర్ణన=కృతిపతి సింగన మంత్రి గోత్రకర్త శ్రీనాథు డును భారద్వాజ గోత్రుడే కావున కృతికర్త కృతిపతి నగోత్రీకులు.

పై పద్యమున చెప్పబడిన విషయములు మూడు=

1. భారద్వాజుడు శివునిచే దీక్షగొనుట.
2. సప్తర్షులందొక్కడై తారావీధి నలంకరించుట.
3. వేదార్థములను దర్శించుట.

మొదటి దానియందు “శివునిచే దీక్షగొనుట” అనుపట్టుర్ శ్రీనాథుడు ప్రదర్శించిన అగమ పరిజ్ఞానము వ్యక్తము కారెడు. శ్రీనాథుడు అగమ జ్ఞానఖని (పూర 1-26) సప్తర్షులైన కళ్యప, అత్రి, భరద్వాజ, విశ్వామిత్ర, జమదగ్ని, వసిష్ఠులతో-శివునియొద్ద దీక్షగొన్నవారైదుగురు మాత్రమే. వారు కళ్యప, అత్రి, భారద్వాజ, విశ్వామిత్ర, గౌతములనువారు. శైవమున-

1. అనాది శైవము
2. ఆది శైవము
3. పూర్వ శైవము
4. మిశ్ర శైవము
5. శుద్ధ శైవము
6. మార్గ శైవము
7. సామన్య లేక స్మార్త శైవము

8. వీరశైవము అను నెనిమిది భేదములు గలవు. వానిలో రెండవదియగు ఆది శైవమును సంబంధించిన ఋషులు కళ్యప, అత్రి, భరద్వాజ, విశ్వామిత్ర, గౌతములు.

నీరి శైవ దీక్షను గూర్చి చంద్రజ్ఞానాగమమిట్లు నిరసించు చున్నది:

“ఆది శైవాస్తు విజ్ఞేయాః కాశికాద్వామహర్షయః |
కాశికః కళ్యపశ్చైవ భారద్వాజాత్రి గౌతమాః
ఆదావేతే మహేశస్యపంచ పక్తైషు దీక్షిరా
గురోర్ముఖా దీక్షిరాహి తద్గోత్రాశ్చాప్య గోత్రినః
అగమాంతోక్తవిధయా శాంభవప్రతాపేవినః
కథామనుక్రియా బిఖ్య దీక్షాత్రయ విదానతః
లింగ తయ పరిస్పూర్త వంగత్రయ శోభినః
ఆదిశైవా ఇతి భుని నిగద్యంతే బ్రహ్మపుత్రపు
మహేశస్య ప్రతిష్ఠా యా ముత్యవేత్తపనారిషు
అచార్యత్వేదధిక్యతా ఆదిశైవా జగన్నురా (శివతర్కప్రకాశిక)

పై దానిని బట్టి

సద్యోజాత ముఖమునుండి భారద్వాజుడు
వామదేవ ముఖమునుండి అత్రి
అఘోర ముఖమునుండి గౌతముడు
తత్పురుష ముఖమునుండి కళ్యపుడు
ఈశాన ముఖమునుండి కౌశికుడు

శివదీక్షను గొనిరి. వీరిని పంచఋషులందురు.

ఈ పంచ ఋషిగోత్రజులైదుగురకు లింగ ప్రతిష్ఠాపనాధి కారమే గాక, ఇతర వర్ణముల వారికి శివదీక్షనిచ్చు అధికారముగలదు. ఆరాధ్యమత సంప్రదాయము ప్రవర్తిల్లజేసిన పండిత త్రయమురో శ్రీవని పండితుడు కాశికగోత్రుడు. ఆయన పంచమురో కాశికాధ్యక్ష అత్రేయ గోత్రుడు 7

ఆరాధ్య సంప్రదాయము సుప్రసిద్ధి తము చేసిన మల్లికార్జున పండితా రాధ్యులు గౌతమ గోత్రులు.

పంచఋషులలో నొకడైన భారద్వాజుని గోత్రమువాడుగా పున శ్రీనాథుడు ఆరాధ్యశైవ సంప్రదాయ ప్రవర్తకుడై తన కృతు లలో దానిని ప్రపంచించినాడు. అతని కృతికి (నైషధమునకు) పరి మామిడి సింగన (మంత్రి-భారద్వాజీయుడే) ఆరాధ్య సంప్రదాయ కుడు. నైషధమారాధ్య సంప్రదాయకముగా రచించుచున్నాని శ్రీనా థుడీ పద్యమున-శైవాగమమును సూచించి ప్రారంభించినాడు.

ఈ సందర్భమున శ్రీనాథుడు, ఆరాధ్యశైవ సంప్రదాయము సిద్ధాంతికరించు పాల్కురికి సోమని పండితారాధ్య చరిత్రను పద్య కావ్యముగా రచించిన వెనువెంటనే నైషధము రచించినాడన్న విషయము గుర్తునందుంచుకొనవలెను.

(29)

“సతవహో నిరూఢుండు నిశాకరశేఖర భక్తిభావనా సాత్యవతీ యుండు.....మంత్రి మారనా మాత్యుండు”.

“నిశా....ండు నిశాకరశేఖర=చంద్రుడు సిగడండగా గలవాడైన శివుని యందలి భక్తిభావనా=భక్తితోడి ధ్యానమునందు సాత్యవతేయుడు వ్యాసుండు” పుట (16).

శైవవాఙ్మయమున=శివభక్తికి వ్యాసుని పేర్కొనరు. కాని శ్రీనాథుడు ప్రత్యేకముగా వ్యాసుని గూర్చిన యొక శైవసంప్రదాయము తెలుపుటకే మారన మంత్రికి విశేషణము చేర్చినాడు. ఆ కథ ఇది:

వ్యాసుడు విష్ణు కథలను ప్రవచించి ఒకప్పుడు కేశవుని కంటే వేలూ దైవము లేడని, కాశీ క్షేత్రమున “నదైవం కేశవా త్వరమ్” అని చెయ్యితి చాటిరాడు. వెంటనే సంది ఆ చెయ్యిని స్తంభింపజేసినాడు. దానితో వ్యాసుని వాక్యేగాక భుజము స్తంభించి నది. దీనికి ‘వ్యాస భుజస్త్తంభన’ అని పేరు. ఆతని చేయి తెగిపడి నది. అప్పుడాతడు, శివుని మహిమ నెఱిగి వ్యాసాష్టకమున నాతని స్తుతించెను.

“కడగి కేశవు మీద గలండు లేడనుచు
వడి “నదైవం కేశవాత్వరమ్” మృని, ప్ర
శస్తిగల జేయెత్తఁ జక్కగ నంది
“వాస్తంభితౌ భుజా” నాదన చేయి
తెగిపడ్డ క్రియనంచు దేవుని మహిమ
నెనసి వ్యాసుండు తన చేయి దెగిపడినఁ
గనుగొని వ్యాసాష్టకమున నుతించి
రతి న దైవం సంకరాత్వరమ్మనుచు

క్షీతిఁ బ్రతిష్ఠించె మా శివు మాహాత్మ్యంబు.

(పండితారాధ్య చరిత్ర. వాదప్రకరణము పుట 162.)

శ్రీనాథుడు కాశీఖండమున - వ్యాసేశ్వర మాహాత్మ్యము అనుపేర పై వ్యాస భుజాస్తంభ కథను వర్ణించి యున్నాడు. తన

చేయి శివునివలన పొందినతరువాత కాశీలో “వ్యాసేశ్వర లింగము” ప్రతిష్ఠించినాడు. కాశీఖండము - సప్తమాశ్వాసము (102-112)లో పై కథ గలదు. “వ్యాస భుజస్తంభము” అని ప్రత్యేక పద్య కావ్యము గలదు.

(37)

సీ. గగన కల్లోలిని కల్లోల మాలికా
హల్లి సకములతో నవసుళించి
చరమ సంధ్యాకాల సంపుల్ల మల్లిక్కా
స్తబక పంక్తులతోడ సరసమాడి
శరదాగమారంభ సంపూర్ణ పూర్ణిమా
విమలచంద్రికలతో వియ్యమంది
బిసరుహాసన వధూప్యధు పయోధర భార
హార వల్లరులతో ననగి పెనగి

గీ. వెలయు నెవ్వని యభిరామ విమలకీర్తి
అతడు చెలువొందు రాయచేశ్యాభుజంగ
కదన గాండీవి జగన్బాగుండ బిరుద
శాశ్వతుం డొప్పు సింగన పచివ వరుండు

(1-39)

ఇది తిక్కన పద్యమున కనుకరణము.

సీ. కుంజర నికురంబ కుంభస్థ లీనంగ
సిందూర రుచులతో చెలిమిచేసి
కేతన వ్రాత సంకీర్తన మాణిక్య
రశ్మిలగెడ విహారంబు సలిపి
సైనిక నికరవక్షస్థల పరి లిప్త
కాశ్మీర దీప్తులఁ గొంగులించి
దండనాదోత్కర చండబావోద్యుత
చక్కు ప్రభలు దారు సరసమాడి

గీ. యంశు జాలంబు బుభయ సైన్యంబులందు
బరిగి బహు విధ శస్త్రాస్త్ర శరణ తతుల
బెరసి పరభాగ లక్ష్మీ దీపింప మెఱయు
బాహ్య రమణీయుడగు చిత్రభానుఁ డొప్పె.

(శబ్ద. 1-116)

దీని తరువాత షష్ఠ్యంత పద్యములైదు - శైవ పంచాక్షరి సూచించుచున్నవి. ఇంతవఱకు అవతారికయైనది. ఇంక గ్రంథ మధ్యమున రెండు, గ్రంథాంతమున నొకటిదూపి విద్యుల్లోకమునకు దీనిని సమర్పించుచున్నాను.

(38)

(2-42)

గీ. ఆమరుహోటకమయ కవాటములతోడ
గురుతరంజై న యన్వీటి కోట గవను
కులిశధారకుండప్పి తెక్కలును దాను
బయట గొలుపున్న పసిండి కొండయునుబోలె

ఈ పద్యమునకు వ్యాఖ్యానము ఒక పుట యున్నది(పుట99)
కాని అది అనావశ్యకము—

మూలమున (2-86)

“వరణం కనకస్యమానినిం
దివసం కాదమరాత్రి రాగవాన్
ఘనరత్న కవాట పక్షరిః
పరి రభ్యానునయ స్నుహసయామ్”

మూలమున కవాటములు — రత్నమయములు. కాని శ్రీనాథుడు హోటక మయములు— అనగా బంగారుమయములు అని వ్రాసినాడు. అప్పుడు తిరిగి అందే — పసిండికొండ — బంగారుకొండ అని యుండుటచే శ్రీనాథుని మూలముతో సరిలేదని చర్చించి— తను స్వంతపద్యము నిట్లు చేర్చినారు :

“ఘన మణి కవాటములు గ్రాలు గవనితోడ
హోటకమయంబయిన వీటి కోట దనరుఁ
గులిశధారకు దప్ప తెక్కలును దాను
బయట గొలుపున్న మేరుసర్పతమువోలె”

కాని శాస్త్రులవారిత శ్రమపడవలసిన యగత్యము లేదు. శ్రీనాథుడు హోటక శబ్దమును, మూలము ననుసరించియే ప్రయోగించియున్నాడు.

మేరువు పర్వతము రత్నసానువు — రత్నములు చరియల యందు గలది.

“మేరుస్సమేరుర్జేమాదీ రత్నసానుస్సురాలయః” అని లమరము. (పుట 47)

మేరువునందు రత్నములుండును గావున ప్రత్యేకముగా రత్న కవాటములని శ్రీనాథుడు వర్ణింపలేదు.

ఇతస్తతోన్మైక విలసన్తిమే రోస్సమానసః పేమణిసానురాగాః
(శిశుపాలవధ 4-2)

(39)

(8-19)

“ప్రాతఃకాలము వాయుంబు పణినాపత్యోకశాస్త్రంబులన్”

వ్యా. — ‘పణినాపత్యోకశాస్త్రంబు’ అను పదమునకు పణి మనియొక్క అవత్యమైన పాణినిచేత చెప్పబడిన వ్యాకరణశాస్త్రము అని యర్థము చెప్పవలసియున్నది. ‘పణిన’ శబ్దము పాణిని శబ్దము నకు ప్రకృతిగ్గానుపలబ్ధము కాలేదు.

ప్రతులలో పణినాం పత్యుక్త ‘పణినా సత్యోక్త’ అను వ్రాతలు కన బడుచున్నవి.

ఆ వెనుక కౌముదియందలి పణిన్ శబ్ద గతసూత్ర వృత్తులను పేర్కొని రామభద్రయజ్ఞ పతంజలి చరితమున ‘పణిన్’ శబ్ద పృథ్వు త్తిని పేర్కొని — అందువలన — పణినసూనుడు పాణిని పణికి ముని మనుమడగును గాని కొడుకు కాజాలడు అని తెలిపినారు. పాణి నియ వ్యాకరణము ననుసరించి, పణిన సూనుడు పాణినికాదు. అందు వలన నిది ఆసాధువైనది. కాని శ్రీనాథుడు ప్రయోగించినాడు. అందువలన—

“అయినను మహాకవి ప్రయోగములు గాన ప్రామాదికములు గావను విశ్వాసముచేసి స్థితగతిచింతనగా పక్రియ యూహ్యము” అని కొన్ని ప్రయోగములిచ్చినారు. ఈ శబ్ద చర్చ యంతయు నీగ్రంథ మున— 659-660 పుటలలో నున్నది. ఈనాడింత చర్చ యనా వశ్యకము.

“పణి నాం పత్యోక్తశాస్త్రంబు” అనునది సరియగుపాఠము. ముగ్ధ బోధ వ్యాకరణమున వ్యాఖ్యాతయగు శ్రీరామ తర్కవాగీశుడు “ఫలాదేరినః” ఫలిన ఇతి — పలంబర్హంపణి గర్భోచలం శృంగం కధ్యతె (తద్దిత 447 స్తూ.) అని పణిన శబ్దము పరించి యున్నాడు.

(ఫలమే-ఫలిన-బర్హమే-బర్హిణ-పణి-పణి-గర్భం-గర్భిణ-మలన్ మలిన-శృంగమ్-శృంగిణ)

పై సూత్రముచే పణిన సూమశబ్దము పాణినిని తెలుపును.

పణినాంపతి-అలుక్రమానము “తత్త్వరుషేకృతి బహులమ్”. అను సూత్రమున-షష్ఠీ విభక్తికి లుగ దానము అసంపతి వంటిది.

ధురావిజయమున గంగంబ ‘పణినాంపతి’ ని వాడినది.

శ్లో॥ రహోభిర్ముహు రుద్ధూత్తై
ర్మూజనతి భూభరే
కథం చిత్తతనా భారం
చక్షమే సజీవాంపతి--"

436

పండితు లీ శబ్దమును గూర్చి యింకను విచారణ చేయుదురుగాక.

40

(8 201) కావ్యాంతము

వెల్లెల్లి

వెల్లెల్లి పదము చిక్కదేకాని పది పుటలకు పైగా వ్యాఖ్యానింప
దగినది. ఈ పదము నైషధమున చంద్రదర్శనలో నున్నది ఆ పద్యము
కావ్యమున చివరిది.

సీ. ముక్కటి తాపువ్వు (1) మున్నీవేణుట్టి (2)
తైటభారతి డా కన్నుదమ్మి (3)
గగనలక్ష్మికి దంతకాండ తాటకంబు (4)
కలువలవిందు (5) జక్కవల గొంగ (6)
వలరాజు వెల్లెల్లి (7) వనజ బాంధవునద్ది (8)
శిశురాం శురత్తుంబు (9) చేదుమందు (10)
కన్నులవెండువు (11) గ్రహసార్వభౌముండు (12)
సురల యాకటిపంట (13) ఇరులదాయ (14)

గీ. శిశుహాలక్ష్మి సైదోడ (15) శేషభువన
సాధకలధోత కలశంబు (16) చందమామ
రాజవదన కల్యాణ పరంపరాధి
వృద్ధిగావించు గౌతమీ విశ్వమునకు-- (8-201)

ఈ పద్యమునకు మూలములేదు. శినాధుడిందు చంద్రునికి
16 విశేషణములు వాడినాడు. ఇది యంతయు మరొకరుమే గాక
సార్వకము. చంద్రుడు జ్యోతిశ కళాపూర్ణుడు. అతనికిగల
కళలు 16.

ఈ విషయము సర్వంకషలోలేదు.

పై విశేషణములలో వలరాజు 'వెల్లెల్లి' అనునది ముఖ్యము.
వెల్లెల్లి అనగా తెల్లగొడుగు-వెల్ల + ఎల్లి = వెల్లెల్లి. చంద్రుడు వల
రాజు అనగా మన్నాధునకు తెల్లగొడుగు వంటివాడని యర్థము.

1913లో వేదమువారు తమ సర్వంకషలో (పుట 748)

వెల్లెల్లిని 'వెల్లి'గా ముద్రించి "వెల్లిల్లి=తెల్లికలువ (నెప్పిలి అని-
పూర్వముద్రణ పా. వెల్లిల్లి వ్రాతలలోని పా.)" అని వ్రాసినారు.

1920లో గిడుగువారు దీనిని తమ "ఆంధ్రపండిత లీష
కుల భాషాభేదము" అనువ్యాసమున నిట్లు విమర్శించినారు:

"వ్రాతప్రతులలో మేము చూచిన ఆరింటిలో" వలరాజు
వెల్లెల్లి అనే పాఠమున్నది గనుకను, "ఆకాశవాసీ సితపుండరీకమ్"
"వ్యోమసరస్వరోజమ్" మొదలగు వాటినిపట్టి, చంద్రుణ్ణి పద్మ
ముతో పోల్చినా, కలువపువ్వుతో కవులు పోల్చినట్లు మేము చదువు
కొన్న గ్రంథాలలో కనబడలేదు గనుకను శాస్త్రులవారి సవరణ సరియై
నది కాదని నమ్ముతూ శృంగార నైషధములో వారుచేసిన సవరణలు
చాలా మట్టుకు వ్రాతప్రతులలోని పాఠములకు విరుద్ధముగా ఉన్నవి."

1961లో వేంకటరామశాస్త్రిగారి మనుమలు వేంకటరాయ
శాస్త్రిగారు శృంగారనైషధము రెండవముద్రణమున ప్రకాశక విస్త
ప్తిలో, తమ లాతగారి పాఠములను సమర్పించుచు- ఆక్షేపకులు-
వ్యావహారికవాదము-అను శీర్షికతో పైపదమునుగూర్చి రామమూర్తి
పంతులుగారిని ఆక్షేపించుచు (పుట 13) ఇట్లు వ్రాసినారు.

"తిక్కన నిర్యచనోత్తర రామాయణమున ఆ6, ప42
చంద్రోదయ వర్ణనమందీ పద్యమున్నది.

సీ. చిత్తజా చిగురునం జి తంబుగా నిడ్డ
లలితతమాల పల్లవ మనంగ
రతిపు మాణిక్య దర్పణమన నూనిన
కమనీయ మృగమద కణమనంగ
వెడవిల్లు లీలారవిందంబు మీదికి
దిప్పుటమై నెరగిన లేటి యనగ
వలరాజు సిందూర తిలకంబులోఁ జెలు
వొందు కాలాగురు బిందువనంగ

అవె. ఉదయరాగ మహిమ సుజ్జ్వలంబైన చిం
బరబు నడుమ లోంఛనంబు చెన్ను
జేయపూర్వకైల శిఖర దేశంబున
నిందుడొప్పె భువన మెలమి మిగుల

శ్రీ పంతులవారి పద్యమును గుర్తించి యుండినయెడల పై
రీతిగా వ్రాసియుండరేమో. శినాధుని పద్యమునకు శ్రీహర్షుని
మూలములేదు. ఇది అతని సొంతము. రెండుమూడు విధములు
పాఠములు దొరికిన ఆయా ప్రకార మర్థము చెప్పకొనవలసినదేకాని
శ్రీనాధుని పాఠము ఏదో ఎట్లుచెప్పగలము? శ్రీ పంతులవారు
తెలుగు కవుల మదాహరణముల నొసగలేదు. తిక్కనది అరవిందము

శ్రీనాథునిది వెల్లెల్లి, ఇదే శ్రీనాథుని పాఠముగా నుండరాదా.”
(14 పుట)

గిడుగువారిని విమర్శించుటకు తడవు దొరికినదని వేవేగరు పై పద్యము నుదాహరింపలేగాని-వెల్లెల్లికి-అరవిందమునకు నలు మాత్రమైన సంబంధము లేదని గ్రహింపలేదు - “రెండును చంద్ర వర్ణనలేగాదా: అచట వెడవిల్లుని అరవిందమున్నది, ఇచట వలరాజు వెల్లెల్లి యున్నది”-అనుకొని విమర్శన పొగించిరి - తిక్కన పద్యము వేవేగారి కర్తము కాలేదేమో. అది చంద్రవర్ణనయేగాని-ఆ పద్యమున నున్న చంద్రునకు-విశేషణములుకావు-చంద్రునిలోని ‘లాంఛనము’ (మచ్చ) నకు విశేషణములు.

ఆ మచ్చ యెట్లున్నదనగా

1. మన్మథుని చిగురుటమ్మునకు తమాలపలకము చీకటి చెట్టు చిగురు తగిలించినట్లున్నది.
2. అతని అర్థమునందు పడిన కస్తూరి కణమునలెనున్నది.
3. అతడు చేతితో లీలగాబట్టుకొను అరవిందమున - తుమ్మెద వలె నున్నది.
4. అతని సిందూర తిలకంబులో అగరు బిందువువలెనున్నది.

ఎత్తుగీతిలో తిక్కన - “లాంఛనంబు మెఱయ” అని తెలిపి, పై నాలుగు పాదములలోని - తమాలపల్లవము - మృగమదకణము - తుమ్మెద-అగరు బిందువును విశేషణములుగాచేసినాడు¹⁰ కావున-లీలారవిందము అనునది తుమ్మెదకు సంబంధించినదిగాని వెడవిల్లునకు సంబంధించినదికాదు - ఇట్లే తక్కినవాని నన్నింటిని అన్వయించు కొనవలెను -

శ్రీనాథుని చంద్రవర్ణనలోని విశేషణములన్నియు - చంద్రునికి సంబంధించినవి-తిక్కన చంద్రవర్ణనలోని విశేషణములన్నియు చంద్రుని లోని మచ్చకు సంబంధించినవి తిక్కన శ్రీనాథుని పద్యములలోని భావము సమానమనుట బట్టతలకు మోకాలికి ముడిపెట్టుట వంటిది -

“గిడుగువారు తెలుగు కవుల నుదాహరణముల నొనగలేదు”
అని మఱియొక ఆక్షేపణ-ఇదిగో వెల్లెల్లికి ప్రయోగము -

ద్వి. పట్టుకుచ్చులు పట్టు వస్త్రముల్ చిట్టి
చిట్టి వెల్లెల్లులు సితచామరములు -

(సండి. సర్వ. పుట 313)

శ్రీనాథు డీనాటివారికన్న పండితారాధ్య చరి తమును చక్కగా చదివి జీర్ణించుకొన్నాడు. పై పదమందలదే -

అసలు వేదము వారు మూర్ఖ ముద్రించిన పాఠమే అపపాఠము అర్థము లేనిది.

వెల్లె + అల్లి = వెల్లెల్లి = తెల్ల కలువ-అని వారి యర్థము.

కాని - అల్లి శబ్దమునకే తెల్లకలువ యని యర్థము. స్థా. ని - పుట 313. అల్లి-తెల్లి కలువ.

ద్వి. “ఒక తెల్ల కలువలోనున్న పూచోడి సుకుమారియగు వేల్పుచూలి నీక్షించి అల్లిలో నుదయించెనని యెన్ని కుముద పల్లి నామంబడి వారని ప్రేమ”

(తాళ్ళపాక చిన్నన్న ద్వి. సరమ 6-452 పుట.)

‘అల్లి’యన్న తెల్లకలువ అర్థమైనప్పుడు ‘వెల్లెలి’ తెల్లని తెల్ల కలువ-శ్రీనాథమహాకవి యిట్టి పునరుక్త పదమును వాడునా? ఈ పాఠము పూర్తిగా పరిపాలింపదగినది.

వెల్లెల్లి
పాఠవిశిష్టత
పై వసంప్రదాయము.

శ్రీనాథుడు వలరాజునకు చంద్రుడు వెల్లెలిగా వర్ణించినాడు గాని, చంద్రుని శిరోభాణముగా ధరించిన శివునకు గొడుగు వెల్లెల్లియే - వెల్లెల్లియనగా తెల్లగొడుగు.

దానికే శ్రేతాతపత్రము-శ్రేతచ్చత్రము - అని, సంస్కృత నామములు.

శివునికి శ్రేతాతపత్రము : విష్ణుపురుషు పీతాతపత్రము.

“చాటు శ్రేతచ్చత్ర శరస్వ” యనుచు
“చాటుపీతచ్చత్రశార్దూటీ” యనుచు
శ్రేతాతపత్రంతు విశ్వేశ్వరాయ
పీతాత పత్రంతువిషవే యనుచు

(పండితారాధ్య చరిత్ర. వాద. ప్ర. పుట 160)

ఇది శృంగారనైషధము చివరనున్నది. అనగా ఈకావ్యము పై వ సంప్రదాయకముగా, సమాప్తమగుచున్నది. ఈ సందర్భమున శ్రీనాథుడు హర్షనైషధముకు సాంధ్ర నైషధమునకు నాద్యంతములకు చేసిన, సందానము లోకోత్తరమై యున్నది.

హర్షనైషధమున చంద్రవర్ణనలో శ్రీనాథుని పద్యమునకు మూలములేదని యీ వాటకు తెలుపబడినది. కాని శ్రీహర్షుని మూల

మున ప్రారంభముననే నలుని కీర్తిని శ్రేతచ్ఛత్రముతో పోల్చబడినది.

“నలః సితచ్ఛత్రిత కీర్తిమండలః

సరాసరాసీన్మహాసాం మహోజ్జ్వలం 1 శ్లో

సువర్ణదండైక సితాతపత్ర

జ్యోతిః సలాపావళి కీర్తిమండలః 2 శ్లో

శ్రీనాథుడు కథాప్రారంభమున పె మూలముననుసరించి

“సీ. తపనీయదండైక ధవళాత పత్రితో

ద్గండ తేజః కీర్తిమండలుండు” (1-46)

అని ధవళాతపత్రముతో ప్రారంభించినాడు.

కథాప్రారంభము ధవళాతపత్రము (శ్రేతచ్ఛత్రము) కావున కావ్యాంతము-శ్రేతచ్ఛత్రముతో ముగియవలెను. అందునకీ మూలమున నంతమందులేని ధవళచ్ఛత్రమును, (వెల్లెల్లి)ని తెలుగు కావ్యాంత మున శ్రీనాథుడు శైవసంప్రదాయాను సారముగా నముచితముగ తెనుగున సంఘటించి రెండింటికీ నైక్యత నమకూర్చినాడు. శ్రీనాథుని కీసదమునందు మక్కువ యెక్కువ. శ్రేతచ్ఛత్రమున కాతడు వర్ణయ పదములను గూర్చి వాడుట పూర్వము.

“వలరాజా ధవళోష్ణ వారణంబు” (వల్లభాభ్యుదయము)

“అసమ శరసారభౌముముత్యాం గొడుగు (భీమ 3-43)

“అతను జగజ్జెంపు గొడుగెవ్వడవిధుండు. (కాశీ 4-195)

(జగజ్జెంపు గొడుగనగా ముత్యాలగొడుగు) శ్రేతచ్ఛత్రము

రాజలాంచనము-శివుడు రాజకీరియుడు. అట్టి శివునకు శ్రీనాథుడు పట్టినది.

శృంగారనైషధకావ్యశ్రేతచ్ఛత్రము.

తెలుగున ‘వెల్లెల్లి’ వంటిదే వెల్లె గొడుగు-అనుపదము-ఇదియే.

వెల్లె గొడుగు

వెల్గొడుగు

వెల్గొడు

వెల్గొట్టిగా రూపాంతరముల నందినది.

నల్గొట్టి వారసునది రాచకొండ వెలమవారి యింటిపేరు. వారి పూర్వులు రాజులకు గొడుగు వల్లెడివారు.

అథో జ్ఞాపికలు

- 1 సర్వంకష వ్యాఖ్యకు సమకాలీనుగా నైషధమునకు మఱి యొక వ్యాఖ్య వెలువడినది. మదరాసు ఆనంద ముద్రణాలయము వారు దానిని ముద్రించిరి. ఇందు కొన్ని మంచిపాఠములు

గలవు. వ్యాఖ్యలు కీ. శే. కేతవరపు వేంకటశాస్త్రిగారు. ఇది ప్రచారములోనికిరాలేదు.

- 2 సాహిత్య నమిష శ్రీ దీపాల పిచ్చయ్యశాస్త్రిగారు. 1955. శృంగారనైషధము పారభేదములు. ప్రస్తుతవ్యాసకర్త (భారతి నవంబరు 1963)

శృంగారనైషధము సుసరిష్కృత ము దణము. ప్రస్తుతవ్యాస కర్త (ఫిబ్రవరి 1964)

- 3 ఉత్తర హరివంశము. వేటూరి వారి పీఠిక. వావిళ్ల-1951.
- 4 లెనుగున పింగళిసూరన కవిరాజుకృతి ననుసరించి రాఘవ పాండనీయమును (వాసెను-సంస్కృతాంధకృతులను పరిశీలించిన స్మారన సంస్కృతరాఘవపాండనీయము నెల్లను సరించినదియు తెలియగలదు.

- 5 ఒదే పేరుతో డాక్టరు కొర్రపాటి శ్రీరామమూర్తిగారిొక ప్రత్యేక గ్రంథము రచించివారు - అది ఆగమ ప్రమాణములదేత-శ్రీనాథుని శైవత్వమును ప్రవంచించు విశిష్ట కృతి.

- 6 ఎఱ్ఱనయు “బహ్మాండ పురాణంబున తీర్తభాగ శ్రవణము” అని ఈ పురాణము మదాహరించినాడు. (న్యసి 1-4)

- 7 కైలాసవాసి కాశీనాథుని వాగేశ్వరరావుగారు శ్రీవతి వండితుని వంశీయులు. వారి గోత్రమాత్రేయ గోత్రము. కాశీనాథుని వారి సంపూర్ణ వంశవృక్షము-బసవపురాణము తొలి ముద్రణము-1926 లో గలదు.

- 7A (శ్రీ పోతుకుచ్చి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి మధురా విజయము పీఠిక-124 పుట)

ఈ గ్రంథము విద్వాంసులందఱును అధ్యయనము చేయదగినది.

- 8 ఎల్లియనగ బేపునకు ఎల్లియనగ గొడుగునకును నెగును పేరులే-

(ఆంధ్రనామ సంగ్రహము)

- 9 ఇది 1933 లో, 1966 లో పునర్ముద్రితమైనది.

- 10 ఈ పద్యము తిక్కన కవితా శిల్పమున కొక మచ్చుతునక. ఇందు ఉపమాను ప్రాణిత ఉత్పేక్షా లంకారమున్నది. వస్తు కవితాచ్ఛాయ యున్నది. దీనినిగూర్చి లకాడమీవారి నిర్వచనోత్తరరామాయణ సిరిక - వర్ణన శిల్పములో (పుట IX. లేదు.

కలగూరగంప

అండి! పుంటికూర! కొండెంగ!

మనం ప్రతిదినమూ వాడే కొన్ని మాటల పుట్టుపూర్వాలు ఆకస్మాత్తుగా మనకు స్ఫురించినప్పుడు కలిగే అనందం అపూర్వంగా ఉంటుంది “ఏకమాత్రాలాఘవం పుత్రోత్పనం మన్యంతే వైయాకరణాః!” అని పూర్వులన్నారుగాని, “ఏక శబ్ద పుత్రుత్వవగహనం పుత్రోత్పనం మన్యంతే ఆధునాతన శాబ్దికాః” అంటాను నేను.

“ఏమండీ?”

ఎవరన్నా మనకు బహుకాలానికి కనిపిస్తే “ఏమండీ, క్షేమమేనా?” అని పలుకరిస్తాము. లంగడికో, సంతకో వెళ్ళినప్పుడు “ఏమండీ, దీనిని ఎంతకిస్తారు? దీని ధర ఎంతండీ” అని ప్రశ్నిస్తాము. ఎక్కువ ధర చెప్పినప్పుడు “ఇంత ఇవ్వలేమండీ, కొంచెం తగ్గించుకోండి!” బని కోరుతాము. ఎవరైనా మన ప్రశ్నకు సరిగ్గా సమాధానం చెప్పనప్పుడు “చెప్పిండి మరి” అని నిగ్గదీస్తాము. “హండి! మీరెప్పుడూ ఇంతే!” అంటూ ప్రియురాలు ప్రియునిపై అలుగుతుంది. “ఏమండోయ్!” అని సంబోధిస్తుంది పార్శ్వభర్తను.

ఈ ‘అండి’ పదం ఏమిటో? ఎప్పుడు వచ్చి వ్యవహారంలో చేరిందో? శబ్దరత్నాకరకారుడు ఈ “అండి” పదానికి రోహపాత్ర విశేషమని అర్థం చెప్పాడుగాని, సంబోధనార్థకంగా చెప్పలేదు. సంబోధన వాచక ప్రత్యయాలు మనకు ఓ, ఓరి, ఓసి, ఆ, ఆరా, ఊ కనిపిస్తున్నాయి. గింధాలలో ఓ రామా ఓరి వెధవా? ఓసి లక్ష్మీ, రామా, రాములారా, ఉదాహరణలు. అతిప్రాచీన వైయాకరణుడైన కేతన సంబోధన విభక్తి ప్రత్యయాలు ల, అర, అని చెప్పారు. ఓ అనే ప్రత్యయం విడిగా చెప్పకపోయినా ‘ఓపురుషోత్తమ’ అనే ఉదాహరణ మిచ్చాడు. ఉకారాంత పదాలు సంబోధనలో దీర్ఘాలవుతాయన్నాడు. సంబోధన వాచకంగా ‘అండి’ పదంగాని ప్రత్యయంగాని చెప్పలేదు. కావ్యాంశకార మాదామణి కారుడు గాని, చందోదర్పణ కారుడుగాని ఈ ‘అండి’ని చెప్పలేదు. ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి కారుడు గూడ ‘అండి’ చెప్పలేదు.

మరి ఈ అండి పదం నడమంత్రంగా వచ్చి, నేడు ఎలా పాకిపోయిందో! ఇప్పుడూ, అప్పుడూ ఎవరినైనా సంబోధించ వలసి వస్తే, “అయ్యా, దొరగారూ, పండితులూ, రామయ్యా, కామయ్యా, బక్షి, గౌరీ, గంగులూ, అని పిలవడం ఉంది కాని, ఈ “అండి?

బాబుగారండీ, దొరగారండీ! జానండీ, మరేమండీ, అంతేనండీ, అలా గాండీ, ఎంతండీ” అని ప్రతిమాటకూ మర్యాదార్థంలో ఎలా హత్తుకు పోయిందో! అండి అని అనకపోతే అవమానంగాను భావింపడం చూస్తే నవ్వు వస్తుంది. నిజమే! వెనక వచ్చిన కొమ్ములు ఎప్పుడూ వాడేగదా! ఈ అండి ఎలా వచ్చిందో చూడడానికి ముందు లెలుగు లోబుట్టువులలో సంబోధన వాచకాలు చూడడం అవసరమే. కాని, వాటి పూర్వ చరిత్రకు పోక ఇప్పటి వ్యవహారంలోని సంబోధనం చూద్దాం.

కన్నడ తమిళాలను ఇలాటి పరిస్థితి ఏర్పడింది. “ఎన్యాంగో, అమాంగో, అదుదాంగ. పాంగోయ్యా, ఇల్లెంగో” ఇని నేడు తమిళుల గౌరవపూర్వకమైన సంబోధనార్థకాలు, కన్నడంలో ‘రీ, ఏస్రి, హౌ దీ.నో.డీ, ఇల్రి, ఆయిచెన్రి’ అని మర్యాదగా సంబోధించడానికి రీ వాడుతున్నారు.

అండి, అంగో, అంగ, రీ, ఈ మూడు జాషల గౌరవ సంబోధన ప్రత్యయాలకు సూత్రం ఒక్కటేనని లోస్తుంది.

కేతనకాలపు వ్యవహారం సంగతి మనకు తెలియదుగాని శబ్దరత్నాకరకారుడు మొన్నటి వాడుగదా! ఆయన కాలంలో ఈ అండి ప్రయోగం ఉండనే ఉంది గదా! నిత్యవ్యవహారంలో ఉన్న ఈ విచిత్ర ప్రయోగాన్ని శబ్దరత్నాకరకారుడు గ్రహింపనలసింది. ఎందుచేత ఉపేక్షించాడో! వ్యవహారంలో ఉన్న అన్యధేశ్యాలను గ్రహించిన వాడు దీనిపై ఎందుకు సీతకన్ను వేశాడో!

ఈ అండి ప్రత్యయం మూలమేమిటని వెదుకుతూ ‘పోగా ఇది క్రియా రూపాలలో మనకు అర్థాంతరంలో సాక్షాత్కరిస్తుంది, లోట్ మధ్యమ పురుష బహువచన రూపంలో. చేయుడు, చేయుండు; తినుడు, తినుండు; పదుడు, పదుండు! కొనుడు; కొనుండు, వినుడు, వినుండు ఇత్యాదిగా. ఇది మర్యాదా సంబోధనార్థకమైన అండికి మూలమైన ఉంటుందన లోస్తుంది. ఈ ప్రత్యయం క్రమంగా సంబోధనలో రూఢ మయివుంటుంది.

తిను ధాతువును తీసుకుందాం. నీవు తినుము- లోట్ మధ్యమ పురుష ఏకవచనం. మీరు తినుండు, మీరు తినుండు-లోట్ మధ్యమ పురుష బహువచనం. ఇలాగే చేయుడు, చేయుండు, పొచ్చు, పొండు రమ్ము, రండు. ఇలా లోట్ మధ్యమ పురుష బహువచన ప్రత్యయమైన డు, ండు ఎదుటివారిని మర్యాదగా కోరడం గనుక బహువచన ప్రత్యయాలన్నీ మర్యాదను తెలిపేవి గనుక, సంబోధనలోను గౌర

వార్తలుగా రూఢమయిపోయాయి. ఈ డు, ండు అభ్యర్థనార్థంతో ఈతోకలిసి చేయుండి, చేయుండి, వాయుండి, వాయుండి, పొందు, పొండి, పొండి ఇర్యాదిగా వ్యవహారంలోకి వచ్చాయి. లోట్ మధ్యమ పురుష బహువచనంలోని డు, ండు, ండిలు క్రమంగా లోట్ మధ్యమ పురుష వయోగంనుంచి విడిపోయి సాధారణ సంబోధనవాచకాలుగా మర్యాదకోసం వాడుకలోకి వచ్చాయి—నిమండి, ఎందుకండి, చాలండి, నిలవండి, నిజమండి, కాదండి ఇత్యాదిగా. కారణమేమిటో స్పష్టంగా చెప్పలేముగాని, ఎదుటి వానిని అభ్యర్థించడం సంబోధనలోను కొంత ఉన్నది గనుక, అభ్యర్థనం కారణం కావచ్చు.

ఉత్తరాంధ్ర (తెలంగాణా) జానపద వ్యవహారంలోను, పశ్చిమాంధ్ర (రాయసీమ) జానపద వ్యవహారంలోను, తమిళనాడులో స్థిరపడిన తెలుగువారి వ్యవహారంలోను మధ్యమపురుష లోట్ బహువచనరూపం నేటికీ—పదుండి, చేయుండి, తాగుండి, తినుండి, పట్టుండి, పట్టుండి. కూర్చుండుండి ఇత్యాదులు వింటున్నప్పుడు శ్రవణపేయంగా ఉండడమేకాక, పాచిన రూపాలను తలపిస్తాయి. జానపద మహిళలు మాట్లాడుతున్నప్పుడు ఈ వ్యవహారం మరి ముచ్చటగా ఉంటుంది. ఏకవచనంలో చేయుము + ఈ—చేయుమీ—చేయిమీ. రమ్ము + ఈ—రమ్మీ—రామీ, పొమ్ము + ఈ—పొమ్మీ—పోమీ. చూడుము + ఈ చూడుమీ, చూడ్మీ, చెయ్యూ.

కన్నడ, తమిళ రీ, అంగలకు కూడా లోట్ మధ్యమపురుష బహువచనమే మూలమని చోస్తుంది. కన్నడంలో లోట్ మధ్యమ పురుష ఏకవచన బహువచనాలు—మాడు, మాడిరి, కూడు, కూడిరి, ఓడు, ఓడిరి. తమిళంలో పొప్పిడు, పొప్పిడుంగళ్. పొప్పింగళ్, అమర్, అమరుంగళ్ మొదలైనవి. ఈరీ, గళ్, ంగళ్ ప్రత్యయాలు విడిపోయి ఏన్రి, హోదీ, కూడ్రి, ఇదీ అని మర్యాదా పూర్వక సంబోధనార్థాలుగా కన్నడంలోను, ఎన్నాంగ, చొన్నాంగ, ఆమాంగ, పొంగొన్నా, ఎంగేగో—అని తమిళంలోను వాడుకలోకి వచ్చి ఉంటాయి.

పుంటి కూర

గోంగూర, గోగుకూరలకు పర్యాయంగా జంట నగళాలోలను, ఉత్తరాంధ్రంలోను పుంటికూర అనే పదం మనకు ప్రతిదినం చెవిన బడుతూ ఉంటుంది. “పుంటికూర, పులిచింతకూర, గంగవాచిలీ కూరమ్మో! అంటూ కూరలమ్మేవాళ్ళ కేకలు వాడవాడ మారుమోగుతుంటాయి. ఈ పుంటికూరకు అర్థం మనకు తెలుసు—గోంగూర అని. దీని వ్యుత్పత్తి ఏమిటి? పుల్లటికూర—పుంటికూర అన్నాడు. డాక్టరు పి.యశోదారెడ్డిగారు. దీని వ్యుత్పత్తి చూద్దాం.

ఈ గోంగూరను కన్నడాలూ, తమిళులూ కూడ విశేషంగా వాడుతారు. గోంగూరపచ్చడి మర ప్రజాసామాన్యానికి ఎంత ప్రధానమైన వ్యంజనమో, తమిళనాడులో గోంగూర పులుసు ప్రజాసామాన్యం ప్రధాన వ్యంజనం. పప్పు ఏమీరేకుండా పట్టి గోంగూర పులుసు, అన్నం ప్రధాన భోజనం సామాన్యలకు కార్మిక సామాన్యం తిండి ఇదే. కన్నడనాడులోను గోంగూరను పచ్చడిగానో, పులుసుగానో, పప్పులో వేసి పుల్లగూరగానో వండుతారు.

పుంటికూర అనే వ్యవహారం ఉత్తరాంధ్రంలో ఇంత బహుళంగా ఉన్నందుకు కారణాలు వెదికేముందు తమిళ కన్నడాలలో దీని సమానార్థక పదాలు, వాటి అర్థాలు చూద్దాం. తమిళంలో దీనిని పుళిచ్చిరై అంటారు. అంటే పుల్లని కూర. దీని సహజ గుణం పులుపు గనుక, చింతపండువంటి మరొక పుల్లని పదార్థం కలయిక లేకనే వ్యంజనం అవుతుంది గనుక తమిళ కార్మికులకు ఇది చాల ఇష్టం; సులభంగా సంపాదించదగిందీని. మనకీది ఎంర ఆంధ్ర మాతో తమిళులకూ, కన్నడిగులకూ అంతే మాత. కాని, తమిళ కన్నడ ప్రాంతాలలోని నాగరకులైన పైతరగతివారు దీనిని వాడరు; సామాన్య ప్రజలే వాడుతారు. కనుక పైతరగతివారిలో ఇది అంత మన్నన పొందలేదు.

కన్నడంలో దీని సమానార్థకం పుండి, పుండియపల్లె, పుండే పల్లె, పుండేపల్లె. దీని అర్థంకూడ పుల్లటి వస్తువు అనే అయిపుంటుంది; దీని రుచినిబట్టి. పుళి, పుళ్, పుణిసి, పుణిసె, హుళి, హుళిసె పదాలు కన్నడంలో అమ్లవాచకాలు. దీని ఉచ్చారణలోను, అర్థంలోను దగ్గరగా ఉన్న పుండి అనేపదం మొదట్లో పుల్లటి పదార్థం అనే అర్థంతోనే వ్యవహృతమై క్రమంగా గోంగూరకు రూఢమయి పుంటుంది. ణకారం, ‘ండ’ కారం పరస్పరం మార్పు చెందడం తెలుగులోబుట్టువు లన్నిటిలోను ఉన్నదే. పండు—పణ్ణ, హణ్ణ; పుండు—పుణ్ణ, హుణ్ణ; ఇలాగే పుళ్, పుళి—పుణ్—పుండి అయిపుంటుంది.

తెలుగు తోబుట్టువులలో ఇది పుళి—చుక్కరై. పుండి అని వ్యవహారంలో ఉండడాన్నిబట్టి, రుచిలోను, ఉచ్చారణలోను ఇది పుళికి దగ్గరగా పుండడాన్నిబట్టి, కన్నడంలోను, తెలుగులోను పుండి అని వ్యవహారం పొందిపుంటుంది. క్రమంగా తెలుగులో ఈ పదం ఏ కారణంవల్లనో వ్యవహారమృతమైంది; పశ్చిమ, పూర్వాంధ్రాలలో; ఒక్క ఉత్తరాంధ్రంలో మాత్రమే పుంటికూర అనే వ్యవహారం మిగిలింది. అదివరకే మన దేశంలోపున్న నార గోంగూరను పోలిన మరి కొన్ని పుంటికూరలు—దనాసరి గోంగూర నంటిని తనాసీర్ మొద

లయన సుదూర పూర్వప్రాంతాలనుంచి మనదేశానికి, సుగంధ ద్రవ్యాలతోపాటు వచ్చాయి. రెడ్డిరాజుల కాలంలోనో, అంతకుముందో. ఆగ్నేయాసియా దేశాలలో తెలుగువారికి రెండువేల యేండ్ల క్రిందటి నుంచే సంబంధం ఉందిగనుక, ఈ దనాసరి (అరుణాసీర - తనాసీర) గోంగూర ఆ ప్రాంతంనుంచే వచ్చిఉంటుంది. ఇది మన దేశంలోని గోంగూరను పోలిందిగనుక, ఆ గోంగూర పదంతోనే - దనాసరి గోంగూర ఇత్యాదిగా - వ్యవహారముయింది. పుండి, పుంటి అనే పదాలు వ్యవహార చ్యుత మయి పుంటాయి, ఆ పాఠాలలో కనుక; కన్యకంలో పుండియవలై, పుండేపల్లె అని, తమిళంలో పులిచ్చకీరై అని పూర్వరూప స్ఫిరకాలైన పదాలు ఉండదాన్నిబట్టి, ఉత్తరాంధ్రంలో నేడు వ్యవహారంలో మిగిలిన పుంటికూర అనే పదం అతి ప్రాచీనమయిందని నిర్ణయించవచ్చు.

గోంగూర అనే పదానికి మరొక పర్యాయ పదం పుంటికూర దొరికినందుకు మనం ఎంతో సంతోషించాలి కాని తమ తమ పాఠం వ్యవహారమే నిర్దుష్టమని ఏర్పరచుకొని తదితర ప్రాంతాల వ్యవహారం దోషజన్మమని దూషించడం సవ్యతగదు.

కొండెంగ

అమధ్య మి తులు శ్రీ కొరిడె రఘుపతిరావుగారి స్వ గామం మంగంపేటకు వెళ్ళాను. మంగంపేట మెదక్ జిల్లాలోని పైదరా బాదుకు సుప్రసిద్ధమైన దూరంలో ఉంది. అందరం ఏదో మాట్లాడుకుంటున్నాము. పిల్లలు గోలపెట్టారు “కొండెంగలు! కొండెంగలు!” అని. పెద్దలంతా వినోదం చూడడానికి పరుగెత్తారు; నేనూ వెళ్ళాను.

చెట్లమీద కొండ ముచ్చలు ఎగురుతున్నాయి. పిల్లలు “కొండెంగలు! కొండెంగలు!” అంటూ వాటి వెంటపడ్డారు. కొండెంగ అంటే కొండముచ్చ! - అనుకున్నాను. కొండెంగలు అనే మాట ఏమిటి? మరి కొండముచ్చ అనేమాట మాత్రమేమిటి?

నా అలోచనలు కొండెంగ, కొండముచ్చలమధ్య పడి, కొట్టుకొంటూ, ఒక ఒడ్డుకు చేరాయి. మనం సాధారణంగా ఎట్టి మూతి కోతిని కోతి అంటున్నాము. నల్లమూతి కోతిని కొండముచ్చ అంటున్నాము. ఈ కొండముచ్చ వ్యవహారం (11) పూర్వ, పశ్చిమాంధ్రాలలో ఉన్నది. ఇది ముచ్చవలె-దొంగవలె-ముఖం తప్పిస్తూ నిచిత్రంగా వ్యవహరిస్తుంది గనుక, దీనిని కొండముచ్చ అన్నారని ఏస్తుంది. కాని కొండముచ్చలోని కొండ పదానికి అర్థం స్పష్టంగా తెలియదు. ముచ్చలాగ కొండల్లో ఉండేదనా, దీనికి అర్థం?

కొండెంగకు శబ్దరత్నాకరం ఏమిఅర్థం చెబుతుందో తిరగ వేస్తే, కొండెంగ-వై. వి. కొండయందుండెడు నల్లకోతి. ద్వి! బడుగు;కొండెంగ వీనివెక్కురు తలఁదలుఁగ-హరిశ్చ. 2దా అని ఉన్నది. కొండెంగకు నల్లకోతి అని అర్థమిచ్చి, కొండయందుండెడి నల్లకోతి అన్నది! కొండెంగకు కొండ + ఎంగ అని విడదీసినట్లు, స్పష్టపడుతుంది. అయితే ఎంగ అనే పదానికి కోతి అనే అర్థం శబ్దరత్నాకరంలోను, మరెక్కడనూ కనిపించదు. ఎర్రమూతకోతికూడ కొండల్లో ఉండేదే గదా! దానిలోను అతివ్యాప్తం కావచ్చుగదా! కనుక కొండెంగ పుత్రత్తి శబ్దరత్నాకరం చెప్పింది కాక మరొకటయి పుంటుంది!

కోతికి మరొక రూపం కోఱి. ఈ రెండురూపాలలోను మధ్యన అరసున్నఉంది దీన్ని పూర్వం కోతి, కోఱి అని పలికేవారు. ఇప్పుడు తమిళనాడులో స్థిరపడిన తెలుగువారు కోఱి అనే వ్యవహరిస్తారు వాణిమూఱిమాడుమీ కోఱిమూఱి అంటారు, ఏకారంగాఉన్న వ్యక్తిని చూచి.

ఈ కోతి కోతులకు తెలుగులోబుట్టువులయిన తమిళకన్నడా లలో సమానార్థకాలు మార్దాం. తమిళంలో కొరంగు, కురంగం. కన్యకంలో కోతి, మంగ, కురంగు-కొరంగే కొరంగి, -కొంగి, -కొంతి (కోంతి-కోఱి అయిందని భాషాతత్వవేత్తలంటున్నారు.

కొండెంగకు కూడ కొరంగే స్థూలరూప మని తోస్తుంది నామట్టుకు నాకు, కొండెంగను-నల్లమూతి కోతిని కడపజిల్లాలో గండంగి అంటారని సుపసిద్ధ కవి మిత్రుడు శ్రీ గజ్జెల మల్లా రెడ్డి నాతో అన్నారు. ఈ గండంగి, కన్యకంలోని మంగపదమూ ధ్వనిసామ్యంతో కొండెంగకు దగ్గరివి. మంగపదాన్ని కన్నడులు నల్లమూతి కోతికే వ్యవహరిస్తారు. పరిశీలించినచోడూ, కురంగుపదం మరొకవిధమైన ఉచ్చారణలో, కురంగు-కొరంగ-కొడంగ-కొండంగ-కొండెంగ అని మారివుంటుంది. ఈ పరిణామం సహజం కూడ. రకారం డకారం కావడంలో అసహజత ఏమీలేదు. మొదట కురంగు పదం వానర సామాన్యవాచక మయి, దానినుంచి రెండు విధాలుగా జయలుదేరిన కోఱి, కొండెంగ పదాలు వానర విశేషవాచకాలు - ఒకటి ఎ రఘూతి కోతికి, మరొకటి కొండముచ్చకు - అయ్యాయి. కొండెంగ ముచ్చవలె-దొంగవలె ప్రవర్తించడంవల్ల కొండెంగ ముచ్చ అని వ్యవహారంలో ఉంది, జననోళ్లలో నలిగి కొండముచ్చ అని పూర్వాంధ్రప్రాంతంలో వాడుకై, పాటరూపమైన కొండెంగ ఉత్తరాంధ్రంలోను, కొండెంగ రూపాంతరమైన గండంగి పశ్చిమాంధ్రంలో కొన్ని ప్రాంతాలలోను నిలివాయని తోస్తుంది. కొండముచ్చకు కొణంగి అనే వ్యవహారమూ ఉంది. కోతిలాగ ప్రవర్తించేవారిని మనం 'కొంటె కోణంగి' అంటాము. “ఏమిటా కోణంగి వేష్టలు?” అని జెది

రిస్తాము, అల్లరిచేసేవారిని. ఈ కోనంగి - కోనంగి వదం కూడ కురంగునుంచి పుట్టినదే. డికారం ణకార సకారాలుగా మారు తుంది. కనుక, కురంగు-కొరంగు-కొడంగు-కొణంగి-కోణంగి - కోనంగి అని క్రమంగా పరిణమించి వుంటుంది. వింత ఏమిటంటే, కురంగు అనే ఒకేమాటనుంచి పరిణమించిన క్రోతి-కోతి, కొండెంగ- గండంగి, కోణంగి-కోనంగి పదాలు మూడుపాదులుగా భిన్నార్థ చ్ఛాయలలో రూఢంకావడం; ప్రత్యేక పదా లనే భ్రాంతి కలిగించడ మూను.

సహృదయ భాషాతత్వ విచారకులు పై మూడు పదాల మూలగవేషణకు నేను సరికొత్తగా ప్రతిపాదించిన వాదాన్ని పరిశీలిస్తా రని ఆశిస్తున్నాను.

— శ్రీ తిరుమల రామచంద్ర.

కోరుకొండప్రాంత-పాలకుడైన అన్నలదేవు డెవరు

“ఆంధ్రవర్ణము” (పుట 507 509)లో హాళి సా మా జ్యముక్తి ణించుట మొదలుపెట్టగనే రాజమహేంద్రవరముతాలాకలోని కోరుకొండవద్ద రెడ్డిరాజులు తమ ప్రభుత్వమును నెలకొల్పకొనిరి. వీరిలో అన్నలరెడ్డి ప్రభుత్వము 1300 సం. వరకు కొనసాగినది. 1263లో కోరుకొండలో అన్నలరెడ్డి కోటకట్టించెను. 1320-23లో కాకతీవంశ ప్రతాపరుద్రుడు తెలుగు దేశములో చాల భాగము జయించి తన యధికారమును రాజమహేంద్రవర ప్రదేశముందును వ్యాపింప జేసికొనెను. ఈ కోరుకొండ కూడ ప్రతాపరుద్రుని అధికారమందుండెను.” అని చెప్పబడినది.

లోకల్ రికార్డు వాల్యూమ్ 19-పుట 63-ఆధారముగా రెడ్డి సంచికతో పుట 393 కోరుకొండసీమ సస్య సంభరితమై నివాసయోగ్యమైన స్థానము శత్రువులకు సులభముగా చొరుటకు వీలులేని వనదుర్గ మని చెప్పవచ్చును. కాకతీయ చక్రవర్తులకు పూర్వ కాలమునుండియు-ఇది యొక నాయంకరముగానుండి సిద్ధేశ్వరము కోట యను నగరము రాజధానిగా గోదావరీ తీర మంతయు కోనసీమ సహా నాయకులనే పరిపాలింపబడుచున్నట్లు స్థానిక చరిత్రలు వాకొను చున్నవి. మల్లపదేవుని యనంతరము ఈ సీమ అన్నలదేవునిచే పరిపాలింపబడినది. ఈ అన్నలదేవుని ప్రతాపరుద్రుడు జయించి ఈ సీమ తన రాజ్యముతో కలుపుకొనెను. ఈ అన్నలదేవుడు గొప్ప నీతివేత్త - ప్రజారంజకముగా దేశమును పరిపాలించెను. కోరుకొండ సీమలో

కొంతభాగము అడవులతో నిండియున్నది. అన్నలదేవు డా అరణ్యములను కొట్టివేయించి రయితులకు ధర్మకవుల్లిప్పించి ఈ సీమను వృద్ధిపరచెను. దీనినానాడు కోటసీమయని ఉదాహరించినట్లు తోచుచున్నదని గలదు.

ఆంధ్రుల చరిత్ర చిలుకూరి వీరభద్రరావుగారు (పుట 322-23) రుద్రమదేవి రెండవ యల్లు డైన అన్నమదేవ భూపాలుడు - అనుమకొండకు తూర్పున సింహావలమువరకునుండు దేశమును తన యన్నయగు కొలని రుద్రమనాయని సహాయముతో జయించి రుద్రమదేవికి దక్షిణ భుజమై యొప్పుచుండెడివాడు. ఇతడు సూర్య వంశజుడని చెప్పబడియె.

విజయవాటికయందు లిఖింపబడిన యొక శాసనములో నొక అన్నలరాజు పేర్కొనబడియె. అందతడు గోదావరికి వంతెన కట్టించె వని చెప్పబడినది.

అసీదన్నల దేవేంద్రో దాసీకృత ధరావతిః!

సెతుం బబంధ గోదాయా యా తుంగ జలవిచితా ।

అన్నమదేవ భూపాలుడు రాజమహేంద్రవర ప్రాంత ప్రదేశమును ముప్పది సం. పరిపాలన చేసెనని స్థానిక చరిత్రలందు చెప్పబడినది-కాబట్టి పై శాసనములో పేర్కొనబడిన అన్నలరాజును స్థానిక చరిత్రములందు చెప్పబడిన అన్నమదేవ భూపాలుడును - భిన్నులుకాక యొక్కరేయియు ఆయన రెండవ ప్రతాపరుద్ర చక్రవర్తికి బినతల్లియగు రుద్రాంబపెనిమిటి యగు ఇందులూరి అన్న దేవభూపాలుడనియు విశ్వసంపవచ్చును. ఇతనికి సంతానము లేనందున నితని యనుమతి గైకొనియే రుద్రమదేవి తన పెద్ద కుమార్తె పుత్రుడగు శ్రీ వీరప్రతాప రుద్రదేవునకు పట్నముగల్గెను అని చెప్పిరి.

Madras District Gazetters - Godavari 1915
Page 242.

A fort was built in Koti by an early reddy chief named Annala Deva. The Ms. goes on to Vuote a local Inscription at the end of the eighteenth Century. Which recorded the revenue arrangments made in the village by the Kakatiya king Pratapa-Rudra who reigned till 1324

పై విషయములను పరిశీలించిన-అన్నలరెడ్డి అన్నలదేవుడు, అన్నమదేవ భూపాలుడు, అన్నలరాజు మున్నగు నామధేయముల

కన్నలు చున్నారు. ఇందులో గోదావరీ ప్రాంత పాలకుడైన అన్నలదేవుడెవరని ప్రశ్న.

ఆంధ్రసర్వస్వములోని అన్నలరెడ్డి 1300 వరకే యున్నట్లు చెప్పబడినది. గాని మిగిలిన వివరము లేమియు అభ్యమగుటలేదు. రెండవ ప్రతాపరుద్రుని కాలములో లేడు.

రెడ్డి సంచికలోని అన్నలదేవుడు-రెండవ ప్రతాపరుద్రునిచే జయింపబడినవాడు. కాని ప్రతాపరుద్రునికి-అన్నలదేవునికి విరోధమున్నట్లు చరిత్ర లభ్యముకాలేదు. వీరుకాక-సిరిరి అన్నయమంత్రి ప్రతాపరుద్రుని సోదరుడు. అన్నలదేవుడు-పలివెల కొప్పేశ్వరస్వామి ఆలయ శాసనములో నుదాహరింపబడిన కాకతీయ ప్రతాపరుద్రుడేవ మహారాజులు ప్రధాన మంత్రి అన్నయవగడ-ప్రతాపరుద్రుని సేనానాయకుడు-అన్నలరెడ్డి-వీరవరును గోదావరీప్రాంత పాలకులు కారు కాన వీరుకారు...

గోదావరికి వంతెన నిర్మాత-అన్నలదేవుడు. ఆ అన్నలదేవుడు... ఇందులూరి అన్నయమంత్రియే-

కొలని రుద్రుని శివయోగసారములో -

1 కాకతిరుద్రాంబ గాదిలిసుతయైన

2 రుద్రయ్యంబ పెండ్లాడి రూఢికెక్కి

అని వర్ణింపబడుటనుబట్టి ఇతడే కాకతి గణపతిదేవుని పుత్రిక-రుద్రాంబ-చాళుక్య వీరభద్రుల కుమార్తె-రుద్రయ్యంబ భర్త-ఈతని ప్రతాపము.

నోపి తురకల గెలిచి ప్రతాపరుద్ర

మనుజు నాయకుకోట నేమరక కాచె

ననుచు బొగడంగ నెగడె నియ్యవని నిందు

లూరి యన్నయదేవు డనూనబలుడు-అని వర్ణింపబడినది.

ఈ అన్నలదేవుడే పాల్కురికి సోమన శిష్యుడగు సోమనాథు కోరికమీద ప్రతాపరుద్రునికి చెప్పి శైవులకు డోకిపట్టుతను గ్రామమును అగ్రహారముగా ఇప్పించెనని పిడపర్తి సోమనాథుని బసవ పురాణములో గలదు.

చ|| అకుపిత రుద్రమాంబకు నా బొగడొందు ముమ్మడ

మ్మకు మహాదేవరాజునకు నాత్మజుడైన ప్రతాపరుద్రు డా

సకల మహీధరంబును వెనన్ దనయంత వహించి దాల్యే నా

యక మహిమంబులన్ దీరిచె యన్నయదేవుడు రుద్రదేవుడున్

ఇందులూరి అన్నయమంత్రియే కాకతి గణపతిదేవుని కాలములో లోను, రుద్రమదేవి కాలములోను, రెండవ ప్రతాపరుద్రుని కాలములోను కాకతీయులకు దక్షిణ భుజమువలె సహాయపడినట్లు వెల్లడియగుచున్నది. ఈ అన్నలదేవుని కాలములోనే మహమ్మదీయులు ఓరుగల్లుపై మూడుసార్లు దండెత్తి ఓడిపోయినది చెప్పబడినది.

ఇట్లుండ రెండవ ప్రతాపరుద్రుడు గోదావరీ తీరప్రాంత మగు రాజమహేంద్రవరమును-కోరుకొండను-కాకతీయ సామ్రాజ్యమును కాలింగుల యొత్తిడినుండి సంరక్షించుచున్న-దక్షిణ కళింగాధిపతియగు అన్నలదేవుని చరిత్రకారులు నుడివినట్లు జయించి ఏలతన రాజ్యములో కలుపుకొనెన్ వెల్లడికాకున్నది.

అన్నలదేవుడు, ప్రతాపరుద్రుడు బాంధవ్యములు కలవారు. అన్నలదేవుడు కాకతీయ సామ్రాజ్యహితైషి. విశ్వానర, తుడు, తురకల గెలిచి ప్రతాపరుద్ర మనుజునాయకు కోట నేమరక రక్షించినవాడు. ఈ విషయమునే కోరుకొండ-శ్రీ లక్ష్మీనృసింహస్వామివారి దిగువ కళ్యాణ మండపవర్తంభమునందలి శిలాశాసనమును బట్టి -

శ్రీ శకవరుషంబులు 1244 శ్రీ. శ. 1322 అగునేంటి

ఆంధ్ర సచిత్ర వార పత్రిక

— చందా వివరాలు —

విడి ప్రతి వెల ... 0 - 60 పైసలు

న్యూస్ ఏజంటుద్వారా పోస్టుద్వారా

రు. పై. రు. పై.

సంవత్సర చందా 31-20 33-80

అర్థ సంవత్సరం 15-60 16-90

మూడు మాసములకు 7-80 8-45

మేనేజరు

ఆంధ్రపత్రిక

దుండుభి సం. పుష్క శుద్ధ ౧౪ గు/ స్యస్తి శిమన్మహామండలేశ్వర కాకతియ్య ప్రతాపరు దదేవ మహారాజులు గోదావరి తూర్పునను- కోనమాడలగాను-అన్నలదేవని యేలిన దేశములకు ఇచ్చిన.....

అన్నలదేవని నుండి చొప్పనను

అని చెప్పబడి యుండుటంబట్టి 1322వరకు ప్రతాపరు ద-అన్న దేవులకు వెర్రములేదనియే పుష్కమగుచున్నది. రుద్రమదేవి యనంత రము ప్రతాపరు దుడు సామాజ్యమున పరిపాలనా భారము వహించి నంతనే తన యాదిపత్యమునువెల్లడించుటకు దేశసంచారముగావించుచు గోదావరి తీరమును చేరియుండ దండయాత్రగా బావించి అన్నలదేవుని యోడించి వెళ్ళగొట్టి నట్లు భ్రమపడియుండురు. అంతేగాని రు ద్రమ దేవి అన్నలదేవుని సంహారం సంప్రదింపులలో ప్రతాపరు దుని పింహాస మెక్కించునుండ అన్నలదేవుడు విరోధము వహించుట కాని ప్రతాప రు దుడు దండెత్తి జయించుట గాని బరిగియుండదు పై ఆధార ములనుబట్టి కోరుకొండలోన అన్నలదేవుడు, ఇందులూరి అన్నల దేవు డనియే భావింపవలసి వచ్చుచున్నది.

- శ్రీ సుందర పాణ్డ్య కృతి

లేఖలు

శ్రీ సుందర పాణ్డ్య కృతి

అర్యా,

'నీతి ద్విషస్తి క' అను పేరున-శ్రీ రామకృష్ణకవిగారు తొలి సారిగా 1928లో సాహిత్య సహృదయులకు పరిచయము చేసిరి దీనికే 'ఆర్యాద్విషస్తి క' అనియు నామాంతరము కలదు. తిరువనంతపుర వాత ప్రతి గ్రంథాలయమున గల లాశనవతిలో ౧౮౯౯ ఆర్యులున్నవి. ఆ ప్రతిలో దానిపేరు 'ఆర్యావతి'. దీని కర్త 'సుందర పాణ్డ్యరాజు'.

ఈ 'పరమ సుందరకృతి' సంస్కృత-అన్తసాహిత్య రసలోలు ఫలకు పరిచయ మగునట్లుల కనిపించదు. కొంతమందికి దీని ఉనికి తెలిసియున్నను దౌదాసిన్యము వహించుట చిత్రము. 1970లో శ్రీ రా అనంతకృష్ణ శర్మగారు మాత్రమే, తమ సహజశైలీ విస్తా రణముతో దీనిని తెలిగించిరి.

దీని కర్తయగు 'సుందరపాణ్డ్య' షీతీశుడు దాక్షిణాత్యుడుగు ప్రాచీనరాజు కావోపు. ఇతనికాలముకూడ అనిశితమే. పండెడవకతాబ్దివా డగు సూర్యసంహితాడు 'కులశేఖర సూక్తిగత్తవారము' అను సంకలన గంధమున-ఇందలి ఆర్యులను కొన్ని సంగ్రహించి, సుందర పాణ్డ్య కృత మనియే తెల్పెను.

కీ. శ. ఐదవ శతాబ్దివాటి వాడగు విష్ణుశర్మ తన పంచ తంత్రమున మూడు ఆర్యులను స్వీకరించుటవలన, మన కవి ఇంకను ప్రాచీనుడని తోచుచున్నది. పండెడవకతాబ్దివాడగు కృష్ణలీలా శుకకవి 'దైవవ్యాకరణము'నకు పురుషకార వ్యాఖ్య వ్రాసి అందు సుందర పాణ్డ్యని అన్యత శ్లోకమును పేర్కొనెను.

శ్రీమాన్ సుందరపాణ్డ్యుని శ్రీ ఆదిశంకరులును కుమారిల భట్టును, ఉండేశాచార్యులును పేర్కొనుటచేత-ఇతడు గొప్ప దార్శనికుడును కూడ ఐ యుండవోపు. తన తొలి ఆర్యయందే 'శ్రుతి స్మృతి ప్రవృత్త నత్యదార్శజ్ఞః' అని చెప్పకొని శ్రోతలబుద్ధిని వృద్ధి చేయుదునని వల్కుట గమనించ తగ్గది.

ఈ లఘుకృతి నీతికోశము. ముఖ్యముగ సజ్జన-దుర్జన వివక్షత సృష్ట్యముగ నిర్వహించుట గమనించగలము. శుద్ధోపదేశ మను కొనువారు దీనిని కడగంటయైనను చూడరాదు. సాంస్కృతిక సత్యములు చిక్కని భాషలో అర్థముగను, హార్ద్యముగను చదివా సారభమున పొదిగి మనకు ప్రసాదించినాడు.

రజనికరః ఖలు శీతో,

రజనికరా చృన్దన్ మహాశీతః

రజనికర చన్దనాభ్యాం

సజ్జన వచనాని శీతాని.

అని స్పష్ట పఠదినాడు. చందనము కన్య మిగుల చల్లనిలియు, సుమములకన్న పరిమళించునవియు అగు ఇతని నడుక్తులు సహృదయు మనోరంజకములు అగుగాక.

ఈ కవి 'సుహృదో రసాయనం జీవలోకస్య'-అని తీర్మానించెను. ఇతని దృష్టిలో మహర్షి ఎటువంటివాడో గమనించండి. "హీనం యస్మై శ్రమలే స మహర్షి సమో నరో జ్ఞేయః". లోకమందు నిద్రవత్తు దుర్లభమట. అందుచేత విద్యయందు పూన్ని వెలయించ మని ఈతని అనుశాసనము (అర్యా ౧౭)

మృదువుమాట మాట అని అనిపించుకొనదు. విప్రుశ్మరారి పెక్కులు పల్కాడు. ఋతము, హితము, గుణము చెప్పవాడు దుర్లభము (అర్యా ౯౬). యాచకుల కియ్యని ధనము నిషేధము. అంతే కాదు లోభివాని సంపద 'చవ్యారత్న మివ గృహే...' పంటిది. అది పరుల కొఱతే అని సుందర పాణ్డ్యుని గాఢ నమ్మకము (అర్యా ౨౨) ఇంకొక చక్కని నూత్రిని పరికింపుడు.

కోఽన్తో యో న వినీతః

కో బధిరో యశ్చ ణోతి న హితాని

కో మూడః కాలే యః

ప్రియాతిథిం నైవ జానాతి

చెప్పవలసినది నూటిగను, సంగ్రహముగను చెప్పుట సుందరపాండ్యుని రచనా విదానము.

ఓందలి భావములు కవిసార్వభౌమ శ్రీనాథునివంటి వారలకు ప్రీతికరము లగుటయే చాలును. ఇక్కవికీర్తితి.

కటు రటలి నికటవర్తి

వాదాట సిట్టభో యతస్తస్మాత్

అపసరణ మేర యుక్తం

మౌనం వా రాజహంసస్య.

భీమేశ్వర పురాణావతారికయందు శ్రీనాథ కవిరాజు తన నైస్సరిక ప్రాధిమ్యతో అలా ననువదించినాడు -

నికటమున నుండి శ్రుతిపుట నిష్క్రమముగ

నదరి కాకులు బిట్టు పెద్దఱచినప్పు

దుడిగి రాయంబ యూరక యుంట లెస్స

పైచరాకున్లు నెందేని జనుటయొప్పు.

ఇది యాద్యచ్ఛి కమయినను కావచ్చును. లేక శ్రీనాథుని అపార సంస్కృత చార్య ప్రపంచపు పరిచయమునందలి భావ మైనను కానోపును.

‘కేయూరభాహు’ కావ్యకర్తయగు ముంచెనయు ఒక ఆర్యుని తెలిగించి అస ప్రబంధమునందు చొప్పించి తీరును గమనించండి. ఇది అర్హమవాదముగాక భావము ఛాయానువాదముగ గ్రహించ బడినది.

పాషాదేష్వివ రేఖా

మూర్ధైవైరం దృఢం చితం భవతి

జలమధ్యేష్వివ రేఖా

ప్రాజ్ఞే స చిరం భవతి వైరం.

ముంచెనకవి అనుకరణ -

చెలిమి శిలాక్షర మెప్పుడు

నలుక జలాక్షరము నుజను అగువారలకున్

చెలిమి జలాక్షర మెప్పుడు

నలుక శిలాక్షరము కుజను లగువారలకున్.

న కమమగు బీజన మార్గమునకు నీత్యుపదేశకము రావటాట.

జీవితము కట్టుదిట్టములులేక వట్ట సగ్గములు లేక ఇవి మెచ్చిన రీతిని కడపుట లంత సంభావ్యమైనదికాదు. ఎంతటి విశృంఖలమయిన జీవనమునకైనను మితిని నేర్చునది నీతి. కింది ఆర్యయందు ఉత్తమ, మధ్యమ, అధముల గూర్చిన ఉపమానము నైస్సరికము. కవికి ప్రకృతి ప్రతీక కాబోలు.

వన స్నాన పాటల సమాః

స్మృతి హోర్తమ మధ్యమాధమాః పురుషాః

ఫల సుమఫల సుమనిచయైః

కర్మ వచః కర్మ వాఙ్మిచయైః (అర్హా ౧౭)

పై ఆర్యును సకల నీతి కథానిదానము కర్త కూచిరాజు ఎఱ్ఱుని (క్రీ. శ. 1500) ఇలా విస్తరించి తెలిగించెను.

వనస, రసాల పాటలు

పాటిగ నాత్మమ మధ్యమాధముల్

వినబడు చుండు పూయక ఫ

లిందియుం, బూచి ఫలంబునొందియున్;

సనిచి ఫలంబుం బూనక వి

నాశముఁ బొందిన యట్టి పోలికన్

మును ఫలమిచ్చి, పూచి, ఫల

ముల్లుటిందియుం బూచి పండకన్.

౪ ౧౦౫

ఇట్టి తోకోత్తర లఘునీతికావ్యమునకు సుగ్రహీత నాములు ఆచార్య రాఘవగారు సంశోధిత ముద్రణ వెలయించుచున్నారు. వారి విపుల వ్యాఖ్యతో ఎన్నియో విషయములుండుట తద్యము. కాబట్టి వారి ముద్రణను నిరీక్షించుచు ఇంతటితో విరమించు చున్నాను

— శ్రీ ఐ. యస్ బాబా

* * *

“కపుతెప్పడా అనుచరులే”లన్న శ్రీ తిరుకల రామచంద్ర గారి వ్యాసం చదివిన పిమ్మట నేనీ ప్లాటలు చెప్పదలిచాను. సప్రద యంతో పరిశీలించగలరు.

మార్పు లేనిదంగా జరిగినా, సంఘం కోరుకొనేదెప్పడా ఛైతన్యం. ఈ ఛైతన్యం అనేక పద్ధతులద్వారా కల్గుతుంది. దార్శ నికుడు తన అచరణతో ప్రజలను అంగీకరింపజేసి మార్గ దర్శకు డౌతాడు. కొందరి కీ విధానం నచ్చదు. తమ అంతరాలను కదిలించ 3-౨౯. గలిగేలా తెలియ జెప్పాలి. కవికి నిజమైన అర్థం, రూపం శ్రీ రామ

చంద్రగారు పరిగణనలోకి తీసుకొన్నవారు కారు కవి కల్పనలో బీబిస్తాడు. సంఘాన్ని సంస్కరించుచున్నామనే కోర్కె, తపన అతనివి కావు. వారి కాపాడించే విమర్శకులది.

కవిత్వం కవిలోనున్న స్పందనలకు ప్రతిరూపం. దార్శనికుడు దూరదృష్టితో పరిణామాలను పరిశీలించే జ్ఞాని అని రామచంద్రగారంటే, కవి లందనిదానికై అరులుజాచే ఆశాజీవి, యుగాంత రాలలోకి తొంగిచూచే మేధావి, తాననుభవించిన, అనుభవిస్తూన్న స్పందనలకు తెలియజెప్పే తపస్వి అని నేనంటాను. నిజానికి ఇవి రెండూ పాక్షికమైన ఆలోచనలే!

కవి, దార్శనికుడూ-వీరిరువురూ ఒకే విషయాన్ని రెండు దృక్కోణాలలోంచిచూచే వ్యక్తులు. కవి ఎంత కల్పనలో బీబిందినా సమకాలిక సంఘటనల చిహ్నాలు ప్రతిఫలిస్తూనే వుంటాయి. దార్శనికుడు ఎంత సంఘాన్ని సంస్కరిద్దామనుకున్నా, స్వార్థాన్నిమాత్రం మరచిపోడు. దార్శనికుని దృష్టి, కేవలం సంఘ పరిణామాలకే పరిమితం. అది ప్రాస్థం. కవి దృష్టి అనంతం. అవధులూ, పరిణామాలూ, పరిధులూ-ఊహ్యం. కజ్జీ కృష్ణుని అందం అతి సుందరంగా కన్నడినదన్న కవిఅనుభవం కాదంటానికి ఏదార్శనికునికి, శాస్త్రజ్ఞానికి-అర్హత, అధికారం లేవు. కారణం అది అతని అనుభవం కావటమే.

గాంధీజీని రామచంద్రగారు ద్రష్టయైన మహాజ్ఞాని అని అంటే, పూర్తి అవకాశవాది, స్వార్థపరుడు-అన్నవ్యక్తులూ లేక పోలేదు. నిజమైన నిజాన్ని తెల్పుకోవాలంటే, నిష్పాక్షికాలోచన కావాలి. దార్శనికులూ, రాజులూ, అధికారులూ, కవిని కొంత పరిధిని దాటి పైకి రానివ్వరు. తమ ప్రత్యేకతను, గుర్తింపును నిలబెట్టుకోవటంకోసం-కవులను తమ స్వార్థాలకు వాడుకుంటారు. గతిలేని కవులకు, వారిని పొగడక తప్పదు, బలవంతపు కవిత్వం వ్రాయకా తప్పదు. అది బలవంతం మూలంగా కల్గిన బలహీనత-హీనత మాత్రంకాదు శ్రీ రామచంద్రగారివంటి పెద్దల విమర్శనాపటిమను ఈ విధంగా ప్రాస్థం, సంకుచితం చేసుకోవలదని మనవి.

— శ్రీ విద్యా చక్రవర్తి.

* * *

ఆర్యా!

మార్చి “భారతి” లో “బాలవ్యాకరణము - త్రిలింగలక్షణ శేషము” అను నా వ్యాసమున (పొట 30)

“అ ఘంటాపథ వ్యాఖ్యాతయే అన్యాయం కించుక్కు పరంబగు నపుడు పుగాగమంబగు; మానునకు విభాషనగు” నను సూత్రమును వివరించుచు “అను మొదలగు ధాతువుల కించుగాగమము పరమగుచో పుగాగమము విభాష నగు” నని యర్థము చెప్పిరి.

యని ముదిత మయ్యెను. వివరించుచు-అనుదాని తరువాత మన్న వాక్య మనంపూర్ణము. అది

“అను మొదలగు ధాతువుల కించుగాగమము పరమగుచో పుగాగమము నిత్యముగ నగును; మాను ధాతువునకు ఇంచుగాగమము పరమగుచో పుగాగమము విభాషనగు” నని యుండవలయును. అనం పూర్ణముగా “భారతి” లో అచ్చయిన వాక్యము ఆ సందర్భమున వెలితిగా నుండుటయేకాక నాయాశయుమునకు విరుద్ధముగా నుండును. వ్యాఖ్యాతృ నభిప్రాయమునకు వికృతరూప మగును.

“క్రోధాత్ భవతి స్పష్టాహః”

అని యున్నదేమో యని భ్రాంతిపడుట కనకాశ మున్నది, ఆ శ్లోక పాదము “క్రోధాత్ భవతి నమ్మాహః” అని యుండవలయును.

— శ్రీ నాగిళ్ల గుర్జునసాదిరావు.

బుచ్చయ్య పంతులు

సంఘసంస్కర్త అయిన కందుకూరి వీరేశలింగంగారి సమ కాలికుడై బ్రహ్మ సమాజ సిద్ధాంతాలను ప్రచారం చేయడంలో ప్రముఖ పాత్ర వహించిన బుచ్చయ్య పంతులుగారి జీవితవిశేషముల పైన నాకు, వివరణ కావలెను. దక్షిణ దేశ సంఘసంస్కర్తలు (South Indian Social reformer's) అన్న నా పరిశోధన నిమిత్తము పైవివరణ కావలెను. తెలిసిన విజ్ఞులు, భారతీ పత్రిక ద్వారా నాకు తెలిసిన, నేనెంతో కృతజ్ఞుడను.

— డా॥ హూనూర్ మురళీధర్.

రిసర్చ్ విశిసియేట్, డిపార్ట్ మెంట్ ఆఫ్ సివిక్ అండ్ పాలిటిక్స్, యూనివర్సిటీ ఆఫ్ బాంబే, కలీనా, సాంతాక్రుజ్ బొంబాయి.

గ్రంథ విమర్శలు

శ్రీ విష్ణుసహస్రనామ స్తోత్రమ్

శ్రీ శంకరభగవత్పాద భాష్యానువాద సహితము. అనువాద కులు : శ్రీ పాతూరి సీతారామాంజనేయులు, ఎం. ఏ. డెమ్మీసైజా 160 పుటలు. వెల రూ. 5-60.

వ్యాసమహర్షి ప్రోక్తమైన విష్ణు సహస్రనామస్తోత్రం సువ సిద్ధమై బహుళ ప్రచారంలో ఉన్నది. చాలామంది అసిక్తులకు ఇది కంఠస్థం కూడాను. చాలామంది దీనిని నిత్యం పారాయణ చేస్తారు. దీనికి శ్రీ శంకర భగవత్పాదులు రచించిన భాష్యం కూడా ఉన్నది. ఈ స్తోత్రం సహస్రనామాల అర్థంతో కూడా ఇదివరలోనే కొందరు విద్వాంసులు ప్రకటించారుగాని, శంకరభాష్యానువాదంతో సహా ఎవరూ ప్రకటించినట్లులేదు.

శ్రీ శంకరభగవత్పాదుల ప్రస్తావనయభాష్యలు బ్రహ్మైక్య సిద్ధాంతాలన్నీ, నిర్గుణోపాసననూ ప్రసాదిస్తున్నవి. నిర్గుణోపాసన అందరికీ సులభపాఠ్యం కాదు. సులభమైన సగుణోపాసనకే జనులలో ఆదరం ఎక్కువ. సగుణోపాసనద్వారా నిర్గుణోపాసనకు దోహదం కూర్చాలనే ఉద్దేశం శ్రీ శంకరులకు ఉండడంవల్లనే ఆయన సగుణోపాసకులకు ప్రధానమైన విష్ణుసహస్రనామస్తుతికి భాష్యం రచించారు. సంస్కృత భాషలో ఉన్న ఆ భాష్యం సంస్కృతభాషానభిజ్ఞులు తెలుసుకొనలేరు. వారి ఉపయోగార్థమయి శ్రీ సీతారామాంజనేయులు గారు దాన్ని తెలుగులోనికి అనువదించి ప్రకటిస్తున్నారు.

అనువాదకులు సంస్కృతాంధ్రాలలో సమర్థులైన విద్వాంసులు. ఆంగ్లభాషాభిజ్ఞులు. ఎం. ఏ. పట్నం సంపాదించినవారు. విశేషించి అద్వైతసిద్ధాంతంపట్ల అభినివేశం ఉన్నవారు. ఆయన తీరిక వేళల్లో చిత్తశాంతికోసం ఈ స్తోత్రాన్ని, ఏతద్భాష్యాన్ని చదువుకొనే టప్పుడు కలిగిన అనుభూతిని నలుగురిలో పంచుకొని ఆనందించాలనే ఆశయం ప్రేరేపించగా ఈ గ్రంథాన్ని రచించినట్లు తెలుస్తున్నది.

అనువాద పద్ధతి కుదాహరణ-

“విష్ణుః; వేదేష్టే; వ్యాపించియుండును; వ్యాప్తి యను నర్థము గల ‘విష్ణు’ ధాతువునకు ‘నుక్’ ప్రత్యయము చేరగా ‘విష్ణు’ అగును. దేశకాల వస్తువు లనెడి మూడు విధములగు విభాగములును లేనివాడు; ఈ దేశమునందు ఈ కాలమందు ఈ వస్తురూపముతో నున్నాడని నిర్ణయింపరానివాడు; ‘వ్యాప్తి’ మే రోదసి పార్థ! క్రాంతి శ్చాభ్యధికా మమ, ‘క్రమణాచ్చాప్యహం పార్థ విష్ణురి తృభిసంజ్ఞితః’

అని మహాభారతము; శాంతి 341-42 43 ‘యచ్చ కింవిజ్ఞగ త్వర్వం దృశ్యతే శ్రూయశఃపి వా, అంతర్హూశ్చ తత్పర్వం వ్యాప్య నారాయణః స్మృతః’ ఈ మొదలగు శ్రుతి బ్రహ్మసూత్రాయణోపనిషత్తునందు గలదు. (13-1-2); ‘ఋగ్భూతస్స మేకం నారాయణం కారణపురుష సుకారణం వగం బ్రహ్మ శోకమోహ వినిర్ముక్తం సమ్యం ధ్యాయన్ సదతి’ అని ఆత్మబోధోపనిషత్తు నందు గలదు; లేదా ౪శ-ప్రవేశకే అను ధాతువునకు నుక్ ప్రత్యయము చేరగా ‘విష్ణుః’ అను రూపమగును. ‘యస్మాద్విష్ణు మిదం సర్వం తస్య శక్త్యా మహాత్మనః, తస్మాదేవోచ్చతే విష్ణు ర్విశేద్ధాతోః ప్రవేశనాత్’ అని విష్ణుపురాణము-3-1-45.” (పుట 36)

“ఇది విష్ణుశబ్ద వివరణముగా ఉన్నది. కొన్ని నామములకు విపులమైన వివరణమూ ఉన్నది. మూలమైన శంకరభాష్యంలో ఆ యా శబ్దాలకు వివరించిన అర్థాలకు ప్రమాణాలుగా పెక్కు గ్రంథాలనుండి భాగాలు చూపబడినవి, వాటిని పండితులు మాత్రం అర్థంచేసుకోగలరు. వాటికిన్ని అనువాదం ఉంటే జిజ్ఞాసువులగు వేద రులకు కూడా ఎంతో ఉపయోగంగా ఉంటుంది. గ్రంథవిస్తర భీతిచే అనువాదకులు వాటిని అనువదించక విడిచిపెట్టారెమో! కొంత సంస్కారం ఉన్నవారు అర్థం చేసుకుంటారని అభిప్రాయపడి ఉండ వచ్చును.

ఆస్తిక మహాజనుల ద్రవ్యసహాయంలో ఇది ముద్రించబడింది. ఆస్తికు లందరూ చదువతగిన గ్రంథం యిది.

దీని ప్రతులకు ‘శ్రీ పాతూరి-శ్రీధరభాబు, ఇంటి నెంబరు 11-449-1; ఆదోని, కర్నూలు జిల్లా’ అనే చిరునామాకు వ్రాయవలెను.

- “ఆచార్యుల”

శ్రీ విమలానంద భారతీస్వామి

లే క

వైదికధర్మ వైశిష్ట్యము

విమలానంద భారతీ గ్రంథమాల పండితులవ్రాసిన. రచన. శ్రీ కారుమంచి-కొండలరావు, బి. ఏ. బి. ఇడి డెమ్మీసైజా 140 పేజీలు. వెల 4 రూ. ప్రతులకు-శ్రీ కె. కొండలరావు, సంపాద

కుడు, నిమలానందభారతి, బావాబీసేటు విజయవాడ-రె లెక త్రినేటి వల్లిపర్తి, బుట్టయ్యపేట, మదిలిపట్టణము.

తమిళనాడులోని తిరునల్వేలి జిల్లా కురాలంలో శ్రీ మాన సాములవారు స్థాపించిన పద్మేశ్వరీ పీఠానికి మొదటి ఆశ్రమం లైన శ్రీ నిమలానందభారతీసాములవారి పంక్తిగా జీవిత చరిత్రం యిది, శ్రీ స్వామివారు 1950 జనవరి 25న తేదీనే నీర్దిష్టించారు. వారిని గురించిన యావద్విశ్వయాలనూ బాగుగా ఎరిగిన రచయిత 1969లోనే దీనిని రచించారు. గ్రంథప్రకటన 1975లో జరిగింది.

రచించిన తర్వాత దీనిని ముద్రించడం మెలాగ? అనే సమస్య ఏర్పడగా రచయితమిత్రులు కొందరు 'ఒక ప్రతికను ప్రారంభించి దానిలో దీనిని సీరియల్ గా ప్రకటించడం' మంచిదని సలహా ఇచ్చారు. ఆ సలహా ప్రకారం రచయిత 'నిమలానందభారతి' అనే ప్రతికను ప్రారంభించి అందులో దీనిని ప్రకటించారు. గ్రంథప్రకటనకయి ప తికను ప్రారంభించడం సామాన్యమైనవికాదు. కొండలరావుగారు ధైర్యసాహసాలతో ప తికను ప్రారంభించి కృతకృత్యులు కావడం హర్షించదగినది. వారు దీన్ని ప్రతికలో ప్రకటిస్తూ, ఈ గ్రంథాన్ని ప్రత్యేకంగా వెలువరచుగలిగారు.

నిమగ్నకొరకు పంపబడిన యీ పుస్తకాన్ని చదవడానికి మొదట ఉత్సాహం కలగలేదు. ఎవరో ఒక సాములవారి చరిత్ర అని అందులో వారి మహత్తులు వర్ణింపబడి ఉంటాయని మనస్సుకు లోచింది. ముద్రణ కూడా సౌరకులను నిరుత్సాహపరిచే రీతిలోనే ఉన్నది. అందు వల్ల నాలుగైదు రోజులు పుస్తకాన్ని చదవలేదు.

నిమగ్న వ్రాయక తప్పదుగదా, అందుకు పుస్తకము చదివి తీరవలెనుగదా! అని చదువుకు ప్రారంభించాను. నే ననుకొన్నట్లు అద్భుతశక్తులు కల మహాయోగి చరిత్రను ఈ పుస్తకం చెప్పలేదనీ, సామాన్యసంసారిగా ఉండి ఆత్మపరిశీలనవలననూ, తననిశితబుద్ధి వల్లనూ గ్రంథసర్వవేక్షణవల్లనూ, ఆత్మను గురించిన జ్ఞానవల్లనూ, ఆధ్యాత్మికంగా అత్యున్నతస్థితికి వచ్చిన ఆదర్శయోగిపురుషుని జీవిత చరిత్రను చెప్పుతున్నదనీ గ్రహించాను.

మహత్తుగల యోగిపురుషుల చరిత్రలనుబట్టి, వారి గొప్ప తనమే వ్యక్తమవుతుంది సామాన్యులకు వానివల్ల కలిగే ప్రయోజనం చాలా తక్కువ. అట్టి మహనీయుల అనుగ్రహంవల్ల కొందరికీ కొంత ప్రయోజనం కలిగితే కలగవచ్చును. వైదిక ధర్మాలపట్లనూ, ప్రాచీనాచారాలపట్లనూ సామాన్య ప్రజలకు ఉండే సందేహాలను తీర్చి వారికి దృఢమైన విశ్వాసం కలిగించేటట్లు ఉండే గ్రంథాలు దుర్లభంగానే ఉన్నవి.

శ్రీ నిమలానందభారతి స్వామివారు పూర్వ జన్మలలో కాను కొలు త్రివిక్రమ రామారావుగారు. సామాన్య కుటుంబానికి చెందిన వారు. విశిష్టమైన ప్రజ్ఞాధురంధరులు. కొంతవరకూ విద్యనభ్యసించి, గృహనిర్యహణంకోసం ఉద్యోగం చేస్తూనే, స్వయంకృషిపైనే పట్టు భద్రులయి కవిత్వం చెప్పగలిగి న్యాయశాస్త్రం చదివినా కళాశాలలోనే ఉపన్యాసకులుగా చేరి పెక్కుమంది విద్యార్థుల ఆదర, గౌరవాలను చూరగొన్నారు. ఆత్మవిద్యను గురించిన గ్రంథాలను విరామంలేకుండా పఠించి, విద్యభ్యుభలలో వాదోపవాదాలలో పాల్గొని మహనీయుల మెప్పు పొందారు.

తనకు తాను ప్రశ్నించుకుని సందేహాలు తీర్చుకుని తృప్తిపడి యితరులు వేసిన ప్రశ్నలకు సంతృప్తికరంగా సమాధానం చెప్పడంలో వీరికి నీరే సాటి. ఎట్టి చిక్కుప్రశ్నయినా సులభ వదనలతో లగిన సమాధానం చెప్పగల సమర్థులు వీరు. తన్ను ప్రశ్నించిన వారిచేతనే తమ ప్రశ్నలమూలంగా సమాధానం చెప్పించే నేర్పు కలవారు. పీరి పంటివారు చాలా లరుదు.

సభలకు వీరిని ఆహ్వానించి అవమానించడలచినవారికీ, ప్రసిద్ధమైన గిడ్డు ప్రశ్నలు వేసి చిక్కు పెట్టడలచిన వారికీ శృంగభంగం అవుతూనే ఉండేది. 'ఎత్తు ముందా? చెట్టు ముందా?' అనే ప్రశ్నకూ, రామాయణాన్ని గురించిన సందేహాలకూ, స్త్రీలకు పురుషులతో సమా సత్యం ఉండాలా? అన్న ప్రశ్నకు మతాంతరులు వేసిన ప్రశ్నలకూ వీరిచ్చిన సమాధానాలు వీరి యుక్తికీ, నిశితదృష్టికీ నిదర్శనాలు. మన ప్రాచీనాచారాలను, వైదిక ధర్మాచరణనూ సమర్థిస్తూ శ్రీ స్వామి చెప్పిన విషయాలు అందరూ అంగీకరించదగి ఉన్నవి.

రచయిత ఈ గ్రంథానికి 'వైదికధర్మవైశిష్ట్యము' అనే నామాంతరం ఉండడం సబబుగానే ఉన్నది. శ్రీ స్వామిచరిత్రను చదువుతూ ఉంటే వైదికధర్మాలు, వాని విశిష్టత-చరిత్రలోపాలు మన స్సుకు ఎక్కుతూ ఉంటుంది. అక్కడక్కడ ఇచ్చిన స్వామివారి పద్యాలు రసనంతంగా ఉన్నవి.

ఇందులో మతాంతరాలను గురించి కూడా ఉన్నందున సర్వ మతస్తులూ దీనిని చదవడం అవసరం. ఇట్టి గ్రంథాన్ని రచించి ప్రకటించిన శ్రీ కొండలరావుగారు అభినందనీయులు. దీనిని ముద్రించేటప్పుడు చక్కగా ముద్రిస్తే ఎక్కువ ప్రచారానికి అవకాశం ఉంటుంది.

శ్రీ బులుసు వే. కటరాసునాయుడు

లండన్ లో ఒక రాత్రి

[శ్రీ శ్రీ సజ్జాద్ జహీర్; అనువాదం : ముద్దసాన రాం రెడ్డి; ప్రచురణ : నితాలాండ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్; ఏలూరు రోడ్డు; విజయవాడ-2; 136 పేజీలు; వెల : 4-50]

అభ్యుదయ సాహిత్యోద్యమంలో సంబంధమున్నవారందరికీ సజ్జాద్ జహీర్ అప్పుడు. మైత్రులకు 'బస్సేభాయ్'. కిషన్ చందర్, అహమ్మద్ అద్వానీ, ముఖ్సూం, ఫైజ్ అహమ్మద్ ఫైజ్, శ్రీశ్రీ వంటి అభ్యుదయోద్యమ నేతలతో సజ్జాద్ జహీర్ ముఖ్యుడు. అంతే కాక అభ్యుదయోద్యమ చరిత్రను 'రోష్నియ్' అనే పేరుతో సజ్జాద్ జహీర్ రచించారు. " 'రోష్నియ్' అనేది పార్శ్వపదం. దీనికి రెండ రాలు. ఒకటి 'కాలి', రెండు 'రె'. వివిధ సాహితీ ప్రక్రియ లలో జహీర్ కు అధినివేండ్లూ ప్రధానంగా ఆయన కవి. 'పిష్కా సిం' (కరిగిన ఇంద్రునిం) ఆయన రచించిన ఉర్దూ కావ్యం.

విద్యార్థిగా లండన్ లో ఉన్నప్పుడు సజ్జాద్ జహీర్ అభ్యుదయ రచయితల సంఘాన్ని అక్కడకూడ పాడుకొల్పారు. లండన్ లో విద్యార్థిగా గడిపిన బీబితానుభవాలను రంగరించి 'లండన్ లో క రాత్రి' అనే పుస్తకాన్ని రచించారు. అక్షర లోరణాన్ని రచించిన శ్రీ దాశరథి "దీన్ని నవల అనడంగానీ, పెద్దకథ అనడంగానీ ఎంతవరకు పమంజనమో చెప్పలేదు" అంటున్నారు. ఈమాట యథార్థం. లండన్ లోఉండి బి. సి. యస్. పరీక్షకు చదివే భారతీయ విద్యార్థుల జీవిత చిత్రణ మిందులో వుంది. దీనిని శ్రీ ముద్దసానీ రాంరెడ్డి అనువాదం చేశారు. శ్రీ రాంరెడ్డి ఒక దురదృష్టకరమైన ఏకీ డెంటు వలన వికలాంగుడైపోయి, సాహిత్యాభిమానాన్ని మాత్రం విడిచిపెట్టక, రచనలు చేస్తూనే విశిష్ట వ్యక్తి. శ్రీ సజ్జాద్ జహీర్ రచనలు ఎన్నో ఉండగా అమరచన అని చెప్పదగిన దీనిని శ్రీ రాంరెడ్డి విందుకు విప్రుకున్నారో తెలియదు. బహుశా రాంరెడ్డి గారి అనారోగ్యంవలన తేలికపాటి రచననే ఎంచుకున్నారేమో తెలియదు. ఈ పుస్తకం మాత్రమే చదివిన వారికి శ్రీ సజ్జాద్ జహీర్ గొప్ప దసం అంతగా గోచరించదు.

'అజన్' అనే యువకుడు 'జీన్' అనే తన ప్రేయసారికోం ఓచే అడవన, ఆమె అతడికి అందీ అందక దూరం కావలమూ ఒక ఓధ మైన కథ. సారాయి కొట్లాతో నిద్యార్థులు కలుసుకొని వివిధ షిష్యులను మాట్లాడుకొనేవారి బీబిత చిత్రణ మరొకవైపు నెగింది. ఆనాడు బారరడేశంలో ఎందరో స్వారంత్రిద్యమపు రథ చక్రాలకింపడి నెలిగిపోతూ వుండగా తాము విలాసమయజీవితాన్ని

గడపటానికి ఇష సడక ఏవిధంగానైనా తమ దేశీయులకు తోడ్పడాలనుకునే కొండలు విద్యార్థుల ఆరాటాన్ని రచయిత బాగా వర్ణించారు. భారతీయ విద్యార్థులను చూసి, వాళ్ళను రెచ్చగొట్టే విధంగా, సారాయికొట్లాతో భారతీయుల్ని నిందించే త్రాగుబోతుల ప్రవర్తనను చక్కగా ప్రదర్శించారు. ఎవరో ఒక విద్యార్థి గదిలో కలుసుకొని; కబుర్లతో, త్రాగుడుతో, పాటలతో, డాన్సులతో కాలాన్ని వ్యయం చేయటాన్నికూడ నేర్చుగా రచించారు. రాత్రిజీవితాన్ని గడపటంలోని రమ్యత్వానికి అలవాటపడి నిరర్థకమైన జీవితాలను వెళ్ళదీసే యువతీ యువకుల కథే 'లండన్ లో ఒకరాత్రి'.

1935 ప్రాంతాలలో భారతీయ విద్యార్థులు లండన్ లో ఏవిధంగా మెలిగిందీ, ఏ ఆలతో, ప్రేమలలో, వ్యసనాలలో, నిర్లిప్తతలో, అందోళనలో, జీవించినదీ వర్ణించటంలో రచయిత కృత కృత్యులయ్యారు. అంతకు మించిన ప్రయోజనాన్ని రచయిత ఉద్దేశించి నట్టులేదు ఇది చదివాక కథనుగానీ, నవలనుగానీ చదివిన అనుభూతి కలుగదు. పాతసంగతులను, ఆనాడు లండన్ చేరిన యువకుల జీవన విధానాన్ని తెలుసుకున్న సంతృప్తిమాత్రం మిగులుతుంది. శ్రీ రాం రెడ్డి అనువాదం సరళంగా సాగి చదివించేదిగా వున్నది.

లైఫ్ ఇన్ ఎ కాలేజ్

[రచయిత : నవీన్; ప్రచురణ : నితాలాండ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్; ఏలూరు రోడ్డు; విజయవాడ-2; 279 పేజీలు; వెల : 9 రూ.]

పత్రికలలో కథలు చదివేవారికి 'నవీన్' పేరు పరిచికమైనది. 'అంతశయ్య' అనే నవల చైతన్య ప్రవంతి వర్ధంతో వాసి ప్రసిద్ధి పొందారు. వివిధ పత్రికలలో వచ్చిన 13 కథలు 'లైఫ్ ఇన్ ఎ కాలేజ్' అనే సంపుటంగా ప్రచురించారు. కాలక్షేపానికి మాత్రమే పత్రికలు

ఉ ప యో గ క ర మై న న రి కొ త్ర గ్రంథములు

వ్యవసాయము - ఫిషరీ-కోళ్ళ పెంపకం-అడవులు-తోటపని ఇంజనీరింగ్-వైద్యము-వివిధ సాంకేతిక విషయములపై గ్రంథములుగలవు. కేటలాగుఉచితం. ఇంగ్లీషులో వ్రాయండి.

N. K. PAUL & SONS.

P. B. No. 12202, Calcutta-5

చదివేవారి సంగతెలా ఉన్నా; కథానిక రూపురేఖలను పరికించేవారికి శ్రీ సవీన్ కథన శిల్పం మరొక్కసారి చూడాలనిపిస్తుంది. సీరియస్ గా కథలను గురించి ఆలోచించేవారికి సవీన్ చేస్తున్న జీవిత వ్యాఖ్యానాలు సరియైనవిగా లోచవు. కవిత్వం ధీమతి మైన జీవితాన్ని సవీన్ కథలు తెలియ చెప్పవు. కాని చదివించే గుణం శ్రీ సవీన్ రచనల్లో ఉన్నది. అది కొన్నిచోట్లా పేలవంగానూ, అవసరంలేనంత పాడవుగా సాగి, శిల్పదృష్టికి లోపంగానూ లోస్తుంది.

ఈ సంపుటంలో 'కసి', 'పేదవాడి పెళ్ళాం'; 'వేట', 'క్లబ్బు'; 'హత్య' కథలు చెప్పుకోదగ్గదిగా ఉన్నాయి. 'కసి' కథలో త్రాగుబోతు తండ్రి చేస్తున్న అగణాలు భరించలేక, తండ్రిని చంపేద్దామన్న కోపం వస్తుంది ఒక రిక్తా లాగే యువకుడికి. త్రాగుబోతు తన భార్య తల పగలగొట్టాడు. కొడుకు తండ్రిదుర్మార్గం భరించలేక ఆన్లంలో 'ఎండ్రీన్' కలిపి, తండ్రి దానిని తిని చచ్చిపోతాడని విదురుచూస్తూంటాడు. తండ్రి నిజంగానే ఎండ్రీన్ వల్లనే చచ్చిపోతాడు. ఐతే అది కొడుకు అన్లంలో కలిపిన ఎండ్రీన్ వల్ల కాదు. తన భార్యను కొట్టిన తరువాత, డబ్బుబలవంతంగా తీసుకుపోయి సారాదుకాణంలోయిచ్చి, సారా పొయ్యమంటే, దుకాణంవాడు అదంతా పాతబాకీకింద చెల్లు బెట్టుకొని, విదురు తిరిగినందుకు వాడి మనుషులతో తన్నించి చెత్త కుండీలో పారేయిస్తాడు. తన జీవిత మేమిటో గ్రహించిన తరువాత అతడు స్వయముగానే ఎండ్రీన్ తాగి చచ్చిపోతాడు. అతని చావుకు కారణం స్వయంకృతమా? త్రాగుడ? కాదు, ఈ పరిస్థితులే, యీ సమాజమే - ఇది మారితే అటువంటి చాపులుండవని 'సవీన్' యీ కథలో నేర్పుగా సూచించారు.

'పేదవాడి పెళ్ళాం' కథలో ఒక ఆఫీసర్ తన దగ్గర పనిచేసే రంగడి భార్య రాధితో అక్రమ సంబంధం పెట్టుకుంటాడు. రంగడు తన కన్యాయం చెయ్యద్దని భార్యను బ్రతిమాలుకొంటాడు. తన నెదిరించ వచ్చిన రంగణ్ణి తన్నిస్తాడు ఆఫీసర్. కిరసనాయిత్ పోసు కొని తననూ, ఇంటినీ తగలబెట్టుకొంటాడు రంగడు. అవినీతివరు డైన ఆఫీసర్ ప్రవర్తన అసహజం కాదు కాని యీ కథలో శిల్ప లోపం బాగా కనిపిస్తున్నది. ప్యూన్ భార్యపేరు రాధి అని ఉండటం అసంభవం కాదు కాని వింతగా ఉంది. కొత్తగా కథలు వ్రాయటం మొదలుపెట్టినవారి శైలిలాగ ఉంది కథ.

భార్యను అనుమానించేవాడికి అంతకన్నా శిక్ష ఇంకేమీ అక్కర లేదు. తల్లి వివరితోనో లేచిపోతే, తండ్రి స్త్రీ అంటే విరక్తిచెంది "ఆడదాన్ని - ముఖ్యంగా అందమైన ఆడదాన్ని చచ్చినా నమ్మకు" అని సందేశమిచ్చి చచ్చిపోతాడు. కథకుడు తన భార్యను నమ్మలేక చీటికి

మాటికి అనుమానించి, ఆమెను చిత్రహింసపెట్టి తానూ చిత్ర హింస అనుభవిస్తాడు. చివరకు భార్య రంకులాడి కావటానికి తానే కారకుడౌతాడు." అయినా అమ్మ ఎవడితోనో లేచిపోయిందిట... అంద కని లోకంలో ప్రతి ఆడది అమ్మలాంటిదే ననుకుంటాడు" అని చెప్పి అతని భార్య తెగింపు చేస్తుంది. భార్యను హత్యచేసి పోలీసుల లొంగిపోతాడు. దయనీయమైన ఒకస్వక్తి మనస్తత్వాన్ని కథలో చక్కగా చిత్రించారు శ్రీ సవీన్.

శ్రీ శ్రీ గారి కోనేటిరావుకు నకలు గుమాస్తా గురవయ్య. కలల జీవి. తన ఆలోచనలలో ఆఫీసర్ ను అనేక విధాల హింసిస్తాడు. 'హార్ ఎటాక్'తో చచ్చిపోయిన 'ఆఫీసర్'ను తానే చంపాననుకుంటాడు. కథ కొత్తది కాకపోయినా కథనంలో శ్రీ సవీన్ తగినంత నేర్పు చూపారు 'హత్యకథ'లో.

'క్లబ్బు' కథ ఒక మంచి సయత్నం. కాని క్లబ్బు వాతావరణాన్ని నిశితంగా పరిశీలించినట్లు లేదు. సినిమాలు చూసి, ఊహించి వ్రాసినట్లుండేగాని సహజంగా లేదు. కేవల వర్ణనే కథకు ప్రాణం కారదు. కథగా చెప్పుకోదగింది దీనిలో పెద్దగా లేదు. ఏ పాత్రా స్ఫుటంగా చదువరుల మనస్సులలో మెదలదు.

'రైఫ్ ఇన్ ఎ కాలేజీ' కూడ కాలేజీ పరిస్థితులను సహజంగా, కళాత్మకంగా ప్రదర్శించటంలేదు. ఊహామాత్రంగా ఉన్నదేగాని చదివే వారి కెటువంటి అనుభూతిని కలిగించదు. 'అనగా అనగా' పద్ధతిలో కథనం చచ్చుగా వుంది. 35 పేజీల కథలో కాలేజీవాతావరణం ఏమాత్రం సహజంగా లేదు. సంక్షిప్తత కవితకే కాదు కథానికకూ అవసరమే. ప్రతి సంపుటనను వివరంగా ఏకరువు పెట్టటంవలన చదువరికి ఆనందం కలుగదు.

ఈ పుస్తకానికి 'ముచ్చానుషంగం' అని శ్రీ రాంభట్ల కృష్ణ మూర్తి విపులమైన పీరిక రచించారు. మనస్తత్వ విశ్లేషణ, చైతన్య ప్రవృత్తి, ఆబ్స్ట్రాక్ట్ కవిత్వం, ఆధునికత, మార్క్సిజం, మొదలైన పెక్కు విషయాలను ప్రాచ్య పాశ్చాత్యదృష్టిలో సమన్వయం చేశారు. సవీన్ కథలలోని చైతన్య ప్రవృత్తి గురించి వివరించారు.

నాలుగు కాలంపాటు చెప్పకో దగిన కథ ఏదీ యీ సంపుటలో లేకపోయినా శ్రీ సవీన్ సామాజిక స్పృహ ఉన్న రచయిత. చేతనా ప్రవృత్తినుండి, భౌతికవాదానికి ప్రయాణిస్తున్న శ్రీ సవీన్ సమాజాన్ని ప్రతిబింబించే ఆనందం కలిగించే కథలు వ్రాయగలరని ఆశించవచ్చు.

— శ్రీ రామమోహనరాయ్

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్

75 సంవత్సరాల పైగా గృహోపధములు తయారుచేస్తున్నవారు!

- అమృతాంజనం బాధానివారిణి
శలనొప్పి, ఒత్తునొప్పులు, బెణుకులు, జలుబు, దగ్గు, కండరాల నొప్పులకు.
- అమృతాంజన్ గ్రేప్ మిక్చర్
పసిబిడ్డల అజీర్తానికి, పళ్ళు వచ్చేటప్పుడు కలిగే బాధలకు.
- అమృతాంజన్ డెర్మల్ ఆయింట్ మెంట్
తామర, పీచు, గడ్డి వగైరాలకు.
- అమృతాంజన్ ఇన్ హేలర్
జలుబుచేసి ముక్కుదిబ్బడ, తుమ్ములు వగైరాలకు.
- అనోలియమ్-కోల్డ్ రమ్
దగ్గు జలుబులను పొరడోలే అమోమమైన ఒక కొత్త శక్తి.
- శాలోపెన్ -బాధానివారిణి మాత్రలు
శలనొప్పి, ప్లూ, ఒత్తు నొప్పులకు

...ఇండియాలోను,
ఇతర దేశాలలోను
పేరు పొందినవి.

అమృతాంజన్ లిమిటెడ్
మద్రాసు-4

